باز گفت فایده از کشتن چه خواهد بود و بهره از ذبح کردن من چه خواهد شد زیرا که از من غیر از نفس و آستین در گلو پیچیده و چشم اشک ریزی که مردمک بی نور گردیده چیزی ندیده و از گوشت من منفعتی متصور نیست زیرا که روزگار گوشت مرا خورده و خون مرا آشامیده و پوستی ندارم که دباغت را شاید و بکار آید یا از و سامان و ضروریاتی مهیا گردد چرا که لیالی و ایام پوست مرا پاره پاره کرده و پشم من نیز از حلیه رشتن و تابیدن عاری شده زیرا که حوادث روزگار و خوار ریهای اشجار بمسافرتهای بیشمار آنرا از بدن من تار تار کنده و اگر بهر سوختن خواهی مشت پشکی به سر آتش بشبیر از تنه استدامت خواهد داشت و اندک مزکینی زیاده از سیم من شعله خواهد کشید بدون شبهه و تکلف گرمی آنکه من چوبی کننده استخوان تن من نمی ارزد و آنچه تعفن تن نکرده من زیاده از منفعت حرارت من خواهد بود و چون بدیده بصیرت و چشم حقیقت دعوا او بر من سمت وضوح یافت من بیچاره در کار و بار آن شتر مبهوت و سراسیمه شدم و حیران گشته لب تعجب بدندان تفکر گرفته ایستادم و ندانستم که از چه قضیه او تعجب نمایم و از سبب کدام این واقعه و اظهار شگفت کنم که از درازی عمر آن شتر و طول مدت حیات او یا از اعجاز قدرت شما که این قسم شتر عدیم المثالی داشتی انکه هیچ او در روی زمین ممکن الوجود نیست و وهم نمی تواند رسید آیا تعجب از سماجت بلیغ و گدشنگی شما که چگونه شما را از دل برآمده که این چنین شتر برا که مثل و نظیر ندارد بدوست و آشنای گرامی می بخشید با آنکه حقیقت قدر و کم قیمتی او بمرتبه ایست که او را بهیچ وجه بهیچ چیز نمی خرند زیرا که بکسی می ماند که از گور برخاسته باشد و بمرده مشابهت دارد که هنگام و میدان صور زنده شده باشد پس اولی و انسب بحال علمازمان و اقرب و اصوب بشان خداوندگان شما این است که تصور این قسم کرمها را از لوح ضمیر حف محو ساخته هرگز در مقام نشوند

بیت

شب یلدای بخششت را چرخ — چه شود گر دمی صبوح دهد

یار ترا با چنین کرم کردن — مرگ یا تو به صبوح دهد

تمت ترجمه کشکول شیخ بهاء الدین عاملی حرره میرزا احمد علی شیرازی

۱۲۶۵

رساله شریفه

الموسوم بانصار المستبصرین

رسالة شريفة الموسوم بصراط المستبصرين

بسم الله الرحمن الرحيم

رب يسر | بسم الله الرحمن الرحيم | وتمم بالخير

الحمد لله الذى اتم حجته على الثقلين ببعثة النبى الهاشمى المنصور ليخرجهما بتبيان بينات اياته من الظلمات الى النور وخص الاوليآء من ذريته بعده ليرشدوهما الى ظل الايمان وينقذوهما عن حرور الكفر والفجور وعصمهم عن المعاصى ورجس الكذب والفرية والغواية والزور وجعلنا من امة اشرف الانبياء محمد الطامس معالم الشرك والدامس مناهج كل كفور وصلى الله عليه وآله واوصيائه الاصفياء الموصوفين بقليل من عبادى الشكور وحملنا فى سفينة اهلبيت رسوله الذين هم سفن النجاة لاهل السعادة والسرور و شرح صدورنا بمعرفته ومعرفة رسله وائمة الدين الذين يهدون الى الحق فى اناء الساعات والدهور واجرى السنتنا بالاقرار بامامة شمس الائمة الحامل لواء الحمد وساقى الشراب الطهور ونور عيون بصيرتنا بقرتى عينى نبيه وريحانتى صفيه الممدوحين بالكظوم والصبور هما السيدان الموصوفان بسيدى شباب اهل الجنة فى الفرقان والتورية والانجيل والصحف والزبور وثقل موازين اعمالنا بمحبة عترة رسوله الذين حازوا الشرف الجزيل الموفور وشيد ايماننا بموالات اوليآء هم الفائزين غدا عنده باعلى القصور وازال عن عقيدتنا شكوك الشكوك والفتون والزيغ والريب والكبر والنفور وانبت اشجار امالنا واوراقها واثمارها بثمار التجارة الرابحة ونسيم الاعمال الصالحة وماء البحر المسجور وطهر نفوسنا من اقذار رجس الضلالة بماء البراءة من اعدائهم الاخباث اللئام الاناث منهم والذكور ومنحنا بالاعتصام بحبل ولائهم والتشبث باذيال محبتهم مقصورات الخيام وقاصرات الطرف من الحور و انطق السنتنا بجواهر درر كلامهم وزواهر غرر اعلامهم فى الغيبة والحضور والهمنا قواعد بنيان احكامهم ورزقنا من موايد فوايدهم الى البعث والنشور وحلل عقود الشقاق وعهود

بسم الله الرحمن الرحیم
سبب تالیف این رساله شریفه
و پاره از احوال مکتوب له
[illegible]

رسالة شريفة الموسوم

النفاق من مضايق صدورنا القريحة الجريحة بالناسور وفتح اقفال صناديق قلوبنا المعلقة بمفاتيح
السداد ومقاليد الرشاد فصيرها كبيت المعمور وثبت اقدامنا على سبيل سننهم وجادة طرق
حججهم الموصلة الى مناهل الهداية التي هي شفاء لما في الصدور ونجانا بضياء مصابيح القطن من ظلمات
فتن غواية المنافقين المضلين الداعين الى الويل والثبور وصرف وجوه قلوبنا عن ورطات اصحاب الملل
الباطلة وهوات ارباب النحل العاطلة ائمة الغواية والغرور واطلق اقدام عقولنا من عقايل عقايدهم ومصايد
مكايدهم وحبايل حيلهم المؤدية الى طاعة كل مختال فخور وشفا صدورنا من مرض مودة الثلثة و
الاربعة والتسعة الذين هم انجس من روث الخنزير ورجيع الكلب العقور وفرغ نفوسنا من تعصب الفراعنة
والجبت والطاغوت ذوي الحقد والحسد والضغاين والشرور وجلا جواهر جناننا من صدا جرايم
جمة جنود جدودنا الجاحدين الجايرين القايلين بالجبر والاجماع وراى الجمهور وازاح جمال جدالنا عن
مراح الجدب وجرها الى جداول خصب الفرض والندب بجدنا وجهدنا وتجديد عهدنا الى وثوق
الامور وخلص رقابنا الرقاق عن رباق اسباب النفاق وقلايد اطواق ارباب الشقاق واغلال ارباب
الخناق في الاقطار والثغور وبدل الوان اذاننا الواعية من صفرة الغواية بحمرة الهداية وفك رقبتنا
من سلاسل الوهن والفتور ونزع عن اجياد كلاب نفوسنا قلادة تقليد اباءنا الضالين المكذبين
المعذبين الاحداث في الاجداث والقبور جعلنا الله واولادكم واولادنا واصحابنا من المؤمنين
والمسارعين الى مهب هبوب نسائم المغفرة اسرع من مرور الصبا والدهور وازلف درجاتنا مع درجات
من تمسك بالعروة الوثقى واعتصم بحبل متين ولاء ائمة البدور والحقنا بالمجاهدين الذين يضربون
بالصوارم اعناق النواصب والخوارج امام الامام الحجة المنتظر عند الظهور صلوات الله وسلامه
عليه وعلى ابائه وذرياته وشيعته ومواليه وانصاره ومحبيه واصحابه الى يوم ينفخ في الصور
ونشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له الها واحدا صمدا فردا وحيا قيوما دائما ابدا وانه
تعالى لم يتخذ صاحبة ولا ولدا ولم يكن له شريك في الملك ولم يكن له ولي من الذل لم يلد ولم يولد
ولم يكن له كفوا احد لا تدركه الابصار والافهام والاوهام وهو يدرك الابصار وهو اللطيف الخبير
وانه تعالى لا يظلم مثقال ذرة ولا يرضى لعباده الكفر وانه ليس بظلام للعبيد وان ما اصابنا من حسنة
فمن الله وما اصابنا من سيئة فمن انفسنا ونشهد ان محمدا عبده ورسوله حيث قال تعالى وما محمد الا رسول
وانه صلى الله عليه واله رحمة للعالمين وانه بالمؤمنين رؤف رحيم وانه صلى الله عليه واله قد عرج الى
ملكوت السموات بشخصه الشريف وجسمه اللطيف حيث قال عز من قائل وهو بالافق الاعلى ثم دنى فتدلى
فكان قاب قوسين او ادنى وسمع ثمة من عزيز العلام كلاما لا تدركه الافهام ولا تحويه الاوهام وتحير عن
ادراك اثار اسراره الباب اولى النهى والالباب كما قال سبحانه وتعالى واوحى الى عبده ما اوحى ما كذب الفؤاد

ما راى

وصبيان اشتغال داشت و دقيقه
از لوازم خدمت و مراسم محبت
فرو نمیگذاشت تا اینکه
بیماری افتاد و دل از جان برداشت
[illegible]

بابصار المتبصرين

ما رای افتمارونه علی ما یری وَلَقَدْ رَاٰهُ نَزْلَةً اُخْرٰی عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهٰی عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَاْوٰی وفی ذلک
ایات مفضلات لمن حاول التصدیق والتقی واشهدان اهلبیت رسول الله صلی الله علیه واله مطهرین من
الرجس والاثام بنص انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت ویطهرکم تطهیرا واشهدان علیا امیرالمؤمنین
وامام المتقین ویعسوب المسلمین وسید الوصیین وقاتل المشرکین والناکثین والقاسطین والمارقین و
قائد الغر المحجلین وصالح المؤمنین ووصی رسول الله صلی الله علیه واله بلا فاصلة لمح ونظر ولحظة بصر بحکم
الملک العلام لقوله تعـ اِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوا الَّذِيْنَ يُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ
رَاكِعُوْنَ یعنی علیا بالاجماع ولقوله صلی الله علیه واله مَنْ کُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِیٌّ مَوْلَاهُ وانه نفس رسول الله بشهادة
اية المباهلة حیث قال جل شانه خطابا لحبیبه بشیر الرحمة وشفیع الامة فَمَنْ حَاجَّكَ فِيْهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَكَ مِنَ
الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ اَبْنَآءَنَا وَاَبْنَآءَكُمْ وَنِسَآءَنَا وَنِسَآءَكُمْ وَاَنْفُسَنَا وَاَنْفُسَكُمْ یعنی امیرالمؤمنین علیه السلام
ولا یقال ان المراد بانفسنا نفسه النفیسة صلی الله علیه واله لانا نقول لا ینبغی ان الرجل یدعو نفسه مخصه الحامر الاول
وانما المرء اذا اراد امرا یقوم الیه ویمضیه بنفسه وان هذه الدعوة سوی دعوة النسآء والابناء لم یقع الا
لعلی ولو قیل کیف یراد بانفسنا علی وهو الجمع المضاف والجمع المضاف یفید الاستغراق کما تقرر عند
الاصولیین والاستغراق لا یاتی الا فی التعدد قلنا ارادة المفرد من الجمع لفقدان افراد ذلک الجمع وانحصاره فیه
وانما اتی بصیغة الجمع تنبیها علی ان مماثله غیره لیس بموجود ویؤید ما قلنا الخبر الصحیح المشهود یا علی نفسک نفسی
ولحمک لحمی ودمک دمی وحربک حربی وسلمک سلمی الحدیث وهو شقیق رسول الله صلی الله علیه واله فی جمیع
المراتب والشقوق وانما یشق ذلک الامر علی الشقی الاثیم الزنیم الذی حمل وزاره علی ظهره بشق نفسه التی هی فی شقاق
بعید فکان مولانا امیرالمؤمنین علیه السلام اولی بالقیام مقام سید الرسل وهادی السبل بدلیل الخبر الصحیح
والبرهان الصریح یا علی انت منی بمنزلة هارون من موسی الا انه لا نبی بعدی والحدیث المشهور انت خلیفتی من بعدی
دلیل علی انه خلیفة رسول الله صلی الله علیه واله والجلیس مجلسه الرفیع والقائم مقامه المنیع بلا فاصلة لمح البصر و
لحظ النظیر واشهدان الائمة الابرار والخلفآء الاخیار بعد الرسول المختار علی قامع الکفار ومن بعده سید
اولاده الحسن بن علی ثم اخوه السبط التابع لمرضات الله الحسین ثم العابد علی ثم الباقر محمد ثم الصادق جعفر
ثم الکاظم موسی ثم الرضا علی ثم التقی محمد ثم النقی علی ثم الزکی العسکری الحسن ثم الحجة الخلف القائم
المهدی المنتظر المرجی الذی ببقائه بقیة الدنیا وبیمنه رزق الوری وبوجوده ثبتت الارض والسمآء به
یملأ الارض قسطا وعدلا بعد ما ملئت ظلما وجورا واشهدان اقوالهم حجة وامتثالهم فریضة وطاعتهم مفروضة
لقوله تعـ یَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا اَطِیْعُوا اللّٰهَ وَاَطِیْعُوا الرَّسُوْلَ وَاُولِی الْاَمْرِ مِنْکُمْ واشهدان مودتهم لازمة مقتضیة
والاقتدآء بهم منجیة ومخالفتهم مردیة وهم سادات اهل الجنة اجمعین وشفعآء یوم الدین وائمة اهل الارض
علی الیقین وافضل اوصیآء المرضیین اللهم فضلک رجآئی ورحمتک وکرمک املی لا عملی استحق به الجنة

و در کتب مجمع القرآن بعد از ذکر این حکایت نوشته ام که اگر این خواب [illegible] قبل از نوشت خود ان شاء الله [illegible] خواهد شد چنانکه در صد و سه [illegible] هجری که دو سال بر نقل این حکایت گذشته بود مولوی مذکور باز بیمار افتاد و در آن هنگام این رساله را نوشته [illegible] در بیان آن خواب مذکور را [illegible]

رساله شریفه الموسوم

ولا طاعة لی استوجب به الرضوان الا انی اعتقدت توحیدک وعدلک وارتجیت احسانک وفضلک و تشفعت الیک بالنبی واوصیائه من احبتک وانت اکرم الاکرمین وارحم الراحمین **اما بعد** فیقول الحقر البریه راسخ الطویه تراب اقدام السلالة الهاشمیه غبار نعال العترة الفاطمیه المهتدی بمذهب الامامیه المقتدی بمآثر الجعفریه المتتبع لآثار الاثنی عشریه داحض الزمرة اللاغیه خافض الطایفة الطاغیه رافض الفیئة الباغیه زاهق الجماعة الناصبیه لاحق الفرقة الناجیه المسماة بالشیعة الحیدریه باین الحنفیة والمالکیه طاعن الشافعیة والحنبلیه قاطع اذناب الانعام والدواب عارف منهج الصدق والصواب الفقیر الراجی الی رحمة ربه التواب جدید الایمان عبد الوهاب بن عبد الرحمن سمی ابن ملجم ملجم بلجام جهنم علیه ما یستحقه ابن محمد حسین بن نظر علی بن مرتضی قلی الشیرازی ساکن ولایت دیل که والدین ضعیف غفر بهما الله چون از خط نسخ بهره و اشتغال اکثر اوقات بکتابت کتاب الله مشغول بود و قران مجید چنان مرکوز لوح خاطر و بحبلتی حفظ دارد که از اول تا آخر از بر مینویسید اما چه فایده که از شان عمل مصفی بدرخت زقوم معلق است و کلام بلاغت نظام رب تال للقران والقران یلعنه گویا درباره او و امثال او واقع است چه او از جملهٔ دواب ذوی الاذناب بعان ابی حنیفه اکل جیفه و هواخواهان زاده هند مزید آکله الاکباد است شعر چند گوئی زمادر و پدرم معدنم سنگ بود و من گهرم مردمان جمله با خلف پسرند من بیچاره ناخلف پدرم و داعی نیز در مخالفت و دم داری کمتر از او نبودم بلکه چون مار ارقم سراپا دم بودم لمصنفه نه دم دار بودم چو انعام عام ز سر تا بپا بوده ام دم تمام چه مار سیه کو سراپا دم است درو دست و پا چون جوارح کم است مطول ز طول دمم در عجب طناب عمل از دمم بکوجب اما چون خضر توفیق هادی طریق من گردید از ظلمات مذهب حنفیه کثیفه بسر چشمه لطیف حنیف دین امامیه سیده متمسک بعروة الوثقی و متوسل بحبل المتین شدم امید که حضرت شاه ولایت پناه و صایت دستگاه تفقد احوال این بیضاعت نموده در سلک غلامان با اخلاص و شیعیان با اختصاص منسلک ساخته از جمله تبرائیان اعدای خود شمارد والله ولی التوفیق لمصنفه علی کرد ما را ز دوزخ خلاص که غیر از علی نیست ما را نجاص

علی برد ما را براه صواب	برآورد ما را از حرب دوآب	علی برد ما را بسوی بهشت	دلم غیر راه علی را بهشت
چو یزدان بمهرش گلم را سرشت	مرا از غلامان خاصش نوشت	علی برد ما را براه نجات	چشانید ما را زلال حیات
علی برد ما را براه رشاد	بنور ولایت دلم را گشاد	فکند از کرم بر سرم سایه	دلم یافت زان سایه سرمایه
سزد گر کند خود بصد التماس	چو مه از دلم نور حق اقتباس	علی را من از جان و دل بنده ام	ز عمر تلف کرده شرمنده ام
بنور علی چون ره حق جلی است	خوش آنکس که راهش بسوی علی است	علی آنکه غیبش بود حصن علم	که هر موج آن هست دریای حلم
زنامش چه پرسی که آیت گواست	علوم ملایک از آن موجه است	زیا نور عرفان او دائمی است	که مهتاب شبخیز زو شبنمی است
علی آنکه مهرش بود فرض عین	بهر حاضر و غایب آمد چو دین	علی آنکه مهرش بود ماه عید	کند رستگارم بروز وعید
علی را چه یزدان ولی خوانده است	نه طور خفی بل جلی خوانده است	منم بنده خاندان علی	که جام دلم شد بمهرش ملی
چو ما را یکی شب بد از من سیاه	بمهر علی شد منور چو ماه	زدوده دلم را بصیقل علی	خداوند دانا خفی و جلی

بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین
والصلوة والسلام علی
محمد و آله الطاهرین
اما بعد عرض میکند ضعیف الناس
عباس ... [illegible]
[illegible] العاشر [illegible]
مستطاب مولوی عبد القوی
[illegible] مولوی [illegible]
[illegible] مختصر [illegible]
[illegible]

بابصار المستبصرین

علی بود واقف ز سرّ خدا		از او زوجهان راشده مقتدا		بخواهم علی را علی کلّ حال		نخواهم سه تن را که بود ند ضال

ملخص کلام آنکه حقیر فقیر کثیر التقصیر زبان نیاز و بیان ایجاز عرضه میدارد که بر رای عالم آرای ارباب فطنت و روّیت و اصحاب فکرت و
خداوند بصیرت مخفی نماناد که سبب تصنیف این مجموعه محموده که هر حرفش اسطرلاب برج طریقت و مفتاح کنوز حقیقت و هر لفظش آفتاب
فلک حقایق و مصباح رموز دقایق و هر سطری از سطورش مستقیمش شاه راه وسیع طرایق بل استوار اقالیم شرایع دین مبین است المسمّاه بابصار
المستبصرین آن شد که چون احقر عباد بمن توفیق حضرت رب العالمین و باطن حضرات ائمه معصومین سلام الله علیهم اجمعین از مهاوی غوا...
سجّین و حضیض اسفل السافلین باوج علیین هدایت رسید خواست که کیفیت برآمدن از چاه غوایه و خلاص شدن از ورطه جهالت و رهائی
یافتن از دام بطالت و نجات جستن از تیه ضلالت و مطلع شدن بشاه راه هدایت و طریق بحث و مناظره که بنده را و لاعلی سبیل
المجادله با بعضی از فضلای اهل ایمان و ثانیا علی طریق المناوله با اکثری از روسای اهل عدوان اتفاق افتاده و در حقیقت وسیله رشد و هدایت
اهل عرفان همان تواند بود بر سبیل التفصیل بنویسد بقصد آنکه شاید اصحاب طبایع سلیمه و اذهان مستقیمه بعد از مطالعه آن از جاده انصاف
نگذشته مستبصر شوند و درِ باب اثبت و فیاض بی ضنت همگنان را از راه ضلالت رهانیده توفیق تامل و تدبر کرامت فرماید و ثواب
آن عاید روزگار این خاکسار حسران کار فیما مضی من اللیل و النهار گرداند والله یحق الحق و هو یهدی السبیل و به نستعین
القصه توضیح این مقال و تفصیل این اجمال آنکه در سنه ١٢٤٢ هجری تاجر فرشته سیرتی دولت مندی که دولت دو جهان دارد و سودائی که
سود عقبی نداشته باشد سود انشمارد و نفع آجل را مقدم دارد و بر بیع عاجل را بیع خیدار د بلکه رنج انگارد و چنان جوهریست که در پایه
جوانمردی سراپا جوهر است و صندوق سینه بی کینه اش از جواهر معانی پر است و صدف گوش هوشش از درّ حدیث الدنیا مزرعة
الآخرت پر در است صفای ظاهر او صفای باطن صدف را گوش مالیده و صفای باطن او از ظاهر آینه آب برده و از رسم و رسوم او
رضای علی مطلوبست شمائلش نتوان گفت از هزار یکی هر چه وصف کنم صد هزار چندانست با جمعی از فضلای مسیحا نفس از راه بندر
لاهری بدار المخالفین و بیل تشریف متبرک ارزانی داشت از اتفاقات حسنه روزی از ایام وقت نصف النهار در بازار و دار البوار
و بیل چشمم بتمتع جمال حجسته خصال خدام عالی مقام لازم الاحترام اکرم الفضلاء الکرام قدوة القراء العظام غواص دریای معانی نقاد جواهر
سخندانی حقایق شعار مواهب دثار سالک مسالک طریقت و ایقان واقف مواقف حقیقت و عرفان معین الاسلام والدین المتوسل
بحبل الله المتین المختص بعنایات الملک الولی خصه الله بلطفه الخفی و الجلی مولانا عبد العلی الشیرازی نور الله مرقده روشن شد با وجود آنکه
بنده در ان ایام تعصب جهل مرکب داشتم که دیدن روی اهل ایمان را معصیت بلکه کفر می انگاشتم چون او را سراسیمه و حیران و متردد
دیدم و دانستم که راه خانه خود گم کرده است پرسیدم که چه میخواهی گفت کوچه منزل خود را فراموش کرده ام گفتم مسکن شما در کدام محله
واقع است گفت عزیم نمیدانم گفتم در قرب جوار شما مسجدی یا نشانی دیگر هست تا بر ان رهبری کنم گفت مسجد جامع عالی هست تا باین
معلومی نیست بهمین علامت تا به عتبه شرف رسانیدم و همین این وسیله جلیله بگرامی ملازمت موفور المسرت ملازمان حاج الحرمین الشریفین
زایر رسول الثقلین حاجی علی رضا شیرازی حفظه الله سعادت اندوختم و معزالیه چون معلوم کرد که من دلیل راه مجاری ایشان شدم از روی
ظرافت بل کرامت بمقتضای آیه کریمه هل جزاء الاحسان الا الاحسان فرمود مژده مقتضی آنست که ترا از ضلالت بهدایت
دلالت کنیم اگرچه این حرف بر دلم گران تر از کوه نمود اما چون صحبت اول بود بجواب مبادرت ننمود لیکن چون عزیز رفیق او اثر دو

ابتغوا من الاحسن الکمه و اخرا... و هم منعطفین دین و ضیع نجات انکه دین آبائی و تقلید کرا... تحقیق عالم نمود است و در قرآن مجید در چند مقام مذمت آن وارد شده وَ اِنّا وَجَدْنا آباءنا از زبانی کفار منقول گردیده از این راه حقیر از ابتدای تحصیل تنقیح و تحقیق مذهب نمودم و در وقت دست در سیر کتابهای اهل سنت بودم و کتب معتبره ایشان را مثل صحیح بخاری و سنن ... و مشکوة شریف ... بغور و تامل دیدم و چون بدولت انجاب و بحث عجایب غریبه مطالعه دیدم مطالب ... همین ... از کتب ... و ظاهر شد و جناب ... کرامت در دعوی ... و کثیرت ... بالله ... بحث ... رضای ... موجب ... غلبه ... الا ...

رساله شریفه الموسوم

از چهره من احساس کرد از راه تملق در آمده گفت حاجی خوش طبع است مبادا سخن ایشان بخواطر شما گران نماید وقتی که لفظ حاجی شنیدم و تحمل
خاطرم جمع شد که اگر او رفضی میبود حاجی نمیشد شافعی مذهب میباشد باری بهمین تقریب آشنا شدم بتکلیف ایشان هر روز جهت مقابله قرآن مجید بخدمتش
میرسیدم تا آنکه روزی از من پرسید که مردم این شهر چه مذهب دارند گفتم که الحمد لله که همه یکرنگ و حنفی مذهب اند و این شهر بخلاف شهرهای
دیگر از دورنگی معرا است گفت اهل این شهر مگر بحقیقت مذهب شافعی و مالکی و حنبلی قایل نیستند که تو همه از دورنگی استبعاد میکنی گفتم هر چند
فی الحقیقه هر چهار برابر اند اما ابو حنیفه چون اعظم اربعه ائمه بود بر دیگران ترجیح دارد گفت هر گاه در حقیقت هر چهار بالسویه اند پس
این ترجیح بلا مرجح است گفتم از حیثیت سبقت بر دیگران امتیاز دارد گفت هیچ نصی دارید از قرآن یا از حدیث بر وجوب متابعت او
گفتم نه گفت آیا اهل اسلام اجماع کرده اند بر وجوب طاعت او گفتم نه گفت بر لزوم تقلید او با وجود قایل بودن بحقیت هر چهار
دلیل شما چیست گفتم از حیثیت اجتهادش بنا بر آنکه بر هر مقلد لازم است که تقلید مجتهد بکند گفت آیا بر کافه اهل اسلام لازم است که
متابعت ابو حنیفه کنند یا هر که بهر مذهبی که دلش مطمئن گردد سالک شود گفتم سوای این چهار مذهب هر مذهبی که باشد باعتقاد
من بدعت و ضلالت خواهد بود گفت بی دعوی بینه مقبول نیست اگر برهان ساطع و دلیل قاطع بر حقیقت چهار مذهب داشته باشید
اعلام نمایید که بحث داشته باشیم گفتم بیش از چنین بهتر رشده گفت ازین سخن اطمینان حاصل نمیشود بنا بر آنکه اختلاف در طرق مختلفه ایشان
بسیار است و حال آنکه در قرآن مجید از متابعت سبیل سوای سبیل الله نهی صریح واقع است قوله تعالی وَاَنَّ هٰذا صراطی
مستقیما فاتبعوه ولا تتبعوا السبل فتفرق بکم عن سبیله و مصداق حدیث متواتر ستفترق امتی من بعدی علی ثلثة
و سبعین فرقة کلهم فی النار الا واحدة از جمله هفتاد و سه فرقه یکی ناجی است و آن باعتقاد اهل سنت کدام فرقه است گفتم
بلا شک طایفه ناجیه اهل سنت است گفت مسلما اهل سنت چهار طایفه اند کدام ناجی است گفتم چون مناط اقوال هر چهار احادیث
حضرت پیغمبر است پس در حقیقت هر چهار قاصد و طالب یک مطلب اند بنا بر هر چهار بمنزله فرقه واحده اند گفت معنی لفظ مذهب
چیست گفتم راه گفت پس چهار مذهب یعنی چهار راه است و از متابعت راهها مصداق ولا تتبعوا السبل اجتناب لازم آید جواب
است گفتم مطلب اهم ائمه اربعه از اختلاف وصول سبیل الله بوجه احسن و اقرب است گفت باعث نقاصت و موجب اختلاف در طرق
مختلفه ایشان چیست با وجود اختلاف وجوب متابعت ایشان بچه دلیل ثابت شود چون کلام باین مقام رسید با وجود کمال تعصب
فی الجمله تزلزل بخاطرم رسید گفتم مطلب تو ازین گفتگو چیست گفت میخواهم تحقیق کنم که فرقه ناجیه کدام طایفه است تا متابعت
نمایم گفتم در امور دین زیاده ازین جرات نمیتوانم کرد انشاء الله از دانشمندی تحقیق و تنقیح این مقدمات نموده بعرض خواهم رسانید
آنگاه پیش طالب علمی که در آن سرزمین باجتهاد اشتهار داشت رفتم و استفسار فرقه ناجیه ببراهین قاطعه نمودم تلقی بجوابی نمود که
از آن تشفی حاصل نشد التماس کردم که اگر مدعی گوید که حضرت پیغمبر بمفهوم آیه کریمه قل هذه سبیلی ادعوا الی الله علی بصیرة انا
و من اتبعنی بمتابعت و دلالت یک راه مامور گردیده اند و بموجب ولا تتبعوا السبل فتفرق بکم عن سبیله امت را از
متابعت طرق باطله مختلفه نهی و زجر فرموده اند و نیز بموجب آیه شریفه فاتبع ملة ابراهیم حنیفا متابعت حضرت ابراهیم
بر حضرت پیغمبر صلعم بالاصالة و بر امت آنحضرت بالتبعیة واجب است و آن مبنی بر چهار مذهب نبود و هر گاه از منطوق آیه سابقه معلوم
شد که حضرت رسول صلعم مامور بدعوة یک سبیل روشن بوده و امت خود را قاطبة بمتابعت آن راه امر فرموده اند پس اهل سنت بکدام

بابصار المستبصرین

دلیل چهار راه را حق میدانند جوابش چیست ساعتی مانند قوم فرو و پر و دو سر بگریبان تفکر فرو برده بعد از تأمل بسیار سر بر آورد و گفت این قسم کلمه بتحاصیل نه لایق گفتن است و این خزف ریزه بمقدار که آنرا گوهر قیمتی تصور کرده قابل شنفتن نیست اگر خواهم مرتکب جواب گردم استخفاف بعضی علما اهل اسلام که کفر است کرده باشم گفتم خاکم بدهن آیا استخفاف کلام حضرت رب العالمین و حدیث سید المرسلین صلی الله علیه و آله جایز است گفت معاذ الله آن کفر محض است گفتم پس هرگاه نزد جمهور اهل اسلام بثبوت پیوسته که فرقه ناجیه بجز یک طایفه نیست و آن طایفه مشتبه باشد و ما و ما ان من جانب الله مأمور باشیم که از شما که در اصول و فروع مجتهد وقت باشید بحکم آیه کریمه فَاسْئَلُوا اَهْلَ الذِّکْرِ اِنْ کُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ سؤال کنیم و ازاله شبهه نمائیم شما چرا سائل را الجواب الشافی و بیان وافی و کلام کافی راضی نمیکنید جواب داد که نفس الامر اینست که در واقع طایفه ناجیه یکی است و آن طایفه ازین چهار مذهب بیرون نیست بلکه در چهار دایر است بمعنی آنکه قواعد احکام اسلامیه را هر امام هرچه فراخور حوصله خود باجتهاد دریافت قرار گرفته آنرا مذهب خود ساخت و چون معلوم نیست که معالم و ابنیه نزد کدام یکی بیشتر است پس بر راه روان طرق اربعه لازم است که کل واحد بر سبیل جزم تصور کنند که فرقه ناجیه البته ما خواهیم بود گفتم ازین مقدمه معلوم شد که مذهب حق همان یک است که در چهار مذهب معروف مجهول دایر است گفت سایر ثلثه را نیز همچنان واحد دایر حق باید دانست گفتم با وجود اختلاف حقیت هر چهار از چه راه مذکور ثابت شود حال آنکه خود اعتراف دارید که فرقه ناجیه یکی بیش نیست گفت چون پیش اهل سنت ثابت شده که طایفه ناجیه ازین چهار مذهب بیرون نیست و امتیاز آن متعذر پس بحکم آیه کریمه لَا یُکَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا لازم است که سالک راه هر یک از مذاهب اربعه بالجزم خود را بر طریق ناجی داند و یقین شود که بموجب حدیث انما الاعمال بالنیات عند الله همه را نجات حاصل خواهد بود انشاء الله گفتم با اعتراف از فرق اربعه حق یکی است یک فرق است پس بحکم کریمه فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ اِلَّا الضَّلَالُ طرق ثلثه عند الله ضلالت باشد گفت حاشا و کلا من ذلک بلکه نجاة در هر چهار متصور است گفتم اگر معترضی اعتراض کند و بر سبیل تمثیل بگوید که مثلا اگر هفتاد و سه نفر یکدانه الماس با و میان هفتاد و دو سنگ بلور شفاف و آبدار گم کرده باشد که سوای یکدانه الماس باقی همه سنگ بلور است مع هذا هر کدام بی آنکه وقوفی بر معرفت جواهر داشته باشند بتصور الماس سنگی متصرف شود با آنکه در وحدانیت الماس همه متفق باشند و در اختیار جنسها مختلفه مختلف لا جرم بر جوهری عقل کامل و ادراک شامل ضمیر صاف اهل انصاف ظاهر است که از جمله هفتاد و سه یکی صاحب گوهر گرانمایه خواهد بود و نه همه پس الماس در هفتاد و سه کس مشتبه باشد اما اینکه چهار نفر ازین جمله با وجود اشتباه و اختیار سنگریزهای مختلفه و عدم امتیاز الماس مذکور بالجزم دعوی میکنند که الماس میان ما چهار کس مشتبه و دایر است از دو وجه بیرون نیست یا صادقند یا کاذب پس اگر چهار کس در معرفت الماس متفق اند درین صورت بر ایشان لازم است سه سنگ بلور را طرح نموده منحصر در یکی کنند تا از شائبه اشتباه مبرا باشد و چون باعتراف شما در امتیاز آن قاصر آمدند معلوم شد که دعوی این چهار باطل است و بر تقدیر تسلیم چون میان هر چهار کس اختلاف ثابت است وقتی از پیش جوهری دانا بروند و هر کس جنس خود بنماید بدیهی است که گوهر را از سنگ باطل امتیاز خواهد داد و معلوم است که بلور را بقیمت الماس نخواهد خرید و فریاد ایشان در آن بازار اثر نخواهد بخشید بلکه برین اجتهاد و دعوی باطل سوای رسوائی فایده مترتب نخواهد شد و هر ذی عقلی که بشنود حمل بر هذیان و حماقت ایشان خواهد کرد پس حکم این ثلثه هم حکم سایر هفتاد و دو کس باشد بمجرد گمان و اجتهاد بر خفیف العقل محض شعور بلور را در قدر و قیمت با الماس هم وزن نمی تواند شد و اگر تصدیق این قسم هذیانات و خرافات کنیم لازم آید که بمقتضای گمان سفه

عکی که در آن سر کجا [illegible] باشد در اکثر کتب اهل سنت مرموجود است لولا علی لهلک عمر ازین سخن پیداست که وجود امیر المؤمنین جهت نجات عمر بوده [illegible] در کشاف وغیره مذکور است که عمر گفت کل الناس افقه من عمر حتی المخدرات یعنی تمام مردمان از من در فقه بیشترند حتی که پیره زنان پس هرگاه چنین کسی را علم نبود کشف الغطاء و بود حدیث انا مدینة العلم و علی بابها [illegible] و سراسر خطاست گمان ندارم که اگر کدام طالب علمی بجای مولوی [illegible] هر [illegible] میدانست [illegible] صحبت [illegible] که بلا شک [illegible] امیر المؤمنین [illegible] حضرت در ابتدای [illegible] خلافت [illegible] برد [illegible]

رساله شریفه الموسوم

هرکس جمیع شکریزه‌ها با امتزاج یکدانه الماس شده باشد و آن از عقل دور است و برین قیاس اگر فرق مختلفه را موجب عقاید باطله و ظنون عاطله ایشان ناجی دانیم تکذیب حدیث نبوی که وحی محض است کرده باشیم و الا واحده که تتمه حدیث مذکور است لغو و بیفایده می افتد درین صورت معارض را بچه جواب دفع میتوان نمود گفت موافق معتقد اهل سنت و جماعت جواب ده گفتم خصم هرگز باین جواب ساکت نخواهد شد گفت هرکه باین جواب خورسند نشود رافضی خواهد بود و ترا باید که طریقه آبا و اجداد خود مسلوک داری گفتم آن مذموم است بنص قران گفت مگر ما مسلمان نیستیم گفتم این جواب سوال من نیست من میخواهم راه را از چاه باز شناسم و در طریقی که حقیقتش را ندانم گام ننهم گفت مشخص شد که رفضیان ترا گمراه میکنند و از عهده مناظرات رفضه تا قیام قیامت بر نمیتوان آمد و هر طالب علم که با طایفه رفضه در باب مذهب بحث کند ایمان او در معرض تلف است و اکثر را بلطایف الحیل رافضی کرده اند نعوذ بالله من ذلک آنگاه یکی از خاصان مجلس استفسار نمود که طالب علم با وجود دانش چگونه بگفته زید و عمرو از جاده مستقیم منحرف میگردد گفت رفضه جهة اثبات مدعای خود دلیلی چند از قران و حدیث پیدا میکنند که چشم عقل خیره میگردد و کتب ایشان بسیار مدلل است هر طالب علم سنی که فی الجمله حدت فهم و ذکا داشته باشد از صحبت ایشان زود گمراه میشود گفتم هرگاه باعتراف شما کتب شیعه بنصوص قران مدلل است پس مصداق کریمه فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَایَ فَلا یَضِلُّ وَلا یَشْقَى همانا که فرقه ناجیه ایشان بوده باشند که فرموده اند گفت معاذ الله بلکه ایشان نزد اهل سنت کافر مطلق اند که سب و شتم و طعن و لعن شیخین و ذی النورین و بعضی ازواج طاهرات سید کاینات را جایز بلکه عبادت میدانند بمجرد شنیدن این سخن از غایت تعصب و دم داری و نهایت رسوخ عقیدت که با آن کلاب جهنم داشتم متغیر و متلاشی شدم و گفتم منشاء عداوة این قوم با خلفاء راشدین چه بود گفت درین باب میان ما و ایشان غوغا بسیار است موقوف بدیدن کتب بحث و جدل فریقین است پس چون دم با یافته دو گوش کم کرده برگشتم و تمام شب در خار خار این اندیشه بیدار بودم از شگفتن این گل تازه بعجب داشتم روز دیگر که بیکر قمر طبل انهزام لشکر شب فرو کوفت و علم آفتاب چون شمشیر برهنه بقدر یک نیزه از غلاف افق بر آمد سینه را سپر ساخته بجولانگاه جدال شتافتم و از آن طرف نیز حریف رزم آزمای فیروز جنگ رخش همت خود را در میدان مناظره بجولان در آورده بمبارزت مبادرت نمود گفتم طعن و لعن و فحش شما نسبت باصحاب کبار از چه راه است دانست که غلو محبت و رسوخ مودة آن خنازیر پر تزویر در نهاد من بنوعی استحکام پذیرفته که گویی در جبلت من ذاتی شده و شیطان لعین بر کشور ظلمتکده دلم بمرتبه استیلا و استعلا دارد که استیصال او جز بتایید آسمانی ممکن نیست لاجرم بعنایات ازلی واثق شده بمقتضای کریمه ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حکمة عملی را کار فرموده شروع در مجادله بوجه احسن نموده گفت حاشا من ذلک فحش نسبت بکافه انام حرام است چه جای صحابه کرام و علمای مذهب ما کثرهم الله هرگز تجویز سب نسبت بهیچکس تجویز نکرده اند و آنچه بسمع ما نیز رسیده که جمعی از عوام الناس در حوالی عراق عجم و خراسان از غایت تعصب و جهل بعض صحابه را بد یاد میکنند و ما را بعلت آنکه در ایران زمین توطن داریم با آنگروه قیاس نباید کرد که ما هرگز با آن قوم الفتی نداریم وقتی که تقریر دلپذیر او درین باب بخلاف ما فی الضمیر من بظهور پیوست وحشت جبلی من بکلی زایل گشت و اطمینان و موانست پدید آمد و الحق حکمة بالغه الهی اقتضای آن دارد که بمفحوای کریمه فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَيِّنًا لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى و حدیث کلم الناس علی قدر عقولهم کلام سنجیده و گفتار پسندیده که بلین هم قرین باشد وقع آن در طبایع بشری و تاثیرات آن در نفوس بشری بیشتر و بهتر است و جذب قلوب و حصول مطلوب باین اسلوب اسهل و خشونت زبانی موجب

وحال آنکه مراتب من بدید
منفرد بید فطفقت ارتای
بین ان اصول بید جذاء
او اصبر علی طخیة عمیاء
حاصل معنی آنکه چون ابوبکر بر مسند
خلافت نشست من پیش خود
فکر کردم که آیا با او جهاد کنم یا آنکه
[illegible] بدست و پای [illegible]
مصیبت تیره و تار [illegible]
حالت محنت و بلا صبر نمایم
صبر را بر گزیدم در حالیکه چشم
غبار آلود و دل از غصه پر بود
ادای تراثی نهبا میدیدم
که میراث مرا غارت میبردند
و در تمام خطبه شقشقیه [illegible]
خلفای ثلثه موجود است [illegible]
خواسته باشد [illegible] و فضلای
اهل سنت مثل ابن اثیر و ابن خلکان
و ابن ابی الحدید و مجد الدین
فیروزآبادی صاحب قاموس
اقرار میکنند بآنکه این خطبه
[illegible] فرموده علی ابن
ابیطالب است مع آن فیها
من الفصاحة ما هو معجز
صادق بان صاحبها
هو القرآن الناطق [illegible]
[illegible]

برابشو

پریشانی خاطر ما میکرد و در کلام مجید اشاره لطیف باین نکته شریف واقع است آنجا که حق جل و علا بحضرت خیر البشر خطاب فرموده فبما رحمة
من الله لنت لهم ولو كنت فظا غليظ القلب لانفضوا من حولك یعنی ای محمد ملاحظه خود در مخاطبه و نرمی تو در مکالمه و خوشخوئی تو در
حالت گفتار از رحمت ماست که پروردگار توایم و اگر تندخو و درشت گفتار میبودی هر آینه این جماعت از تو میرمیدند و طریق مخالفت
و اصحاب تو فرار بر قرار اختیار میکردند و در اوامر و نواهی منقاد فرمان تو نمی بودند و از اینجا علو فطرت آن رشادت پناه غریق لجه
رحمت اله رضوان معلوم کرد که رشته بازگذار را عنکبوت را بحسن اهتمام نگاه داشته نگسیخت و چندان در استحکام آن کوشید که بحبل المتین متصل
ساخت رحمة الله علیه رحمة واسعة القصه چون جمعیت خاطر دست بهم داد گفتم بنده را جویای طریقه حق دانسته بهدایت و اعلام بر حقیقت
مذهب خود اطلاع دهید گفت اعتصام ما بآن عروة الوثقی است که من جانب الله بر طبق کریمه واعتصموا بحبل الله جميعا بآن تمسک
مأموریم گفتم آن کدام است گفت مذهب ما مذهب حضرت پیغمبر است صلی الله علیه و آله و خلفا و اولاد آنسرور است گفتم بچه دلیل گفت
بدلایل متعدده اول آنکه چون حضرت ختمی پناه از دار محنت رحلت فرمود خلافت آنحضرت بترتیب بدست چهار خلیفه افتاد که اول
ایشان ابی بکر و آخر ایشان علی ابن ابی طالب ع است و هیچکدام ازین چهار خلیفه صاحب مذهب علیحده نبودند بلکه دعوای هر چهار اقتدا بسنن و
رسوم حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله بود و پس تمام امر خلافت باعتقاد اهل سنت و جماعت بحضرت امیر المؤمنین ع پذیرفت پس
معلوم شد که طریقه آنحضرت و طریقه حضرت رسالت پناهی ص یکی است بلا شک و شبهه پس باین اعتبار همه امت را واجب است که اقتدا بخلیفه
چهارم نمایند که امر خلافت بآن منتهی شد و پیروی حضرت رسالت پناه منحصر در آنست و اگر اختراع مذاهب اربعه مشهوره با وجود اختلاف
روایات کاذبه و افتراق احادیث موضوعه اعتبار و احتمال حقیت میداشت چهار خلیفه که هر کدام در زمان خود خلافت را باستقلال
تمام کردند و احادیث از لفظ مخبر صادق ص بلا واسطه استماع نمودند بابداع مذاهب اربعه احق و اولی بودند و باجتهاد و استنباط
الیق هرگاه از چهار خلیفه هیچکدام مرتکب امر خطیر نشده اند و جرأت نکردند لازم می آید که دعوای ارباب مذاهب اربعه باطل باشد
و راه ایشان غیر راه شارع بنا بر آنکه بر فطن ذوی العقول پوشیده نیست که صاحب شریعت بمصداق کریمه فاتبع ملة ابراهيم
حنیفا بترویج یک ملت مأمور بوده و مسلم الثبوت است که امت خود را نیز بهمان ملت ارشاد فرموده چنانکه از آیه دیگر ثابت است
ملة ابيكم ابراهيم هو سميكم المسلمين و ظاهر است که آن صراط مستقیم واجب الاتباع بنا بر مقدمه گذشته بالجزم و الیقین در اولاد
امجاد حضرت مرتضی علی ع که بموجب حدیث متفق علیه الحسن و الحسین سیدا شباب اهل الجنة محل اعتماد کلی و معدن فضل و کرامت و منبع جود و
سماحت و وارثان علوم انبیا اند مانده است احکام دین را از ایشان فرا گرفتن لازم بل واجب است گفتم سلمنا اما از کجا ابو حنیفه و دیگران
متابعت مذهب حسنین ع نکرده اند گفت از جهت وفور اختلاف در اقوال و کثرت افتراق در افعال و احکام با آنکه باریتعالی در کلام مجید همه جا
اختلاف را مذمت فرموده بلکه بمضمون آیه شریفه وما اختلف الذين اوتوا الكتب الا من بعد ما جاءهم العلم بغيا بينهم
اختلاف را بغی و عدوان یاد فرموده و از افتراق نهی کرده و باجماع امر نموده کما قال جل شانه واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا
و بر تقدیر تسلیم اگر بفرض محال بگوئیم که ابو حنیفه متابعت حسنین ع کرده و سه فقیه دیگر مخالفت او نموده اند پس برین تقدیر هر سه فقیه دیگر واجب اللعن
باشند و تبرا از ایشان لازم و حال آنکه حنفیان هر چهار را برحق میدانند بر خلاف بعضی از فضلای شافعیه که جهة اثبات کفر ابی حنیفه کتابی
مدلل موسوم بنکتة الشریفة فی الرد علی ابی حنیفه تصنیف کرده اند و محمد غزالی که از فحول علمای ایشان است نیز کتابی که ملقب بمنخول است

و از افعال و اطوار ایشان بیزاری نماید در صحیح بخاری که بعد از کتاب الله صحیح ترین کتابها پیش ایشان است منقول است که چون پیغمبر ص در مرض موت بود و جمعی حاضر شدند کاغذ و دوات طلبید و فرمودند که وصیتی برای شما بنویسم که اگر بران عمل کنید هرگز گمراه نشوید عمر گفت که این مرد هذیان میگوید درد او شدت کرده است بس است ما را کتاب الله و از قلم و دوات ممانعت نمود و بعضی از اصحاب بیرون شدن قول عمر کردند و بعضی بر خلاف او حرف میزدند و شور و غوغا بلند شد و حضرت آزرده شده فرمودند که برخیزید از پیش من لا ینبغی عندی التنازع ابن عباس گریه میکرد و میگفت مصیبت تمام مصیبت ... قل ان كنتم تحبون الله فاتبعوني يحببكم الله ... آزردگی او ... حضرت ...

رساله شریفه الموسوم

تصنیف نموده موضوع محمولش همه طعن بر ابی حنیفه است و اثبات کفر او با دله واضحه و از جمله عبارات منقول این است که ان ابا حنیفه نعمان بن ثابت
الکوفی الترمذی کان یلحن فی الکلام و لا یعرف اللغة و النحو و التصرف و لا یعرف الاحادیث و لم یکن فقیه النفس بل کان یتکایس لا فی محله عن منخ ماخذ
الاصول و قال فی موضع آخر منه ان ابا حنیفه قلب الشریعة و اظهر البطل و شوش مسلکها و غیر نظامها انتهی و این هر دو کتاب در مصر متداول اند
و اشتهار این هر دو نسخه بر تر از آنست که انکار را بر تابد و آنچه دلالت صریح بر صدق مقال غزالی و قلت فقه و عدم مهارت ابی حنیفه در
مسایل شرعی دارد قول غزالی است و شهرستانی که از اکابر فضلاء اهل سنت است که در کتاب ملل و نحل نقل نموده باین عبارت که وقد
قال ابا حنیفه علمنا هذا رای احسن ما قدرنا علیه فمن قدر علی غیر ذلک فله ما رای انتهی و ایضاً دمیری شافعی در کتاب حیوة الحیوان نقل کرده عن
علیه السلام انه رد علی ابی حنیفه بعض المسائل و نحه علی العمل بالرای و القیاس و بدء علی ماخذ الاستنباط و الاقتباس بالقیاس و لما خرج من مجلسه
انحب العمی علی الهدی و اشتغل بما کان علیه من الرای انتهی پس موجب این عبارات احتمال غالب آنست که مذهب او باطل باشد بنا بر آنکه در
علم میزان مقرر شده که اذا قام الاحتمال بطل الاستدلال اگر تصدیق نمیکنید کتب مذکوره را بدست آورده تحقیق نمایید وقتی که سخنان معقول
و منقول منجر بکفر او شد فی الحقیقه بر حقیقت حال ضلالت آل او و فساد عقاید اهل سنت اطلاع یافتم و در جواب مبهوت مطلق شدم دست و پا را
گم کرده سراسیمه از مجلس برخواستم و شب و روز از آتش صفت بسوز و گداز در اندیشه دور و دراز کوتاه کردم وقتی که فکر عمیق و خیال دقیق
تشنه رحیق بجایی نرسید خود را غریق ورطه هالکه دانسته التجا بدرگاه حضرت دلیل المتحیرین برده پیش بعض فضلاء نواصب که مشتق افضل
رود نمودم غبار از تردد خاطر که زیاده شد چیزی نیفزود چه از هیچ کس جواب شافی نشنیدم بلکه چون در استفسار بعضی مقدمات مبالغه
کردم از تعصب و عناد راه مخاصمت پیش گرفتند ازین جهه درد دلم و غدغه عظیم پیدا شد ناگاه پیش عزیزی که از سرگذشت زمانه آگاه بود
و بصفت انصاف موصوف و با بنده اختصاص تمام داشت رفتم و ما فی الضمیر خود را باو ظاهر ساخته کیفیت حدوث مذاهب اربعه
و حقیقت حال اکثر آل اهر یک استفسار نمودم تبسم نموده گفت از معرفت مجهولی چند چه حاصل گفتم میخواهم که کردار ایشان بر من مجهول
نماند گفت صورت سوال تو چیست گفتم اهل سنت بکدام دلیل قطعی امامت ائمه اربعه را ثابت کرده اند و بکدام حدیث استدلال
حقیت ایشان میکنند و ابو حنیفه را امام اعظم بچه اعتبار میگویند گفت این راز را از خوف ظلمه بهر کس نمیتوان گفت اما اگر بر کتمان این
و اخفاء این اسرار قسم یاد کنی ترا بر حقایق احوال ایشان و طغیان دیگران واقف گردانم گفتم از من امین باشید و مرا ازین جلجان
بند آزاد گردانید پس چون پیمان را با یمان مغلظه موکد ساختم گفت دلیل قطعی بر امامت ایشان از نص قرآن این آیه میتواند بود قوله
تعالی وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنْصَرُونَ و از آثار بحدیث مکذوب موضوع النعمان سراج امتی متمسک
شده اند و ابو حنیفه بعقیده فاسده معتقدانش اقدم و اعلم از دیگران بوده عظمتش میخوانند و در باب شافعی و اخویه کسی حدیث موضوع
هم نقل نکرده گفتم الحدیث در صحاح سته هست گفت کتابی نیست بلکه در حقیقت ظاهر امر بدانش از غایت مهربانی این لهو الحدیث را برای
او وضع نموده اند حال آنکه ظاهر البطلان است چه بر تقدیر صحت آن لازم می آید که سه مجتهد دیگر که در اطفاء آن سراج کوشیده مذهب خود را
رواج داده اند کافر شده باشند و حال آنکه حنفیان هر چهار را بر حق میدانند گفتم هرگاه حال این منوال است پس شما کدام مذهب را اختیار
کرده اید گفت هر چند در کنه کار ایشان خوض کردم بجایی نرسید لا علاج لب ازین گفتگو فرو بستم و بین الخوف و الرجا ماندم و کار حق
بشبهت حق انداختم و چون امامت ایشان بدلیل قرآن و حدیث ثابت نیست ناچار از مذاهب ایشان عدول نمودم و در جستجوی

باب بصائر المستبصرین

مذهب حق هستم امیدوارم که حضرت هادی المضلین بمقتضای کریمهٔ وَالَّذِینَ جَاهَدُوا فِینَا لَنَهْدِیَنَّهُمْ سُبُلَنَا هدایت کرامت فرماید از مجلس شیخ
خائب و خاسر مثل ملحد لا مذهب که برخواستم و فی الجمله اعتقاد بمکه داشتم و در باختم اتفاقا در اثنا راه با یکی از اهل نفاق اتفاق ملاقات افتاد از وی
بر سبیل استمزاج سؤال کردم که اگر کسی در بعضی از مسائل فروع از مذهب حنفی بمذهب شافعی و غیره یا بالعکس رجوع کند یا حنفی در بعضی مسائل تابع شافعی
شود آیا جایز است گفت اگرچه فاعل این فعل شنیع نزد بعضی آثم و فاسق و واجب الحد است اما باعتقاد جمع کثیر و جم غفیر از علما کافر میگردد چه
در صورة لازم می آید که او تحقیر بعضی علما کرده و بعضی را بر بعضی ترجیح و تفضیل داده و تفضیل یکی موجب تحقیر دیگریست و استحقار علما اسلام کفر بر طبق
حدیث حضرت سید الانام ص که علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل بمنزلهٔ انبیا اند مستلزم کفر است اما حنفی را جایز نیست که اقتدا به پیشنماز شافعی
کند و عکس جایز است بنابر آنکه شافعی و غیره پیش از آنکه بسر حد اجتهاد رسند و صاحب مذهب علیحده گردند موافقت بمذهب حنفی میکردند در بر
خلاف حنفی که او متابعت مذاهب ایشان ننموده چه او اقدم بوده گفتم درین مقام مدعی را میرسد که بگوید هرگاه بمصداق آیه تِلْکَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ
عَلَى بَعْضٍ تفضیل پیغمبری بر پیغمبری جایز باشد پس چرا تفضیل عالم بر عالم جایز نباشد و بنابر مقدمهٔ مذکوره ترجیح فاضل مستلزم تحقیر مفضول نمیتواند بود
و ایضاً اگر خصم بگوید که چون باعتقاد اکثر علما مذهب انتقال از مذهبی بمذهبی موجب کفر است پس کفر شافعی و اخویه بواسطهٔ انتقال از مذهب
حنفی بمذهب مخترع خود ثابت شد جوابش چیست گفت میتواند بود که این حکم در رتبهٔ ایشان جاری باشد چه هرکدام از ایشان مجتهد العصر و
امام وقت خود بوده‌اند گفتم برین تقدیر اگر معارض گوید که هرگاه ارباب مذاهب اربعه هرکدام در زمان خود کوس انا و لا غیری میزدند
و بواسطهٔ ترویج مذاهب مخترعهٔ خود خط نسخ بر مذاهب سابق و لاحق میکشیدند پس شما امامت ایشان را از کجا ثابت کردید حال آنکه ابو حنیفه
که امام شماست از امام شافعی و امامت اخویه و حدوث مذاهب ایشان خبر نداشت بچه جواب او را دفع توان کرد بعد از تأمل بسیار جواب
داد اگرچه تمهید جواب آن مقدمات کردن نقش بر آب زدنست اما از کاوش تو اینقدر معلوم کردم که تو مذهب شخصی نداری و بر هیچ طریق
ثابت قدم و راسخ نیستی زنهار استفسار امثال این مسائل از مجلس کن که حمل بر رفض تو خواهند کرد و بر احراق تو فتوی خواهند داد فاستیقظ انّی
لک من الناصحین روز دیگر که عین الشمس عیون کواکب را تیره ساخت جهة اقتباس انوار بخدمت آفتاب هدایت یعنی مرشد خود حاضر شده
کالمستبعدین استفسار نمودم که هیچ دلیل قطعی بر کفر و نفاق و بغی و شقاق ابی حنیفه و بطلان مذهب اربعه دارید گفت بسیار و بیشمار از آنجمله
امر ایشان بمنکر و نهی ایشان از معروف که آن بدلیل آیه صفت منافقان است قوله تعالى الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ
يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ گفتم تفصیل این اجمال چیست گفت اما بیان امر بمنکر آنکه نزد ابی حنیفه اگر شراب را آب جوشانند
مرفوع الحرمة و النجاسة میگردد و بنگ را نیز بقدر یک بسته حلال دانسته چنانچه در اکثر کتب فقه حنفی و غیره مسطور است و شافعی جهة رفع طیب
دماغ سه دست باختن شطرنج در یک مجلس تجویز نموده حال آنکه حرمت خمر و میسر در آیه ثابت است و سماع و سرود و نی نوازی و استماع
آن را جایز میدانند و نیز تحلیل روباه و یربوع و سوسمار و غیر ها را تجویز نموده و مالک گوشت سگ و غیره را غیر ذی عقل بر ذی روح
که بر زمین می جنبد برهان حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ سوای خوک خوردنش را حلال دانسته و گفته کلما یدب
على الارض من غیر ذوی العقول حلال سوای خنزیر و ایضاً مالک بدلیل إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ
غَيْرُ مَلُومِينَ لواط را نیز جایز دانسته و گفته که من لاط بعبده او باجیره جاز و شافعی درین فتوی بتصدیق قولش نموده و جمعی از
علمای شافعیه که یکی از آنها یافعی است در کتاب خود از پسر عبدالحکیم که شاگرد رشید شافعیست نقل کرد که از استاد خود شنیدم که گفت

دیگر باغ فدک را از آن معصومه گرفت و دعوی او را نشنید و گفت که پیغمبر میراث نمیگذارد و در آیه که ورث سلیمان داود نظر نکرد و آن جناب را چنان بیزار نمود که با او حرف نزد و حال آنکه حضرت پیغمبر خدا در سوره ... فرموده بود بضعه که ... بعید است پیغمبر از آن مخدوم من این قدر الفت میکنند و لکن من میدانم که اگر من از آن مخدوم چیزی بخواهم سخت نقد نماید چون دانستم که فدک حق فاطمه بود با فاطمه معاودت ... از ... خشم گرفته بود ... را جایت که فدک را از روی احسان با وی بخشید و او را دختر پیغمبر دانسته با ... الکاشته فدک را او میداد این چه بخل و لالت بود که ... پیغمبر نسبت باشد و در خانه فاطمه فدکی نخود و چند در ... از آن معصومه تصدیق نماید ... بستان کرده ... بگوید که ما بنی ... هم ...

لم یصح عن النبی صلی الله علیه و آله فی تحریمه و لا فی تحلیله شیء و القیاس انه حلال و اوحدی در جام جم رد این فتوی نموده گفته آبروی غلام
خویش ببر دفتر بدنام خویش مدر نتوان زد بگفته مالک غوطه در ورطه چنین هالک و حنبلی هم از آنجا که از نشاء حبة الخضرا سرخوش بوده
در رخصت کیف رسانیدن بنگ مضایقه نکرده و با حنفی همداستان شده اما بشرطیکه زیاده از مقدار پسته نباشد و ناصر خسرو این مضمون را
برشته نظم کشیده شافعی گفت که شطرنج مباح است مدام کج مبازید که جز راست نفرموده امام بو حنیفه بر از او گو باید در باب شراب که از
جوشیده بخور تا نبود بر تو حرام حنبلی گفت که گر زانکه بغم در مانی پسته بنگ تناول کن سرخوش بخرام گر کنی پیروی مفتی چارم مالک ادم
از بهر تو تجویز کند وطی غلام بنگ می بخور و کون میکن و میباز قمار که مسلمانی ازین چهار امام است تمام و شافعی بخلاف جمیع مذاهب
تقدیم نماز عصر را بر ظهر جایز داشته و نزد شافعی اگر کسی فرج خود را دست بمالد وضو باطل میشود بر خلاف مساس فرج سگ و خوک
و غیر هما و پیش ابی حنیفه اگر جنبی به نیت وضو دست در چاه پر آب کند تمام آب آنچاه نجس میشود اما اگر نه بقصد وضو دست در آن
کند بر طهارت خود باقی میماند هر چند نجس باشد و نیز ابو حنیفه ترشح غساله غسل مسلم را نجس میداند بر خلاف ترشح غساله غسل کافر مصنف عفی عنه
گوید که غالباً درین مسئله حق بجانب او باشد بنا بر آنکه او بقوت اجتهاد خود دانسته که کفار بمراتب از شیعه او پاک‌تر بنده رعایت ادب
نموده تکذیب امام اعظم نباید کرد بلکه درین مسئله تصویب او لازم است و نیز شافعی فتوی داده که اگر شخصی نعوذ بالله زنا کند و دختری از آن
وطی حاصل شود آن شخص را جایز است که آن دختر را در عقد خود در آورد بنا بر آنکه بظاهر شرع از و میراث نمیبرد پس حکم اجنبی داشته
باشد و همچنین نزد شافعی اگر مردی خواهر رضاعی خود را بخرد و با او جماع کند بر او حد واجب نیست و بقول ابو حنیفه اگر مغربی دختر
مشرقی را بخواهد و پنجاه سال در مغرب در حبس بماند و چون خلاص شده بمشرق آید و بخانه زن در آید و او را اولاد و احفاد بهم رسیده
باشد بحکم حدیث مشهور الولد للفراش و للعاهر الحجر همه فرزندان در نسب ملحق باو میشوند و از و میراث میبرند بصورت امثال آنکه این
زن هر چند روی شوی خود در خواب هم ندیده مع هذا حمل گرفته در بصورت مسلمانان را نمیرسد که زن شوهر دار را قذف کنند
و بهتان بر بندند و بزنا نسبت دهند بلکه بحکم حدیث ظنوا بالمؤمنین خیرا دل خود را باین معنی راضی کنند که شاید این زن در عالم منام
خالی از اضغاث و احلام در حالت احتلام از شوهر خود آبستن شده باشد شرعاً باو حرجی نبود و بنت ذلک ما قال فی شرح الکنز انه لو
کل المشرقی فی المشرق رجلان یزوجه امرأة مغربیة فی المغرب فذهب زوجها ثم ولدت باکثر من ستة اشهر فالولد من الموکل لان
یمکن ان یصل الیها بطی الارض بخطوط و احده انتهی و نیز بمذهب او اگر کسی بسفری رفته باشد و دو کس بفوت او گواهی دهند
پس آن زن شوهر دیگر کند و از آن فرزندان بهم رساند بعد از آن شوهر او آید باید فرزندان همه از شوهر اول باشند و از و میراث میبرند
و او نیز از ایشان میراث میبرد و ایضاً آن مجتهد نکاح مادر یا خواهر یا دختر یا یکی از محرمات را عامداً النفسه با وجود علم بحرمه آن ساقط
الحد و التعذیر است بخلاف مجتهد دیگر و میگوید که از آن نکاح شنیع تر از سفاح فرزندی حاصل شود بآن مرد ملحق میشود چه بزعم او
این نکاح بمنزله نکاح شبهه است که ساقط الحد است و ایضاً بمذهب او اگر مردی زنی اجنبیه از اهل صنعتی بازای دوختن و نشستن
رخت یا پختن نان و غیره مدتی اجاره کند و با او مباشرت نماید و آن زن از و حامله شود حد او ساقط است که اجیر او بود
و فرزندان نیز باو ملحق میشود و نیز گفته که اگر مردی پارچه ابریشمی بر قضیب خود پیچد و با یکی از زنان محرم یا بیگانه دخول نماید
و در قبل آن زن بحلقه ادخال کند که جلد با جلد نساید و انزال شود شرعاً زانی نخواهد بود و هر چند عمداً یا سهواً صیغه نکاح

کسیکه دوست خدا است او را
با صنم چه کار و دوست پیغمبر
با ابو بکر و عمر چه علاقه
دوستدار علی را با ابو بکر و عمر و
عثمان چه نسبت و محب حسین را
با یزید پلید و مروان چه کار
بپسر معویه و معویه چه نسبت
هر که با علی جنگ آغازید و با علی
دشمنی ورزید معویه ساخته
و پرداخته عثمان است و عثمان
سرکرده بنی امیه و بنی امیه
بفرموده شجره ملعونه فی القرآن
عبارت از ایشان است
عظیم ...

باب ابصار المستبصرین

نخوانده باشد بنا بر آنکه بلا مسه جلد با جلد که منهی عنه است واقع نشده پس بر او حرجی نیست و نیز فتوی داده که اگر مردی با پسری لواطه کند بوعی که قضیب او در دبر او فرو رود بر او حدی مقرر نیست اما او را بکلام درشت و سرزنش باید خفیف کرد بلکه اگر بار مرتکب شود نعلین باید زد و گفته که احیانا اگر آن پسر امرد را آب بیاورده بمیرد قصاص لازم نیست از برای آنکه والجروح قصاص واقع شده و ولی امرد مذکور را فتوی باین فعل شنیع داده بار فاعل او حرام و عمل بخلاف آیه فمن اعتدی علیکم فاعتدوا علیه بمثل ما اعتدی علیکم نامشروع پس در این صورت چون معقول بود است و در این فتاوی ابو حنیفه منفرد است اما داود بن علی اصفهانی گفته که جمع میان دو خواهر در صورتیکه هر دو کنیز یک کس باشند نیز حلال است و جماع هر دو آمرد را امباح و در همین صورت اگر دختری با مادر خود کنیز یکمرد باشند وطی هر دو مالک را حرام است و تعجب این بزرگان کج سلیقه آنکه از این همه فسوق و عصیان که قرآن شهادت بضلالت روا داران این جهات میدهد اصلا انکار نمیکنند و مبالغه در تشنیع مجوز آن نکاح متعه که آیات فرقان و احادیث سید انس و جان و اجماع حکم بحلیت آن میکنند مینمایند غافل از اینکه مالک امام ایشان نیز در حرمت متعه با مذهب ثلثه همداستان نیست فانها لا تعمی الابصار و لکن تعمی القلوب التی فی الصدور و حاصل که نزد ابی حنیفه اگر کسی گرباسی یا جامه کسی را از دیده رنگ کند یا گندم کسی را دزدیده در خانه صاحب گندم آرد کند صاحب جامه و گرباس و خداوند گندم را نمیرسد که مال خود را از دزد طلب کند و جامه رنگین و آرد را از او مستخلص نماید بعلت آنکه تغییر در هیئت اصلی آن جنس راه یافته احیانا اگر مالک مذکور بر سر این دعوی نزاع کند و کشته شود خونش هدر است و اگر کشته شود شهید باشد میدانم نهی صریح آیه لا تاکلوا اموالکم بینکم بالباطل را چگونه و چه جواب آماده کرده اند و نیز شرب نبیذ مثلث را امباح بلکه سنت و تحریم آن را بدعت میدانند حال آنکه سکر آن زیاده بر خمر است و در حدیث صحیح وارد است که کل مسکر حرام و نیز وضو ساختن بر نبیذ را تجویز کرده اند و ایضا نماز گذاردن در پوست سگ و بر عذره یابسه را جایز میدانند و بی نیت غسل و وضو و غیر نماز را جایز داشته و معنی تکبیر احرام و معنی یک آیه در عوض فاتحه و سوره بزبان غیر عربی در نماز مجزی دانسته و علمای مذاهب اربعه با وجود مشاهده این نوع قبایح اعمال و شنایع افعال تعصب را بحدی رسانیده اند و با امامیه عناد و مشابهه دارند که از شرح و بیان مستغنی است از الجمله غزالی و متوکل که از مقتدایان شافعیه اند گفته اند که المستحب فی القبور التسطیح لکن لما صار ذلک شعار الرافضة عدلنا عنه الی التسنیم و زمخشری که از عدول ائمه حنفیه است در فروع در تفسیر آیه هو الذی یصلی علیکم و ملائکته گفته یجوز بمصداق هذه الآیة ان یصلی علی احاد المسلمین لکن لما اتخذت الرافضة ذلک فی ائمتهم منعناه و ابن حجر شارح بخاری نیز مثل این عبارت در منع توجیه سلام علی آل رسول الله صلی الله علیه و آله ذکر کرده و مولف هدایه فقه حنفی گفته ان المشروع التختم فی الیمین لکن لما اتخذته الرافضة عادة جعلنا التختم فی الیسار پس بر ضمایر فیض مظاهر اولی الالباب مخفی نیست که امام باید که قالع قلاع فتنه و فساد و قامع بنیاد بغی و اصلاح عناد و موانع مواد خسران معاد و اوضاع نزاع و قاطع رشته خلاف و اختلاف امت باشد نه آنکه جمعی از نصوص دینی بی خصوص مفید یقین خود را بامامت ساخته بنای یک ملت را اساس بر چهار شریعت نهند و در اصول و فروع با هم مختلف باشند و در احکام الهی علی رغم یکدیگر فتوی دهند و در قواعد شرع محمدی بمتابعت هوای نفوس ناقصه و عقول فاسده خود نمایند و سنگ تفرقه که بحکم کریمه و لا تفرقوا ممنوع و نامشروع است در امت آنحضرت انداخته ایشان را سرگشته تیه گمراهی نموده از طریقه مستقیم آنحضرت دور اندازند تا شایسته امامت امت و هر که ذی عقل است میداند که چون هر یکی را چند ما موم و مقتدی بهم رسد باعث مخاصمت و منازعت شود و فساد های عظیم رو نماید پس فایده امام چیست و جماعتی که بمجرد دعوی امامت

کرد مینه علی شکن حمان بست
کرد مینه ... خداست تا حضرت
فرمایند که این چه خرافات است
در خلافت آنحضرت ...
گرد در راه ...
یاد آورد آبا در ...
فراموش کرده بود پس چه
... خواهی ...
... آن مخدوم ...
دارم که با جناب امیر المومنین
... آنحضرت ...
... از جهنم آزاد کند
... اگر نه خدا نخواسته ...
صراط ... حاصل ...
... بیت
... دشت ...
... ضعیف ...
... دست ...
محبت اهل بیت ...
و حدیث انی تارک فیکم
الثقلین ما ان تمسکتم
بهما لن تضلوا کتاب الله
و عترتی اهل بیتی فانهما
لن یفترقا حتی یردا علی
الحوض ...

رساله شریفه الموسوم

محتاج باقامت حجت نشده ایشان را امام و مقتدای خود دانند برخلاف آیه و لا تتبعوا السبل متابعت مذهب ظاهر البطلان ایشان خود لازم دانند خالی از حماقت و غفلت نخواهد بود اولئک کالانعام بل هم اضل و اولئک هم الغافلون گفتم اگرچه ایشان در بعض فروع اختلاف دارند اما در اصول هر چهار باهم متفق اند گفت لا نسلم حال آنکه احمد حنبل باعتراف شهرستانی صاحب کتاب ملل و نحل از جمله مجسمه است و در معرفت باریتعالی که از اعظم ارکان اصول است ناقص و در موافقت با حشویه و مشبهه که با سه امام شما مخالف اند متفق حیث قال صاحب الملل فی کتابه ان الحنابلة یشارکون مع المشبهة فی بعض التشبیهات و صاحب مواقف نیز مقاتل و کرامیه را که از اهل سنت اند از مجسمه میداند و اعتقاد حنابله در ذات باریتعالی آنست که از سر تا سینه مجوف است و از سینه تا پائین همه گرفته و مصمت و مویش مجعد و نیز در تفسیر آیه الرحمن علی العرش استوی میگویند که حقتعالی چهار انگشت بالاتر از عرش نشسته بنوعیکه زانوی او از عرش بدر رفته و ایضا در تفسیر آیه کریمه شریفه یوم یکشف عن ساق و یدعون الی السجود چنین بیان کرده که چون روز قیامت حضرت سیدة النساء فاطمه زهرا علیها السلام در زیر عرش از جهت خون فرزندان خود داد خواه شود حضرت حقتعالی یزید را بپهلوی تخت خود از نظر فاطمه علیها السلام پنهان داشته ساق پای مجروحه خود را بآنحضرت ظاهر خواهد ساخت که جبیره بر بالای آن بسته باشد حضرت فاطمه علیها السلام و ملائکه بدیدن او بسجود خواهند رفت و چون سر از سجده بردارند خطاب بحضرت فاطمه خواهد رسید که نمرود در بتکده بعقب پای من انداخته بود ساق پای مرا مجروح ساخته و من این زخم را با وجود قدرت کامله خود به نکرده ام و جبیره بسته نگاه داشته ام تا خاطر نشان تو کنم هرگاه من از مخلوق این قسم آزاری کشیده باشم پس اگر فرزند تو را از امت پدرت آزاری رسیده باشد باکی نیست و نیز نقل نموده که روزی خدایتعالی را درد چشم عارض شد ملائکه بعیادتش رفتند فهمیدند که گریه بسیاری که در طوفان نوح کرده بود باعث کوفت شده و نیز روایت کرده که حقتعالی شبهای جمعه بر خری مصری سوار شده بصورت پسر امرد خوش روئی میآید تعالی عن ذلک علوا کبیرا بنده چون بر بعضی از قبایح سنیان سابق آگاه بودم تکذیبش نکردم اما بر حقیقت مذهب حنبلی اطلاع نداشتم در مقدمات گذشته تصدیق نمودم و بر وقت دیگر موقوف داشتم برخاستند و بجانب خانه خود شتافتم سر بمراقبه تحیر فرو بردم ناگاه بمصداق کلمه اذا اراد الله شیئا هیأ اسبابه طالب علمی آن کتاب را استکتاب میکرد و بر طلبه تفتیشم مینمود از عالم آشنائی تحریر بگیرد و از فقیر استعانت نمود چون شروع کردم در حاشیه آن این عبارت دیدم ظاهرا جهت مناسبت مقام بقرینی نوشته بود که قال الامام فخر الدین رازی فی رسالة المعمولة لتفضیل مذهب الشافعی ان احمد بن حنبل کان فی نهایة المحبة للشافعی ادعت المشبهة انه کان علی مذهبهم انتهی و قال صاحب الملل و النحل نص ابو عبدالله محمد بن کرام علی ان معبوده علی العرش استقرارا و علی انه بجهة فوق ذاتا و اطلق علیه اسم الجوهر لانه من اهل الظواهر الذین حملوا آیات التشبیه علی ظواهرها و قالوا ان الله یجوز علیه المصافحة و المعانقة و ان المخلصین فی الدنیا یعانقونه فی الدنیا و قال داود اعفونی عن الفرج و اللحیة و اسئلونی عما وراء ذلک و صرح فی کتاب الملل و النحل ان المضر و کهمس و احمد الهجیمی و غیرهم من اهل السنة قالوا معبودهم صورة ذات اعضاء و ابعاض ثم قال و اما المشبهة الحشویة من اصحاب الحدیث فحکی الاشعری عن محمد بن عیسی عن حکی مضر و کهمس و احمد الهجیمی انهم اجازوا علی ربهم الملامسة و المعانقة و المصافحة فی الدنیا و الآخرة و یعلم من کلامه فی موضع آخر ان الحنابلة یشترکون معهم فی التشبیهات و قد نسب فی المواقف القول بالجسمیة الی مقاتل بن سلیمان و الکرامیة و غیرهم و قال صاحب المواقف انهم قالوا انه تعالی مرکب من لحم و دم انتهی و عن ابن

[illegible] ... الفریقین است من لم یعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة یعنی کسیکه امام زمان خود را نشناخته باشد ... [illegible]

عبارت را ملاحظه کردم هوش از سرم پرید صبح زود پیش عزیز شکمردی که جهان گردی که سعدی صفت نقد عمر عزیز خود را صرف سیاحت کرده
و با قبایل جن و انس گرفته و با هفتاد و سه گروه معاشرت نموده بود استفسار اطوار سکنه هر دیار و اوضاع ابناء روزگار و اقطار
اقالیم ربع مسکون نمودم و از هر دری سخنی در پیوستیم و تقریبات سخن را طول دادم تا باینجا منتهی شد که در اکثر بلاد روم و شام با آنکه
مردم اهل سنت و جماعت اند وضیع و شریف ایشان بعمل شنیع لواطه مشغول اند و قباحت این قباحت از طبیعت ایشان چنین
مسلوب است که حاجب عقل و شعور حجاب حیا از میان برداشته و در بعضی امصار و قصبات جانب مصر و شام و نجد و مغرب بین که
مذهب مالکی و حنبلی بیشتر رواج دارد گوشت سگ بچه زیاده بر گوشت بزغاله رواج دارد و بر پشت بام هر مسجدی آخری و معلفی
تعبیه نموده اند و هر شب جمعه جو و علف با عزاز تمام در ان میریزند و با نواع بخور مطیب میسازند و چون استفسار کردم گفتند که هر شب
جمعه خر خدا نزول میکند شاید ازین جو و علف بخورد و قتیکه عبارات سابقه و سخن بیغرضانه این مرد با مقالات مرشد حقیقی توارد نمود
بحکم البعرة تدل علی البعیر و الروثة تدل علی الحمیر و آثار القدم تدل علی المسیر شتی نمونه خرواریست هر چه آن
عزیز را ان بیناه گفته بود قبول کردم روز دیگر که مهر سپهر چون دلیل روشن بطالع اشتیاق از گریبان تیرگی شب چهره نمایان گشت و غبار
خواب غفلت از چشم مردم فرو نشست بخدمت آن معدن فضیلت رفتم و از سرگذشت مقدمات گذشته و بانصاف پیش آمدن جمعه
مسرورش ساختم گفتم غیر از مقدمات گذشته دلیل واضح بر ابطال مذاهب اربعه این حبیب جواب داد که چون چهار مفتی بی دیانت در اصول
و فروع احکام شریعت خیانت نموده اختلاف را از حد اعتدال گذرانیده از جاده شریعت غرا بمنازل دور افتاده اند و جم
غفیر را در ضلالت و غوایت انداخته اند حتی آنکه در حلیت و حرمت وحوش و طیور بر خلاف یکدیگر فتوی داده اند و جمعی کثیر را
بدام شقاوت انجام خود کشیده از راه هدی منحرف ساختند و ازین جهة تصورات باطله و تصدیقات عاطله در نفوس خلایق
و خاطر عوام کالانعام رسوخ تمام یافت و امتیاز حق و باطل از میان برخاست اگر مذاهب مخترعه و طرایق مبتدعه از اخبار مزوره
و احادیث موضوعه مشتق و مستنبط نمیشد هر آینه عامه خلق سرگشته تیه ضلالت و حیرت و آویخته دام بطالت و جهالت نمیگشتند
گفتم علماء اسلام را منسوب کردن بضلالت جرأت محض است حال آنکه حقتعالی بخوف و خشیت علما گواهی داده قوله تعالی انما یخشی الله
من عباده العلماء گفت مسلما طبقات علماء اسلام بنا بر کلام ملک العلام منقسم بسه قسم است قوله تعالی ثم اورثنا الکتاب
الذین اصطفینا من عبادنا فمنهم ظالم لنفسه و منهم مقتصد و منهم سابق بالخیرات باذن الله گفتم اصناف
ثلثه مذکوره را چگونه میتوان از یکدیگر امتیاز داد گفت بموجب حدیث صحیح نحن نحکم بالظاهر از اقوال و افعال هر یک را میتوان معلوم کرد
گفتم آن نزد عقل بکمال تعذر دارد چه ممیز کسی میباید که از هر چهار فقیه در علوم دنیا فایق باشد گفت آیا هر چهار فقیه باعتقاد اهل سنت
جایز الخطا بودند یا معصوم گفت در شخصی که جایز الخطا باشد نه احتمال آن میرود که ظالم لنفسه باشد گفتم اگر چه در نفس الامر چنین است
اما ایشان اهل اجتهاد بودند رای ایشان نیز معتبر است و بر تقدیریکه مجتهد در اجتهاد خطا کند یک ثواب دارد گفت نه اجتهاد
مفید ظن است گفتم بلی گفت پس آن اجتهاد بموجب آیه ان الظن لا یغنی من الحق شیئا از حق مستغنی نمیسازد و هیچ چیز او نیز حصر
باریتعالی بنا بر کریمه ان بعض الظن اثم بعضی ظنها را اثم یاد فرموده پس اثم را مصیب بودن خلاف قرآن است و حال آنکه حقتعالی مذمت
علماء جایز الخطاء در قرآن عزیز چند جا ذکر فرموده مثل قوله تعالی الذین آتیناهم الکتاب یعرفونه کما یعرفون ابناءهم و ان

حسد در شک مردم که با من سخن
میکنی پیغمبر خدا حکایت کردم پس
حضرت فرمود که آیا تو با من نیز
عظیم راضی نمیشوی که از جمله آن
چهار کس باشی که انبیا در روز قیامت
پیش از همه داخل بهشت خواهند
شد انا و انت و الحسن و
الحسین و دیگر از پیغمبر خدا روایت
کرده که فرمود بهشت حرام است
بر کسیکه ظلم کرده باشد باهل بیت
من و ایذا رساند مرا در باب
عترت من و کسیکه برای او لا بعبد
المطلب احسان کند و او مکافات
نمیابد پس من در روز قیامت
مکافات احسان او خواهم نمود
و پیغمبر خدا فرموده و من مات
علی حب آل محمد مات شهیدا
الا و من مات علی حب آل
محمد مات مغفورا له الا
و من مات علی حب آل محمد
مات تائبا الا و من مات
علی حب آل محمد مات مؤمنا
مستکمل الایمان الا و من
مات علی حب آل محمد
بشره ملک الموت بالجنة
ثم منکر و نکیر الا و من
مات علی حب آل محمد

رساله شریفه الموسوم

فریقاً منهم لیکتمون الحق وهم یعلمون ویکتمون الحق وانتم تعلمون ویعرفون نعمت الله ثم ینکرونها واکثرهم الکافرون
واشباه ذلک مما لایمکن انکارها گفتیم از کجا معلوم شود که در مبحث ماکن خیه البته ایشان در اجتهاد خطا کرده اند گفت بمصداق آیه کریمه
ما آتیکم الرسول فخذوه وما نهیکم عنه فانتهوا برامت پیغمبر صلی الله علیه وآله واجبست که آنحضرت آنچه ایشان امر کرده
باشد بکیرند و آنچه نهی نموده ممنوع گفتیم هرگاه بخلاف آن یعنی معتقد باشید کافر مطلق است گفت پس آسان ترین دلایل و عام فهم ترین حجج
بر اثبات کفر هر چهار آنکه چون باتفاق و اجماع مقرر شده که هر که چیز حرام را حلال داند یا بالعکس نزد جمهور انام کافر است پس گوئیم که
هر جنس حیوان از وحشی و اهلی و بحری و بری و هر قسم جانوری از چرنده و پرنده که در دنیا است نزد شارع از دو حال بیرون نیست
یا ماکول اللحم است یا غیر ماکول اللحم و ایشان را اختلافی و نزاعی که در این باب واقعست مستلزم کفر هر چهار است چه بعضی لحوم و اشیا
نزد شافعی حلال و پیش مالکی مباح است حنفی آنرا حرام میداند و بعضی چیزها که پیش حنفی حلال است و نزد احمد مکروه شافعی و غیره بر
خلاف آن قایل شده اند نیز در باب طهارت و نجاست ایشان بر عکس یکدیگر فتوی داده اند از اینجا که جایز الخطا بودند اگر در
نفس الامر بر خلاف هر چهار باشد کفر هر چهار ثابت میشود و از کجا که هر چهار بر حق اند و حال آنکه حق متعدد نیست و عقل هم تجویز نمیکند
که دو شخص مثلا در یک امر نقیض یکدیگر بگویند و هر دو در دعوی صادق القول باشند فکیف که چهار گفتیم دلیل صریح بر کذب دعوی امامت
ایشان چیست گفت شخصی که از مسائل ضروری آگاه نبوده باشد و در جواب مسائل عاجز آید و از فتوی خود مکرر برگشته باشد آیا
امامت خلایق را شاید گفتیم نه گفت پس ابو حنیفه که در اکثر مسائل مثل دخول خنثی در جنت و رؤیه حضرت عزت زنان و ملائکه و جنیان
را در آخرت و غیر ذلک باعتراف علماء اهل سنت و جماعت ساکت و عاجز شده و توقف کرده و بعضی لحوم را بعد از فتوی بتحلیل
تحریم نموده از قول سابق رجوع کرده مثل لحم البغل و غیر با غیر او را امامت نیست و همچنین شافعی دو اجتهاد کرده اجتهاد لاحق را
ناسخ اجتهاد سابق میداند گفتیم برین تقدیر لازم می آید که اتباع هر چهار کافر بوده باشند گفت بدیهی است هرگاه جمعی از جانب مکلف
حقیقی بمتابعت ایشان مکلف نباشند و اطاعت و متابعت حضرت پیغمبر صلی الله و آله و خلفاء آنحضرت که باطاعت ایشان بحکم کریمه
واطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم مکلفند پس پشت انداخته و اولی الامر را نشناخته اقتدای ارباب مذاهب اربعه
مخترعه بر خود واجب دانسته اند لاجرم کافر شدند گفتیم هر کدام مستند اند بحدیثی از احادیث حضرت خیر البشر و هر کدام را هر چه رسید
موافق آن عمل نموده گفت طبع سلیم میفرماید که اگر چهار حدیث مختلف اللفظ و المعنی ایشان شنیده باشند از الجمله یکی که موافق
قرآن است صحیح خواهد بود و اگر هیچکدام موافقت نداشته باشد هر چهار بمصداق حدیث صحیح فاعرضوا بکتاب الله فما وافق
بکتاب الله فخذوه وما خالف فاضربوه باطل و غیر صحیح والا لازم آید که خلفاء اربعه خصوصاً شیخین که اهتمام ایشان
در امور دین بیش از دیگران بوده در اکل لحوم حیوانات حتی لحم الکلب و غیر ذلک که نزد مالکی حلال است مختلف باشند و حال آنکه
هیچکس نقل نکرده پس بالضروره ثابت شد که دعوی فقهاء اربعه باطل است و حدیث معتمد ایشان اعتماد را نشاید گفتیم عجب درین
هشتصد سال که مذاهب ایشان رواج دارد و در تمام ربع مسکون شیوع یافته کسی برین مقدمات و قباحت اعمال و شناعت افعال
ایشان متفطن نشده گفت بعضی فضلا مثل محمد غزالی و غیره کفر ابی حنیفه را بدلایل و براهین ثابت کرده اند چنانکه سابقاً عبارت
منقول نقل شده و ابو محمد حزم حنفی در کتاب محلی مبحث فرایض میگوید که اقوال شافعی دلالت بران دارد که بعلم فرایض قلیل البضاعه بود

بتوقف الی الجنة کما تزف العروس الی بیت زوجها الا و من مات علی حب آل محمد فتح له فی قبره بابان الی الجنة و این حدیث طولانیست بهمین قدر اختصار کرده شد خلاصه آنکه بدوستی آل محمد از دنیای فانی انتقال باید کرد تا بجاودانی شهادت حاصل شود و در گوشه بهشت قرار و آرام گیرد و در مجلس بهشت کتابه ببخشند که پایدار بماند و برای خود بکار بیعی آید که او بجاره خود وسیله نجات در دست ندارد والله العظیم که در تفسیر در منثور تصنیف ملا جلال الدین سیوطی دیدیم که از ابن عباس روایت کرده که گفت پیغمبر خدا صلعم بعمر بن خطاب فرمود که چه حال تو خواهد بود ای عمر در وقتیکه ترا از زمین بیرون آرند و در یک دست و یکو جب در یکو جب قبر ترا کنده باشند و دو ملک اعمال منکر و نکیر بصورت مهیب و رنگ سیاه مویهای خود را کشیده و از خاک قبر تو شوند بکاوش

علی هذا القیاس یکدیگر را مطعون میدانند و جمعی پست فطرت در پله تقلید و تله تجهیه مانده و در نظر گروهی قاصر همت بر طبق کریمه افمن زین له سوء عمله فرآه حسنا اعمال زشت ایشان زیبا مینماید آنگاه گفت اعتقاد اهل سنت و جماعت چنان معلوم میشود که شان شکوه ابو حنیفه زیاده از رتبه جلیل القدر بوده گفتم از کجا گفت از اینجا که صراط مستقیم آنحضرت تا صد سال بحال نماند و سیل موج ابی حنیفه قریب هفتصد سال است که استمرار دارد و در قصار دران اثنا از طفلی این بیت کتاب بوستان بگوش مبارکش رسیده نه از لات وعزی بر آورد گرد که توریة و انجیل منسوخ کرد از راه ستم ظریفی گفت گویا شیخ سعدی از ظهور ارباب مذاهب اربعه خبر نداشت و اگرنه درین مقام در توصیف هر یک میفرمود که ناسخان دین آنحضرت نیز این طوایف بودند گفتم این بهتان عجب است چه نسخ دین وقتی صادق آید که ایشان عباد را از عبادت الهی باز دارند و حال آنکه ایشان پیوسته در ترویج دین مبین حضرت سید المرسلین اهتمام بلیغ مینمودند و امت آنجناب را از احکام اسلام کماهی آگاهی داده از گمراهی باز داشته با متثال او امر الهی ترغیب و تحریص مینمودند و هر ساهی از کلام واهی تحذیر نموده بر راه راست راهی میکردند و در ترهیب از نواهی میکوشیدند در جواب من این آیه شریفه را تلاوه نمود که الذین ضل سعیهم فی الحیوة الدنیا وهم یحسبون انهم یحسنون صنعا اولئک الذین کفروا بایات ربهم ولقائه فحبطت اعمالهم فلا نقیم لهم یوم القیمة وزنا ذلک جزاؤهم جهنم بما کفروا واتخذوا ایاتی ورسلی هزوا گفتم این در حق کفار است با ایشان چه نسبت دارد گفت کفر باقسام میباشد و کفر ایشان بمصداق آیه ومن لم یحکم بما انزل الله فاولئک هم الکافرون گفتم اگر ایشان در احکام صوم و صلوة و حج و زکوة و غیرها بخلاف ما انزل الله حکم کرده باشند ثابت کنید گفت آیا حضرت سید المرسلین صلعم در حالت حدث نماز فریضه را تجویز فرموده اند گفتم حاشا و کلا این اعتقاد ما باشد بلکه اقدام باین فعل شنیع حرام است گفت پس چرا شافعی بخلاف اجتهاد ابی حنیفه سیلان خون را از بدن ناقض وضو نمیداند که آن باعتقاد امام شما حدث محض است و نماز کردن در حالت حدث باتفاق و اجماع کفر است و نیز شافعی بخلاف مذهب ابی حنیفه لمس بدن نسوه عاری از کسوه را ناقض وضو میداند و چون شما با وجود این همه تناقض بحقیت مذهب او قایلید و قایل و ناقل یک حکم دارد و جمع بین النقیضین باطل و محال است پس برین تقدیر لازم می آید که نزد شما کفر و اسلام و حلال و حرام و حق و باطل و عالم و جاهل و وضو و حدث و ظلمات و نور و اعمی و بصیر و اهل جنت و سعیر و ظل و حرور و غیبت و حضور و ممات و حیوة و صلحا و عصاة مساوی یکدیگر اند چنانچه حکیم سنائی قدس سره در حدیقه اشاره لطیفه باین معنی نموده و در توصیف ابی حنیفه میفرماید راه دین بر خلایق آسان کرد کفر و دین بر انام یکسان کرد و حال آنکه عدم مساوات جمیع آنچه مذکور شد بدلایل قطعیه ثابت است قوله تعالی لا یستوی الخبیث والطیب و هل یستوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون وما یستوی الاعمی والبصیر ولا الظلمات ولا النور ولا الظل ولا الحرور وما یستوی الاحیاء ولا الاموات ولا یستوی اصحاب النار واصحاب الجنة وغیر ذلک مع هذا ابو حنیفه وضو و غسل و غیرهما را بی نیت جایز میداند و نزد شافعی باطل و شافعی بسمله را جزو فاتحه دانسته و در هر نماز جهریه گفتن آن سنت موکده میداند بخلاف ابو حنیفه و مالک که مکروه داشته اند و نیز شافعی آمین را در نماز واجب میداند بخلاف ابو حنیفه که پیش او بعد از اختتام فاتحه تا امین سنت است و عجب که ابو حنیفه از گفتن بسم الله الرحمن الرحیم در نماز بجهر در فاتحه و ترک آن در سوره که باتفاق و اجماع من عند الله باقران نزول یافته عدول نموده مکروه دانسته بنابر آنکه او بسمله را جزو سوره نمیداند و گفتن لفظ آمین در نماز که باتفاق و اجماع که خارج قرآن است تجویز بلکه سنت دانسته و در اینجا نیز معنی ومن لم یحکم بما انزل الله فاولئک هم الکافرون ظاهر شد و ایضا شافعی

اصواتهما الرعد القاصف کان اعینهما البرق الخاطف یعنی گویا که آواز ایشان آواز رعد غرنده و چشمهای ایشان برق رباینده باشند و همراه ایشان گرزهای آهنین باشند که اگر تمام اهل زمین مجتمع شوند آن گرز را نتوانند برداشت و آن گرزها بر دست هر یک از ایشان نهایت سبک و نرم باشد با عصای کلیمی و بآن گرز امتحان نمایند و ملامت ثابت آید و عقوبت نمایند

و بعضی بر بعضی بهادرها یعنی آن گرزها را بزنند چنانچه خاکستر شوی پس ملاحظه نمایند که هر گاه حال اهل چنین باشد که در قبر مثل کفار و فجار و عقوبت شود احوال دوست دارم او چه خواهد بود و از وقوع شفاعت کدام کس خواهد در دنیا پایدارات و جنات بدستور در عالم در ترای خون خوار و گوشه قبره و مار و معارجات و کلمات در روز شمار پا پادشاه جبار و او کار جنت است بیاید

رساله شریفه الموسوم

بتسبیحات رکوع و سجود و رفع الیدین و قنوت و استراحت بعد از سجدتین زیاده بر ابی حنیفه تجویز نموده و احمد بن حنبل بخلاف رای هر سه فقیه
فرموده که امام نشسته نماز گذاردن جایز نیست هر چند عذر داشته باشد و ماموم را بی عذر شرعی جایز است گفتم شاید هر چهار را
درین امور اخبار مختلفه رسیده باشد گفت حمیدی که از اکابر محدثین اهل سنت است در جمع بین الصحیحین روایت کرده که ان النبی صلی الله
علیه و آله قنت فی صلوة الغداة بعد القراءة قبل الرکوع پس بالضروره معلوم شد که ایشان تابع حدیث نبوی از انچه خود قبول
دارند نموده اند بلکه تابع مستولیات نفسانی بوده اند ابو حنیفه قنوت را بدعت میدانند و شافعی در فجر بعد از رکوع سنت نموده و دانسته
و محال عقل و نقل است که هر چهار مذهب رسول الله صلعم بوده باشد و الا لازم آید که آنحضرت جمع کرده باشد بین النقیضین و آن
باطل است و اخبار مختلفه از صاحب شریعت ع روایت کردن بعینه تصدیق نمودنست قول جمعی کور باطن را که از کمال جهالت
و سفاهت و بی ادبی به یا ایها الذی نزل علیه الذکر انک لمجنون بآنحضرت خطاب میکردند و از تصدیق اخبار مختلفه
در امور دینا لازم می آید که باعتقاد اهل سنت آنحضرت مؤید من عند الله نباشد و اوامر و نواهی آنجناب بموجب وحی الهی نبوده باشد
بلکه استغفر الله قرار از رای و استحسان از قبل نفس خود تاویل متغیر نمودند چنانچه هر کدام از ایشان قرآن را موافق مدعی و مقصد خود
بخلاف تنزیل تاویل میکردند و مسلم الثبوتست که در نفس قرآن بمضمون کریمه و لو کان من عند غیر الله لوجدوا فیه اختلافا
کثیرا اختلافی نیست بلکه خلاف در آرای و عقول ناقصه ایشانست و الحمد لله و المنه که قرآن مجید بکذب ظنون فاسده انقوم
برلوم است قوله تعالی قل ما یکون لی ان ابدله من تلقاء نفسی ان اتبع الا ما یوحی الی و یا آنست که باعتقاد شما آنحضرت
کما ینبغی قوت حافظه نداشت که گاهی حکم تحلیل چیزی میکرد و وقت دیگر بتحریم آن فتوی میداد و درین تقدیر خاکم بدهن کلام آنحضرت
من جانب الله نبوده بترویج طرق اربعه مشهوره مامور نبوده و بخلاف مامور بعمل آورده باشد تعالی شانه عما یقول الظالمون گفتم این مقدمات
موقوف بتامل و تفکر و تحقیق است چیز دیگر افاده فرمایید گفت آیا بصحت حدیث صلوا کما رایتمونی اصلی قایل هستید گفتم بلی گفت پس
بامتثال امر حضرت سید الانام علیه السلام بقیام آن نماز تمام ازین چهار امام کدام یکی اقدام نموده گفتم هر یکی مجتهد عهد خود
بوده اند و هر کدام مسایل دین اسلام را از قرآن و حدیث استنباط مینمودند گفت پس مسئله اثبات امامت خود و اختیار طرق اربعه
مختلفه و احداث سبل متفرقه را از کدام آیه و حدیث استنباط نموده اند و حال آنکه آیه و ما کان لمؤمن و لا مؤمنة اذا قضی الله
و رسوله امرا ان یکون لهم الخیرة من امرهم بر خلاف آن معنی دلالت صریح دارد گفتم این مسئله نیز محتاج بتفتیش است چیز دیگر
مستفید فرمایید گفت عمره حج تمتع که بمضمون کریمه فمن تمتع بالعمرة الی الحج بر ذمه حجاج ثابت و لازمست بعضی از امامان شما بچه دلیل
حرام میدانند و همچنین خمس آل محمد ص بحکم آیه کریمه و اعلموا انما غنمتم من شیء فان لله خمسه و للرسول و لذی القربی بر ذمه
امت آنحضرت واجبست در مذاهب اربعه چرا ساقط و ممنوعست گفتم وجه منع او را نمی دانم تحقیق نموده خواهم گفت آنگاه پیش بعضی
که مفتی آنگروه پرستوه بود رفتم و استفسار مقدمات گذشته نمودم جواب چند شنیدم که گذارش آن بنگارش نیرزد چون تشریح آن
مورث ملال بود جواب داد قلم در وادی بیان او قدم نفرسوده گفتم آیا اعلام احکام اسلام این چهار امام بکافه انام بموجب الهام
ملک علام و تایید آسمانی بود یا بمحض اجتهاد و رای نفسانی گفت اهل اجتهاد را لازم نیست که از علیم حقیقی ملهم شوند بلکه در امری که از
نص قرآن یا از حدیث یافت نشود رجوع بقیاس کنند و برای خود عمل کنند گفتم اگر کسی در جواب آن یعنی حدیث اول من قاس ابلیس

علی و شیعتهم الفائزون
و سیعلم الذین ظلموا ای
منقلب ینقلبون
تعجب است از کسانیکه اهل بیت
تعدی نمودند و بطمع زخارف
دنیا زینت جاه و دالی و نیت
شنیده ام ابن ابی الحدید در
قصیده لامیه در حق جناب
امیر المومنین ع گوید شعر
عجبا للقوم اخروک و کعبا
العالی و تمام نصیبه
اشغل و تمام مردم زمین
بتخط آن مجد و مرز و من
موجود است و خلاصه
شعر اینکه تعجب است از قومیکه
ترا از دیگران در خلافت
موخر داشتند و حال آنکه
مرتبه و پایه تو بلند است
اعداد و دیگران آنجا
اینجا عالی کرد و اعتبار
در بعض کرده اند کرده چون
انما انت فیمان معاد
لکل قوم هاد و غیر
و سبب غبیه خود گذاشت
و گفت که انا المنذر و انا
بطرف علی حلیه اسلام کرده
نموده که انت الهادی

بالبصار المستبصرين

بخواند جواب چیست جواب داد که بحدیث العلماء ورثة الانبیاء بایدش منقطع کرد گفتم اگر گوید که لفظ علماء در حدیث بصیغهٔ جمع معرف بالف ولام
واقع است و آن افادهٔ استغراق میکند پس انحصار درین چهار از کجا ثابت میشود گفت چون در هر امام و در زمان خود شرایط اجتهاد موجود
بوده و در اقران ایشان مفقود لاجرم امامت و ریاست امت از خلفاء راشدین باینان منتقل شد گفتم اگر کسی اعتراض کند که پس چرا امر ایشان
در بعضی مسائل از اقوال او عدول نموده عمل بقول صاحبیه میکنند گفت چون فطرت ایشان بسیار عالی بود و قیاس ایشان را نیز معتبر دانستند
گفتم اگر باز معارض گوید که بعد از انبیاء و اولیاء هیچکس به بلندی فطرت و تیزفهمی و فطنت ابلیس نمیرسد مع هذا او چون در مقابل نص
بقیاس خود عمل نموده بود بنابران بطوق لعنت ابدی و خسران سرمدی معذب گشت پس قیاس ایشان را چه اعتبار گفت قیاس ابلیس را
با قیاس ایشان قیاس نباید کرد بنابر آنکه قیاس ملعون در مقابلهٔ نص بود و قیاس ایشان در امریست که در آن نص از قرآن و حدیث ثابت
نشود و نزد اهل سنت علماء اعصار را بنابر اضطرار در جمیع امصار و اقطار عالم جایز است که در چنین مسائل بموجب حدیث العلماء ورثة الانبیاء
بواسطهٔ دین از زبان حضرت رسالت پناه حدیثی وضع نمایند گفتم اگر خصم واضح حدیث الحکم حدیث نبوی من کذب علی متعمداً
فلیتبوء مقعده من النار تکفیر کند جوابش چیست گفت او را بحجت حدیث علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل باید الزام داد گفتم اگر بگوید
که بموجب کریمهٔ لا رطب و لا یابس الا فی کتاب مبین و آیه ما فرطنا فی الکتاب من شیء جمیع ما یحتاج الیه امت در قرآن موجود است
پس مجتهد باید که همه چیز را از قرآن گیرد و یا از حدیثی که مؤول بقرآن باشد استخراج نماید و محتاج بقیاس که مفید ظن است نشود و اگر ازین معنی
عاجز باشد در دعوی اجتهاد کاذبست و بالاتفاق کاذب امامت و ریاست را نشاید و نیز اگر احادیث کتب اهل سنت بعلت تجویز
وضع حدیث اعتماد نکند علاجش چیست گفت عزیز من اینقدر کاوش که تو حال میکنی اگر کسی در عهد ابو حنیفه میکرد از عهدهٔ او برنمی آمد
بلکه از امامت و ریاست خود نیز از هم میشد اکنون التماس آنکه ازین مسئله درگذرید و بیش ازین تصدیع من مدهید و بار دیگر ازین مقوله حرفی
پیش من نگوئید که مرا نیز ازین گفتگو خلل در دین و تشویش خاطر زیاده شد نمیدانم کدام شیطان ترا سرگردان کرده و درین وسواس انداخته
است وقتی که باین جواب ناصواب پیش آمد از دین و آئین این ملاعین مایوس مطلق شدم و دانستم که آیه مثل الذین اتخذوا من دون الله
اولیاء کمثل العنکبوت اتخذت بیتا بمثل مذاهب اربعه شباهتی تام دارد و لاجرم از هر چهار مذهب ظاهر البطلان تبرا نمودم و بر
واضعان آن بنا نفرین نمودم روز دیگر که بیاض صبح صادق بر سواد صبح کاذب استیلا یافت و چشمهٔ مهر چون چشمهٔ حیات از ظلمات شب
برآمده خفتگان خواب غفلت را بیدار ساخت سکندر صفت پیش آن خضر راه گمراهان وادی حیرت آمده الحاح نمودم که مرا نیز جرعهٔ
از جام هدایت فرجام خود بچشانید که من امروز از دام شقاوت انجام مذاهب اربعه گسسته تمام اکنون بطالع فیروز نظر باشید که مذهب
شما چیست و منسوب بکیست بعد از شکرخندی فرمود از اصول میپرسی یا از فروع گفتم از هر دو گفت مذهب ما در اصول خبریست
که بدلیل قطعی ثابت شده و در فروع ما رافضی است که منسوبست باهل بیت علیهم السلام گفتم این مذهب را بچه دلیل اختیار کرده اید
گفت بنابر آنکه مذهب اهلبیت که مودت ایشان بر ذمهٔ جمیع کائنات بمقتضای آیهٔ شریفه قل لا اسئلکم علیه اجراً الا
المودة فی القربی فرض عین است اختیار کنند بالجزم والیقین ناجی و رستگار باشند و معنی مودت محبت بفحوای آیه قل ان کنتم تحبون الله
فاتبعونی یحببکم الله و یغفر لکم ذنوبکم جز بمتابعت محبوب متحقق نمیشود و بغیر اطاعت او صورت نمی بندد و دیگر مذاهب
نجات بیقین حاصل نیست زیرا که ابو حنیفه و اخوانه هر کدام گویند که مذهب ما حقیت دارد پس بالضروره معلوم شد که در متابعت ایشان

یا علی بك یهتدی المهتدون من بعدی و ازین کلام حضرت مستفاد میشود چنانکه در ایاك نعبد یعنی خاصهٔ تو عبادت کنند و خاص بتو هدایت خواهند یافت هدایت یابندگان بعد از وفات من و درین صورت ثابت میشود که خلافت بلافصل برای آنجناب باشد و در تفسیر مدارک در زیر آیه نجوی مذکور است که علی فرمود که این آیتیست از کتاب خدا که عمل کرده است بآن کسی پیش از من و عمل نخواهد کرد کسی بعد من روزی مرا یک دینار بود آنرا خرده کردم و چون با پیغمبر مناجات نمودم یک درم تصدق نمودم تا تمام خرده شد پیغمبر خدا پرسید ... شنیدم عرض کردم ... رسولست صلعم هر که مذهب اهل بیت ... فرمود و مناجات ... و شهادت لا اله الا الله است عرض کردم ...

رسالهٔ شریفه الموسوم

نجات حاصل نیست بکر بظن و قیاس و هر که لاف عقل میزند متابعت جمعی که به پیروی ایشان باجماع امت نجات متحقق شده گذاشته پی ظن
و گمان برود گفتیم از چه دانسته شود که اختیار مذهب اهل البیت ع موجب نجات است گفت از سه حدیث متفق علیه حدیث اول قال
رسول الله صلی الله علیه و آله انی تارک فیکم الثقلین ما ان تمسکتم بهما لن تضلوا بعدی کتاب الله و عترتی اهل بیتی و
انهما لن یفترقا حتی یردا علی الحوض و حدیث دوم مثل اهل بیتی کمثل سفینة نوح من رکب فیها نجی و من تخلف عنها
غرق حدیث سوم ستفترق امتی علی ثلث و سبعین فرقة کلهم فی النار الا واحدة شکی نیست که فرقه ناجیه بنابر مفهوم حاصل
حدیث سابق گروهی اند که راکب سفینه نجات یعنی تابع مذهب اهل البیت ع بوده باشند گفتیم بنا بر مذهب اهلبیت علیهم السلام بر چیست گفت
بر ایمان و اسلام و نماز و روزه و زکوة و خمس و جهاد و حج گفتیم حقیقت خمس چیست گفت آن مالی است پنج یک از هر قسم غنیمتی که از کفار
دار الحرب بقهر و جبر تحصیل شود بحکم کریمه وَاعلَمُوا اَنَّمَا غَنِمتُم مِن شَیءٍ فَاَنَّ لِلّٰهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِی القُربیٰ وَالیَتامیٰ
وَالمَساکِینِ وَابنِ السَّبِیلِ اِن کُنتُم آمَنتُم بِاللهِ حصه خدا و رسول و خویشان رسول که بنی هاشمند و حق سایر یتیمان و مساکین و ابناء سبیل
ایشان است بشرط ایمان اما در یتیم فقر شرط است و در ابن السبیل شرط غربت و احتیاج است گفتیم مراد از ذوی القربی کدام طایفه است
گفت بدلیل آیه قُل لا اَسئَلُکُم عَلَیهِ اَجراً اِلَّا المَوَدَّةَ فِی القُربیٰ ذوی القربی عبارت از اقربای حضرت رسول خداست گفتیم از کجا دانسته شود
که از ایتام و مساکین و ابن السبیل مراد بنی هاشم اند تخصیص از این آیه ظاهر میشود بلکه آیه مذکوره دلالت بر عموم مسلمین دارد گفت چون
فقرات ثلثه لاحقه معطوفست بر فقره سابقه که ذی القربی است لاجرم در تحت حکم ما سبق داخل اند و بر تقدیر تسلیم چون تعمیم لفظ آن
آیه مسطوره مفید آنست که الحکم در مشرک و مسلم و غیرهما جاری باشد و آن مستلزم خرق اجماع اهل اسلام است و چون باتفاق جمهور
انام از طوایف اسلام مساکین و ایتام مشرکین خارج از این حکم اند و مسلمین بنا بر شرف اسلام بآن مخصوص اند پس اگر شرف قبایل اسلام
یعنی ذریه خیر الانام علیه الصلوة و السلام که از سایر خلایق ممتاز اند باین عطیه عظمی اختصاص داشته باشند منافات با آیه ندارد بلکه اگر در
ایشان تحقق بیابد انسب و الیق خواهد بود گفتیم حضرت رسالت پناه ص در زمان خود غنایم را بچه نحو قسمت میفرمود گفت آنحضرت بعد از
فیصل معرکه کارزار و استحصال غنایم کفار از هر جنس متاعی که اسم شیء بر آن اطلاق یابد پنج یک جدا کرده تتمه را بالفعل بنفس خود بر غازیان لشکر
اسلام تقسیم مینمود و خمس را ایضا بامر الهی شش حصه نموده سه سهم را که سهم الله و سهم الرسول و سهم ذی القربی باشد خود متصرف میشد و
بمصرف میرسانید و سه حصه باقیه را بر یتامی و مساکین و ابناء سبیل بنی هاشم در عوض زکوة و صدقات که باتفاق بر بنی هاشم حرام است
متفرق میساخت چنانچه زمخشری که از اکابر فضلاء اهل سنت است در کشاف از ابن عباس نقل کرده که در زمان حیوة رسول صلی الله
علیه و آله خمس بر شش قسم بود از برای خدا و رسول خدا دو سهم و برای اقارب او یک سهم و برای یتامی و مساکین و ابنای سبیل ایشان
سه سهم و بعد از وفات آنحضرت ابوبکر آنرا بر سه قسم منقسم ساخت و باقی خلفا بعد از او چنین میکردند یعنی سهام ثلثه اخیره را نیز
از مساکین و ایتام و ابناء سبیل بنی هاشم باز داشته خمس را تمام و کمال خود ضبط میکردند و همین معنی موجب پریشانی و ماده نزاع اهلبیت
شد و وجه منع خمس از آل رسول ص ظاهر نیست گفتیم چون از عبارت زمخشری چندان واضح نشد که پیغمبر ص سه سهم اخیر را بر ایتام و مساکین
و ابناء سبیل بنی مطلب بنی هاشم قسمت میساخت یا بر غیر ایشان نیز تحقیق این معنی از کجا حاصل شود گفت از کلام زمخشری درین مقام
بوی اغماض می آید با آنکه این مقدمه را برمراد کرده بدلیل آنکه صاحب صحیح بخاری از جبیر بن مطعم روایت کرده که من و عثمان بن عفان

فرمود و کفر و شرک بخدا و رد
گفتیم و ما الحق قال الایمان
و القرآن و الولایة اذا
انتهکت الیک الی الآخر
الحدیث ازین ظاهر میشود
که حق عبارت از اسلام و
قرآن و ولایت و خلافت
و نا باین شرط که آن جناب
شود پیش او ایشکه آن جناب
نشده بود در خلافت
حق بود پس خلافت ابوبکر و
عثمان باطل شد و با وجود این
همه احادیث صحیحه صریحه که
بر خلافت امیر المؤمنین علی ع
دلالت میکند قوم قریش جناب
امیر را با وجود آن علم و آن
نسب و آن شجاعت و آن
سعادت مؤخر میکردند و هیچ
سبب مؤخر نمودن معلوم
نمیشود الا آنکه از جهت سن
کم کفت صفت نزاع ... است
کرد پیش شمار ... قسم است
که آیا صفت نزاع این ...
معیوب است که کسی را که
خدا و رسول خلیفه بر حق ...
باشند و در غدیر و مقامات
کثیره نصب ... اورا

رفتیم بسوی رسول خدا و گفتیم یا رسول الله بنی عبدالمطلب را خمس دادی و ترک ما کردی و حال آنکه ما و بنی عبدالمطلب بمنزله واحده ایم آنحضرت فرمود
انما بنوا المطلب و بنی هاشم شیء واحد یعنی عبدالمطلب و بنی هاشم هر دو بیک منزلت اند شما را با ایشان نسبتی نیست و این حدیث دال است
بر افضلیت ایشان چه کلمه انما مفید قصر و حصر است پس بنص این حدیث بنی عبدالمطلب و بنی هاشم بشرف و کرامت از سایر قریش و صحابه ممتاز
شده اند و مؤید این است آنچه در کتاب سیله المتعبدین از انس بن مالک مرویست قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله نحن اهل البیت لا یقاس بنا
احد یعنی ما آن خاندانیم که قیاس نشاید کرد با ما هیچکس را و بنص این حدیث نیز اهل البیت علیهم السلام در مرتبه فضیلت بر همه سرافراز شده اند و اگر ایشان
با سایر خلایق یکسان میبودند خدا و رسول صدقات و زکوه که چرک دست مردمست بر ایشان تحریم نمیفرمود که گفت ان الصدقة
لا تحل لی و لا لاهل بیتی چه خدای تعالی ایشان را از جمیع آلایش پاک گردانیده است پس باتفاق و اجماع کافه اهل اسلام صدقات مفروضه
بر بنی هاشم حرامست و خمس را باری تعالی در عوض زکوه بر ایشان حلال کرده بی حجت شرعی و بی دلیل قطعی بعد از رحلت آن سرور از اولاد کرام
و احفاد عظام آنحضرت قطع کردن بحسب شرع و عرف از فتوت و مروه دور بود و چون باعتراف زمخشری و بخاری و غیرهما خلیفه اول یعنی
خمس را بخلاف ما قسم به النبی صلی الله علیه و آله مقسوم ساخت و تا امروز در اکثر مذاهب همان طریق معمولست بنا بر مخالفت ما آتیکم
الرسول فخذوه و بموجب حدیث صحیح متفق علیه من سن سنة سیئة فعلیه وزرها و وزر من عمل بها الی یوم القیمة خالی از خللی نخواهد بود و عجبتر آنکه خلیفه
در وظایف ازواج آنحضرت افراد و تخصیص وجه معاش عایشه و حفصه را از آنچه رسول صلی الله علیه و آله مقرر فرموده بود مضاعف کرد
و غریبتر از این آنکه برای خرج یومیه خود و عیال نیز از بیت المال که مستحقین آن بنصوص قرآنی و احادیث صحیحه معین اند و خود از آنجمله نبود در ازای
خود بوجه شرعی مبلغی تعیین نمود بخلاف لا اسئلکم علیه اجرا ای لا اسئلکم علیه مالا و از اجرت خلافت نابید و حال آنکه خود
حصول اموال بیت المال از آن پنج ممر بیرون نبود خمس و زکوه و جزیه و اقسام غنایم و میراث کسیکه وارث نداشته باشد اما خمس حق بنی هاشم
است بمشارکت احدی و مستحقین زکوه بحکم کریمه انما الصدقات للفقراء و المساکین و العاملین علیها و المؤلفة قلوبهم و فی
الرقاب و الغارمین و فی سبیل الله و ابن السبیل فریضة من الله هشت صنف اند و جزیه نیز حق همین هشت طایفه است
و بر غیر ایشان حرام و غنایم بعد از اخراج خمس حق مجاهدین فی سبیل الله است و میراث کسی که وارث ندارد حق فقرا و مساکین و عجزه و عاجزین
مسلمین آفاق است و معلوم که خلیفه از اصناف مذکوره نبود پس هرگاه او با وجود عدم استحقاق تصرف در اموال و حقوق طوایف انام
بر نفس و عیال و اقوام خود گوارا کرد و فرزندان و خویشان رسول الله و سایر بنی هاشم را که مودت این خاندان و محبت این دودمان
عظیم الشان بحکم قرآن بر ذمه کافه انس و جان تخصیص جمیع اهل ایمان بمصداق آیه فرقان قل لا اسئلکم علیه اجرا الا المودة
فی القربی ثابت و لازم است بی حجت و برهان از اموال خمس که حضرت ذی الجلال و الاکرام بر ایشان حلال کرده و حضرت پیوسته
بر آل خود قسمت فرموده نمیدانم که خلیفه چرا محروم داشت با وجود علم باین که تأکید و اهتمام الهی در رسانیدن خمس باهل استحقاق در مرتبه
ایست که در ذیل آیه غنیمت میفرماید که خمس را بمستحقان آن برسانید ان کنتم آمنتم بالله و ما انزلنا علی عبدنا یوم الفرقان
چرا غفلت کرد پس چون در سندی که مفخر المحققین تاج المدققین مولانا سعدالدین تفتازانی در شرح مقاصد در ذکر معایب معویه نسبت
فی الجمله چشمه افتاده و از ظلمت یاجوج و ماجوج ستمه بر فقیر ظاهر شد و قدری از مثالب بعض الخلفا گوش کرد و نغمه مخالف عراق درین پرده
از سروش غیبی بگوش رسید و ازین جوارش جالینوسی قدری نوش کرد تا اثر حرارت اجزای عاره آن نوش دارو دیگ دلم بجوش آمده

علی و من الا شهاد ... بخاص و عام رسانیده باشند و او خود جامع کمالات و صاحب معجزات و کرامات باشند و هدایت و رهنمای که خود از خلافت همان است و او مظهر باشد او را بجرم مزاح و خوش طبعی که سنت پیغمبر است از منصبش رانند و چنین منصب جلیل را بخلیفه کسی که او را [illegible] محروم داشت و لیکن [illegible] ... بقرآن و حدیث ثابت باشد ... و خود خلیفه ... کالت بیعة ابی بکر فلتة وقی الله المسلمین شرها ... بسته باشد [illegible]

رساله شریفه الموسوم

وجوارح این مدهوش درخروش وقتیکه دود دل از دماغم صعود نمود وچون دو غم دست ستم بتاراج عقود ونقود وجود دهبود دم برکشود آتش بیداد در
تار وپود خرمن اعتقاد موروث ومعهود دم درانداخت کار وبار خود را سخت نابود دیدم پس لشکر حواس ظاهر وباطن را جمع کرده وصبر وسکون را
مقدمة الجیش قرار داده افواج اشک را از هفت حصار چشم بیدار بمدد طلبیده چون امواج بحار در یمین ویسار گرفته مانند سیل طوفان باز
بر قلب آتش حسد ریخته دمار از روزگار ریاح تعصب برآورده بشخصی عادل انصاف نام را برگشود دل حاکم ساخته آشفته دماغ از آن مجمع برخاستم
اما از غصه چون ماه میکاستم نان وآب بر من ناگوار شد وغره ام سلخ فرمان صفت هرچند تیشه اندیشه را کار فرمودم کارگر نیامد روزی دیگر
کتابی از کتب فقه اهل السنت بدست آورده بتفحص مقدمه خمس نمودم ظاهر شد که فقهای اربعه را اتفاق است که در زمان حضرت رسول صلعم
خمس غنایم شش سهم مقسوم میشد چنانچه انقاسمت تحریر یافت اما بعد از وفات آنحضرت در تقسیم اختلاف دارند ابو حنیفه تمسک بفعل
خلیفه اول جسته قایل بسه سهم شده ومحققین آنرا از غیر بنی هاشم میدانند چنانچه از عبارت صاحب کشاف مفهوم شد واعتقاد وی آنکه پیغمبر صلی الله علیه وآله
تا در قید حیات بود در خمس حقی وحصه داشت بعد از وفات حق او وحق ذوی القربی ساقط شد ومیگوید که فقرای بنی هاشم را نیز وقتیکه از فقر وفاقه
مضطرب شده باشند اگر از خمس سهمی واز صدقات وزکوة نصیبی بدهند باکی نخواهد بود اما در ذکور بالتسویه قسمت کنند وظرفه تر آنکه
زمخشری درین مقام در حاشیه آن کتاب عذر لنگ ابی حنیفه را باین نحو خواسته بود که هرچند از نسخ معتبره مستفاد میشود که چون ابوبکر
خمس از اولاد رسول صلعم وسایر بنی هاشم قطع کرد وجه معیشت اهل بیت ع منحصر در آن بود وپیش خلیفه الحاح وزاری کردند مفید نیفتاد
پس بخشونت پیش آمدند وتلاش بسیار کردند از پیش نرفت وکسی بحال ایشان نپرداخت اگرچه بحسب ظاهر بتفهیم سلوک بر طبق آیه کریمه والذین
یؤذون المؤمنین والمؤمنات بغیر ما اکتسبوا فقد احتملوا بهتانا واثما مبینا با جمیع مؤمنین سیما با اهل بیت هیچ نمی باید اما بموجب
حدیث ظن المؤمنین خیرا ما را نمیرسد که او را آثم دانیم شاید او مصلحت دینی درین دیده باشد هرچند سر این معنی بر ما منکشف نیست اما فعل
او ما را سند است بنده بالهام الهی از این عبارت باستدلال بکمال سفاهت وبلاهت این قوم بر لوم نموده بخاطر رسانیدم که اگر این
گروه را شعوری میبود از فعل حضرت رسول ص که عدل محض است عدول نموده بفعل کسیکه از غایت جهل مخالفت بفعل آنحضرت کرده بر
با اولاد امجاد او مطابق کریمه ویقطعون ما امر الله به ان یوصل راه خلاف ونزاع پیموده بجای گل محبت با ایشان خار محنت
رسانیده ومحل مودت در عداوت کوشیده وبمکان اکلیل الفت گلیم کلفت پوشیده متمسک نمیشدند حال آنکه آیه ما کان لمؤمن
ولا مؤمنة اذا قضی الله ورسوله امرا ان یکون لهم الخیرة من امرهم بر فساد فعل او شاهد عدل است ونیز از آن کتاب مستفاد
شد که نزد شافعی واحمد حنبل سهم الله در آیه برای تبرک است وسهم رسول بحال خود باقی است وبموت آنسرور ساقط نمیشود اما مصرفش
مصالح مسلمین وشراء سلاح جهة جهاد وبناء مساجد وسراها وحفر انهار وغیره هاست واین هر دو فرقه تقسیم خمس از غنایم واز معدن
نقره غیر از معادن دیگر پنج سهم قرار داده اند یک سهم حق رسول الله یک سهم خاصه بنی هاشم وبنی عبد المطلب است که ذوالقربی
عبارت از ایشانست نه بنی نوفل وبنی عبد الشمس هرچند همه یک سلسله بودند بنا بر حدیث مشهور متفق علیه قوله ص ان بنی المطلب
ما فارقونا فی الجاهلیة ولا الاسلام وبنو هاشم وبنو المطلب شیء واحد وبعد از تقریر این حدیث آنحضرت ص انگشتان هر دو دست مبارک
خود را در یکدیگر درآورده مشبک ساخته فرمود که بنو هاشم وبنو عبد المطلب مثل این انگشتان بهم متصل ومختلط ومربوط اند اما در
تقسیم تفاوت میان موسر ومعسر نگذاشته وفقیر وغنی را در استحقاق خمس یکسان انگاشته در تبلیغ حقوق ایشان رعایت للذکر مثل

درین مرتبه علیا ودرجه قصوی
علم کثیر وزهد وورع وشرافت
حسب ونسب وعصمت و
پارسائی در کار است که الا افاضل
مخصوص جناب امیر بود ودر جنب
اول منبر بود ولیکن و
لست بخیرکم وعلی فیکم
فان انا قمت فساعدونی
وان زغت فاقیلونی
یعنی امیر ورئیس شما کرده اند
وبا وجود علی ابن ابی طالب
[illegible] فضیلت ندارم پس اگر
[illegible] راه راست روم مدد
موافقت من کنید واگر کجروی
[illegible]
[illegible] خلافت را از مرتبه نبوت
وخلافت تالی [illegible]
چنانچه شاه ولی الله در
ازالة الخفا نوشته [illegible]
پیغمبری [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
تفصیل [illegible]
احادیث [illegible]
[illegible]

خط الانثیین ملحوظ میدارند و میگویند که اولاد و بنات سادات که از غیر سادات بهم رسیده باشند در خمس نصیبی ندارند و سهام ثلثه را مخصوص
بایتام فقراء و مساکین و ابناء سبیل کافه مسلمین رسانیدن واجب دانسته اند مالک درین ماده افاده فرموده که مستحقین خمس لا علی التعیین اند
و تخصیص بهیچکس نیافته خلیفه وقت هرکه را خواهد بدهد بار فقیر قلیل الحسنات کثیر السیئات که اصلا ازین مقدمات آگاه نبود از دیدن این حرف تازه
جایگاه دین و آئین خود را در معرض اشتباه دانسته سراسیمه تر از برگ ریزان خزان دیده گردیده شاه راه سبیل الله الذی جاء به رسول الله
صلی الله علیه و آله نصب العین نموده در جستجوی آن جهد نمودم و بقدر استطاعت دران شهر پور دقهر از هرکه گمان فضل داشتم موافق حوصله
خود چند روز در تفتیش دین مبین سید المرسلین صلعم سرگردانی کشیدم و از کاسه دهر خونابه یأس چشیدم و عاشق صفت از خواب و خور و از غذا
مهجور بقدر مقدور و میسور طالب آن نور میگشتم و از سنگلاخ هر کلبه و کاخ و فتویهای شاخ در شاخ و ماران سوراخ تنگ و فراخ چون
جنازه رمیده از صماخ بلکه بالمند جان پاک از او سماخ صماخ دست هر سلاخ میگذشتم خیره که افزود شبهه بر شبهه بود تا بار سکندر آسا بخدمت
آن خضر سیما رسیده ماجرا را از گردیدن بعبرت و افزودن در حیرت خود بتفصیل بیان کردم مستبشر شد و فرمود که این همه آزار و تصدیع
از دولت صحبت ناکسیدی اما چون هر جراحتی را مرهم راحتی و هر نیشی را نوشی مهیاست رجا در کمال وثوق است که عنقریب بمطلوب فائز
گردی گفتم در مذهب اهل بیت ع در مسئله خمس و تقسیم آن بچه کیفیت تحقیق یافته گفت در مذهبی که باهل بیت ع منسوبست و بامامیه منسوب خمس
حقیقت خاصه از برای بنی هاشم بعوض زکوة و صدقات از طریق حدیث صحیح ان الله لما حرم علینا الصدقة انزل الخمس فالصدقة علینا حرام
والخمس لنا حلال از آنکه حضرت عزت بنا بر عزت حضرت رسالت عترت طاهره آنحضرت را از جمیع آلایش دنس و ارجاس و
انجاس و اوساخ ایدی الناس پاک گردانیده است و اخراج خمس از هفت چیز واجبست اول از غنیمت دار الحرب از منقولات و غیر
منقولات مگر از غنیمتی که بی اذن امام الهدی گرفته باشند که آن تمامی حق امام است و مالیکه از اعیان اسلام گیرند و فداهای مشرکین
که آن خود را باز خرند و مالیکه بآن صلح نمایند همگی داخل غنیمت است دوم معادن است و آن چیزیست که از زمین بیرون آید از
جواهر و فلذات و غیر ذلک همچو یاقوت و فیروزه و عقیق و زبرجد و مانند طلا و نقره و سرب و طلق و حدید و زیبق و نفط و قیر و کبریت
و گچ و نمک و نوره و زرنیخ و سرمه و گل سرخ که گل ارمنی باشد و بوره و مانند آن هرچه باشد بشرط آنکه قیمت آن بعد وضع جمیع
خرجها بیست دینار طلا باشد یا بیشتر سیوم گنج و آن مالیست که در زمین پنهان کرده باشند و در دار الحرب باید بعد از اخراج خمس مالک
آن میشود و بشرط آنکه سکه اهل اسلام نداشته باشد چه آنچه بران سکه اسلام باشد مجموع حق امام است چهارم آنکه هرچه از دریا بغواصی
بیرون آرند از جواهر مثل مروارید و مرجان و غیرها بشرط آنکه قیمت آن بیک دینار شرعی از طلا برسد و عنبر اگر از راه نقل بغواصی برآید حکم
جواهر دارد و اگر عنبر خفیف را از روی دریا برگیرند حکم معادن دارد پنجم ارباح تجارات و صناعات بعد از وضع وجه معاش
یک ساله مالک آن ششم زمینی که ذمی از مسلمانان خریده باشد واجبست که از اصل زمین یا از حاصلش خمس بیرون کنند چون
خمس حاصل هر ساله بایدش داد هفتم مال حلال بحرام ممزوج شده و قدرش غیر معلوم و متعذر الاعتبار باشد از آن نیز اخراج خمس واجبست
در هیچکدام حول و نصاب و حریت و بلوغ و اسلام شرط نیست مگر در ارباح که جایز است تاخیر خمس آن تا آخر سال اما تقدیم افضل است
و باجماع امامیه تقسیم خمس باین نحو واجبست که اموال خمس را شش حصه باید نمود از آنجمله سه حصه که سهم الله و سهم الرسول و سهم ذی القربی
است چون در زمان حیات حضرت رسول صلعم خاصه آنحضرت بود و بعد از رحلت آنسرور حق امامی است که قائم مقام و نائب مناب آنجناب

بلکه آن را هم جز مخصوص باین چیز
ازمنی و نظر بجمله های آن
مجدوم کلمه حرایت را میرض
بیان آوردم اگر برین عمل
نمایند بود و شش بایست
دیگر با عمل کنند فلذلک
نفعهم ایمانهم لما
راو باسنا من الخزیره
بالغ است با تو میگویم تو
خواه از نجم پندگیر و خواه ملال
وما ادین الا الاصلاح
ما استطعت وما توفیقی
الا بالله علیه توکلت
والیه انیب فائده جلیله
بعضی از بزرگان اهل سنت
مضمون وجحدوا بها و
استیقنتها انفسهم
باوجود آنکه بعلم الیقین میدانستند
که تحقیق با اهل بیت کرام صفا
نبودند و عداوت آنحضرت
که موجب خسران و خلود در
است اختیار نمودند و بسبب
دنیا تحقیق جسارت نکنند
کاری نگویند که ناچار تحقیق در
در باب غضب فدک در
بیان خود وضع اعتذاری نموده
باشند چنانچه بعضی از شعرای ایشان
گفته اند

رساله شریفه الموسوم

بحق در هر عصر و انچه در کتاب زبدة المحققین از حسن بصری که از کبار مشایخ اهل سنت است منقولست که گفت سهم الرسول لاولی الامر بعده مؤید همین معنی است و مراد از ذی القربی نیز امام زمان است گفتم بچه دلیل گفت اغماض نظر از نصوص و شواهد دیگر که از حد و حصر بیرون است چون درین آیه لفظ ذی القربی بصورت مفرد واقع شده دلالت صریح بران دارد که مراد الله از ان امامی باشد که قایم مقام پیغمبر است ع این مذهب حق و محض صدقست از جهة انکه حضور و غیبت حضرت رسول ص را یکسان دانسته سهم او را بخلاف بعضی علما اهل سنت ساقط نکرده حق قایم مقام او میدانند و سهام ثلثه باقیه را به یتامی و مساکین و ابناء سبیل بنی هاشم اقتداء لرسول الله ص میرسانند و اولاد کرام خیر الانام را ع کما ینبغی احترام نموده بعکس مذاهب اربعه ضایع نمی گذارند و از اینجا رعایت ادب انحضرت و کمال توقیر و حرمت ایشان بنسبت بصغیر و کبیر ذریه حضرت رسول ص و ائمه ع مستنبط میشود و الحق قراین آیات قران و روایاتی که از اهلبیت ع و غیرهم منقول است دال است بر انکه خمس حق بنی هاشم است و احتیاط مقتضی انست که بایشان رسانیده شود تا ابراء ذمه بیقین حاصل گردد و قطع ماده نزاع بین الفریقین شود بنابر انکه ازین آیه انواع تاکیدات الهی ظاهر میشود اولا انکه مصدر است بامر بعلم که متضمن تحقیق است و لهذا باتفاق منسوخ نشده و بعد از ذکر ارباب استحقاق میفرماید که ان کنتم امنتم که متعلق است بمحذوفی یعنی ان الخمس لهؤلاء المذکورین واجب فادوه ان کنتم امنتم یعنی بتحقیق خمس مر این گروه را که الفا مذکور شد حق واجبست پس برسانید بایشان اگر هستید شما از روی تحقیق امنتم بالله و ما انزلنا علی عبدنا الیه و دیگر ایات وافی فاتبعونی یحببکم الله بغیر از تشیع طریق محبت حضرت رسول و آل اطهار ش و عناد و عداوت دشمنان ایشان که خلفاء ثلثه و اتباع ایشانند متصور نیست گفتم تشیع طریق محبت ائمه اطهار را ع قبول کردم اما عناد با خلفا چرا گفت زیرا که بدلایل و براهین یقینی شده که ایشان در اکثر امور مخالفت حضرت رسول ص نموده خلافت و خمس را که حق آل اطهار انحضرت بود غصب کردند ظاهر است که هر کس با شخصی مخالفت نموده در امری از امور مخاصمت نماید یقین دشمن آن شخص خواهد بود و هر کس با دوست انکس دوست و با دشمن او دشمن است و دوست واقعی هم او ست پس لاجرم هر که صدق دعوی محبت ائمه معصومین صلواة الله علیهم اجمعین لازم دارد دشمنی با مخالفان ایشان و هر که بغیر ازین طریق دعوی دوستی نماید کاذب و مخالف خواهد بود چون احادیث آن عزیز بحسب عقل و نقل مدلل و مبرهن بود آیینه دلم که از زنک و داد اهل عناد آلوده بود از انوار فیوضات یهدی الله لنوره من یشاء منور و مزین کردیده و دوداد ابنیه رشاد و عناد اهل فساد بردلم استیلا یافته در ربقه اهل ایمان در آمده از روی صدق و عقیده درست دست اعتصام بعروة الوثقی محبت اهل البیت علیهم السلام زده شکر گذاری بجا آورده الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله اقدام نمودم چون آن عزیز برحمت الهی بتعلیم اليقين ره گرد از نهایت سرور بشکر گذاری رب العالمین مشغول شده سجده شکر بجا آورده بعد از اتمام سجده فرمود که عزیز من احادیث و آیاتی که دلالت بر حقیت این مذهب حق و بطلان خلاف این کنند بسیار و بیحد است چندانکه در تمادی ایام و شهور و سنوات حصر آن ممکن نیست چون سخنان باینجا رسید از شوایب بوم ضلالت باز رسته از روی صدق و عقیده درست بتصدیق قولش نموده و دست وثوق بر دامن محبان آل رسول صلواة الله علیه و علیهم اجمعین زده از مبغضان ایشان بالکلیه بیزار شدم

بسم الله الحمد لله رب العالمین حرره میرزا احمد علا کاتب شیرازی

شعر امیر المؤمنین ولی

اهوی علیا امیر المؤمنین ولا
ارضی بسب ابی بکر و لا عمر
و لا اقول اذا لم یعطیا فدکا
بنت النبی رسول الله قد کفرا
الله یعلم ماذا یاتیان به
یوم القیامة من عذر و اذا اعتذرا

ترجمه اش انکه دوست میدارم امیر المؤمنین را و راضی نیستم بسب ابی بکر و عمر و نمیگویم بسبب غصب فدک که ایشان بسبب نرسانیدن فدک بدختر پیغمبر کافر شدند خدا میداند که ایشان چه عذر دارند در روز قیامت و چه عذرها خواهند آورد و مولانا شیخ بهاء الدین عاملی علیه الرحمه این شعر را فرموده در جواب این شعر

یا ایها المدعی حب الوصی و لم
تسمح بسب ابی بکر و لا عمر
کذبت و الله فی دعوی محبته
تبت یداک ستصلی فی سقر
و کیف تهوی امیر المؤمنین و قد
اصبحت فی من عاداه مفتکرا
فان تکن صادقا فیما نطقت به
فابرا الی الله ممن خان او غدرا
و انکر النص فی خم و بیعته
و قال ان رسول الله قد

با ابصار المستبصرین

بسم الله الرحمن الرحیم

ابتدای مناظره چند که اقل العباد عبد الوهاب در بعضی از بلاد سمی اکلة الاکباد با اهل عناد بر فساد عدیم الرشاد اتفاق افتاد از جمله مناظرات آنکه در سنه ۱۲۷ در دار الخلافه شاه جهان آباد در اوایل سلطنت پادشاه کیوان بارگاه گردون اشتباه کواکب سپاه عالمگیر پادشاه والد بزرگوار این خاکسار بعد از ارشاد الله الی سبیل الرشاد از غایت تعصب و غلو که در مذهب باطل داشت سعی قتل داعی کشته از تبعه حمار حامل اسفار استفسار نمود و باین عبارت که من شتم النبی صلی الله علیه وآله او اهانه او عابه فی امر دینه او فی شخصه او فی وصف من اوصاف ذاته سواء کان الشاتم مسلماً من امته او غیرها من اهل الکتاب ذمیاً کان او حربیاً وسواء کان الشتم او الاهانة او العیب صادراً عنه عمداً او قصداً او سهواً او غفلةً او جهلاً او هزلاً فقد کفر خلوداً بحیث ان تاب لا یقبل توبته ابداً لا عند الله ولا عند الناس وحکمه فی الشریعة المطهرة عند متاخر المجتهدین وعند اکثر المتقدمین القتل قطعاً ولا یداهن السلطان او نایبه ولا القاضی او نایبه فی قتله اصلاً وان فات فی قتله والعدامة المصالح الدنیویة کقتل القضاة والولاة والعمال وکذا الشتم مثلاً فی ائمة الائمة وهم الخلفاء الراشدین رضی الله عنهم خصوصاً فی الشیخین وان اهملوا فی قتل بلا سبب شرعی مع قدرتهم علی قتله فقد رضوا عنه بما صدر عنه من الشتم مثلاً وهو کفر وهم رضوا بالکفر والراضی بالکفر یصیر من الکافرین بد نقل من المحیط للعلامة علم الهدی ابی منصور الماتریدی رئیس اهل الاجتهاد حسب مستفتی الفضل کا عمار استفسار را جهة تخویف و تهدید پیش این حقیر آورد که شاید از راه واهمه مرتد شوم بنده بعد از مطالعه گفتم که اگر این روایت صحیح است و اعتباری دارد پس کفر و ارتداد عمر خطاب ثابت شد که او کلام طوطی شکرستان آیه کریمه و ما ینطق عن الهوی از کمال بیحیائی بهذیان نسبت کرده بود چنانچه در صحیحین مذکور است و این زخم زبانی از اهانت و خفت در گذشته خنجر بجراحتی شده که هرگز التیام نپذیرد بدلیل قول حضرت امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب ع جراحات السنان لها التیام ولا یلتام ما جرح اللسان و اهل معرفت او را بهمین دلیل کافر منافق و دشمن حضرت رسول ص میدانند هر گاه این شبهه را بدلایل عقلی و نقلی جواب بدهید من واجب القتل باشم و الا من او را بموجب همین فتوی واجب اللعن و مریدانش را لازم الاحراق والطعن میدانم پدر رو بدر تجاهل برد گفت حاشا و کلا که عمر با این بی ادبی نسبت بجناب حضرت رسالت پناهی جرات کرده باشد و این از جمله مفتریات رفضه خواهد بود گفتم اگر من ثابت کنم که این افترا نیست بلکه باعتراف علماء شما در کتب احادیث شما موجود است بکفر او معترف میگردید گفت اگر راست میگوئی پس این روایت را بهر عبارتی که در صحیحین مسطور است بنویس تا از فضلا استفسار کنم لاعلاج در رقعه نوشتم که بر رای عالم آرای ارباب فضل و کمال پوشیده نماند که چون در اوایل صحیح بخاری و اکثر کتب معتبره اهل سنت بعبارات مختلفه مذکور است که حضرت رسول ص در مرض الموت فرمود که ایتونی بقرطاس اکتب لکم کتاباً لن تضلوا بعدی ابداً عمر خطاب بدین خطابات صریح بر زبان نمود نشد و گفت ان هذا الرجل غلب علیه الوجع ویهجر وعندنا کتاب الله حسبنا معترض را چه جواب دفع توان نمود رقعه را حواله ابوی امی نمودم و ادار از غایت عصبیت و غلوی حمیت جاهلیت داشت با یکی از افاضل اکابران دیار که از جمله اجله مدرسین دهلی بود اظهار نمود که پسر من باغوای بعضی رفضه از طریق اهل سنت و جماعت منحرف شده شبهه چند با و تلقین

انت تبغی بیان العذر فی فدک الحسب لا امر بالتمویه مستترا ان کان تمنع غصب حق الطهر فاطمة سیقبل العذر ممن جاء معتذرا وکل ذنب له عذر و عذر غیر وکل ظلم یری فی الحشر مغتفرا فلا تقولوا لمن ایامه صرفت فی سب شیخکم قد ضل او کفرا بل سامحوه و قولوا لا نواخذه عسی یکون له عذر اذا اعتذرا فکیف والعذر مثل الشمس متضح والامر منکشف کالصبح اذ ظهرا لکن ابلیس اغواکم و صیرکم عمیا و صما فلا سمعا ولا بصرا ما حاصل مضمونش اینکه ای آن کسیکه دعوای محبت وصی رتق میکنی در سب و لعن بچنین جماعت تمنی ثانی بجا که در دعوای محبتش در وغلوی خدا را از بلا کن کند و در عیب گرد اهل جهنم خواهی شد چگونه لا اقتدای امیر المؤمنین ع بمرتضی و هنوز در سب درست

رساله شریفه الموسوم

نموده اند که من از عهده جواب او بر نمی آیم استدعا آن است که ابتغاء لمرضات الله او را در مجمعی طلبیده شبهای لاطائل او را بجوابهای
شافی رفع نموده زجر و ملامت و توبیخ بلیغ فرمایند اگر بحسن سعی شما از کیش باطل برگشته بمذهب اصلی خویش رجوع نماید و از سر نو مسلمان شود
نذر کردم که بعد دعشره مبشره ده روپیه خدمت کنم آن سگ احمق چون گرفته از خامی و خام طمعی متعهد شد و حضرت ابوی از شنیدن
این مژده بنشاط و انبساط تمام طرح ضیافت انداخت آن مدرس امو یرا با تلامذه او طلبیده و مرا ازین مقدمه غافل کرده کسی باحضار
فرستاد بنده چون خالی از ذهن بودم بحکم آیه کریمه وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا جهة استرضای او رفتم جمعی از شیاطین انس را مجتمع
دیدم که گویا مترصد و مترقب آمدن این کم بضاعت بودند چون بنابر مصلحت در سلک ایشان منتظم شدم بمجرد نشستن داعی آن مدرس
روی بتلامذه خود کرده شروع در کلمات نامشروع و هذیانات نامعروف نمود و زبان بتصلف دراز کرده گفت فلان کس در
فلان روز شبهه پیش من آورده بجوابی حل کردم که راضی شد و فلان شخص در فلان موضع فلان مشکل پیش آورده بود کشف نمودم و فلان را
در مبحث فلان بفلان دلیل ملزم ساختم و مریدانش نیز تصدیق مینمودند و لسان بیهوده دراز کردند چون دید که کسی عنان مرکب
لجرویتش را نمی گیرد مکرر تنها بتقاضی رفتن و راضی آمدن و اسب فصاحت را بمیدان وقاحت جهانیدن گرفت و ادعا نمود که اگر کسی
درین مجلس شبهه بخاطر داشته باشد بی تکلف بگوید تا بجوابی از دلش زایل گردانم که مطمئن القلب گردد و غرض اصلی و مرض کلی او ازین
گفتگو این بود که شاید در باب مذاهب بعض حرفی از فقیر بشنود بنده چون دیدم که ظاهر آن مجلس محض بواسطه جدال و مناظره بحث و مکابره
منعقد شده از خوف التهاب اشتعال نایره فتنه تیغ زبان تکلم را از زبان انگاشته تا کام بنیام کام کشیدم و زمام اختیار بدست قاید اصطبار
سپردم و توسن نفس چون انشام را بلجام صبر و آرام رام کردم و غیر از حصن حصین تقیه ماءمنی ندیدم لاعلاج خاموشی گزیدم و در حصار
سکوت خزیدم اما رفیقی داشتم بتفضیلی مشرب بیتاب شده استکشاف این شبهه نمود که چون حضرت موسی علیه السلام بامر حضرت ملک علام
با حضرت خضر علیه السلام ملاقات نمود و اراده رفاقت او نمود حضرت خضر علیه السلام بنفس نفیس خود مباشر خرق سفینه مساکین و قتل غلام و اقامت
جدار دو یتیم شده بود گفت آری باز سوال کرد که هرگاه افعال ثلثه مذکوره از خودش صدور یافت پس چرا در وقت تاویل
تفصیل این اجمال نزد موسی علیه السلام بعبارات مختلفه مذکور ساخت چنانچه خرق کشتی را بخود اضافت کرد بی مشارکت احدی که گفت
فاردت ان اعیبها و قتل غلام را بصیغه جمع ذکر کرد فاردنا ان یبدلهما ربهما و ساختن دیوار را به پروردگار نسبت داد که
فاراد ربک جواب این شبهه چیست چون سماع او لش لرزید بود در ماند و حیران شد و آثار عجز و انفعال از جبهه نحسش لایح
میشد ساعتی سر بجیب تفکر فرو برده بعد از تامل بسیار سر برآورد و گفت این تفنن عبارت است و فی که جواب با موجه داد سایل را تسلی
نشد بلکه از روی تمسخر گفت که کسی بود که گیرد عنان لجرویت چه گویا که زدی از فراخ میدانی و از راه خجالت بفقیر گفت
که چرا رفیق خود را معقول نمیکنی گفتم مرا چه قدرت که با وجود قلت استطاعت در مجالس فضلا حرف بگویم اما این قدر میدانم
که ببرکه منی کرد که هنوز در منی است و چون تکلیف فرمودند بحکم کلمه المامور معذور لازم است که بقدر مقدور آنچه بخاطر قاصر
رسد بعرض رساند مخدوم من اگر مدعی گوید که آیا حضرت خضر علیه السلام هنگام تقریر در تکلم صدق کلام را ملحوظ میداشت یا تفنن و تصنع
عبارت را شما چه جواب خواهید گفت و اب بلغا عیت که با وجود علم و مهارت بر لغات عرب کلامی را که یکبار در مجلسی گفته باشند
باز بعینه بهمان لفظ اعاده کنند بلکه عبارتی که خالی از تفنن و سخن پردازی بود و پس ثابت که در هنگام مکالمه با حضرت موسی علیه السلام نیز کلمه انک لن

تستطیع

بابصار المستبصرین

تستطیع مع صبرا راسه بار تکرار میکرد بلکه با الفاظ مختلفه متحدة المعنی ادا میفرمود و قطع نظر ازین اعتراض فساد کلام خود شما به بالاتر ازین نیز سرایت میکند چه هیچ کلام فصیح تر از قرآن مجید نمیتواند بود و پس شما در تکرار آیات ویل یومئذ للمکذبین که در سوره والمرسلات است و کریمه فبای آلاء ربکما تکذبان در سوره الرحمن واقع است چه میگوئید در جواب مبهوت مطلق شد و زنگ در روی در باخت باز گفتم که آیا بتواتر و صحت این حدیث قایل هستید یا نه که حضرت رسول ص که من فسر القرآن برأیه فقد کفر جواب داد که صحیح است و در تواتر آن کسی را حرفی نیست گفتم پس حالا سؤال مدعی و جواب خود را بتقریری که مذکور شد بنویسید و برای اثبات مدعای خود استشهاد از هر تفسیر که دانید بیارید اگر در واقع تقریر شما موافق آن تفسیر خواهد بود رفیق خود را سرزنش و ملامت خواهم کرد که چرا مکابره بیجا و بیموقع نمود و الا بمقتضای حدیث مذکور تکفیر شما خواهم کرد بمجرد استماع این کلمات بر در بیحیائی زده بسنت جاهلان عمل نموده و بلاطایل و هرزه گفتن آغاز نهاد بنده گفتم ملاذ من لایق آنست که ازین هرزه گفتن باز آمده در مقدمات علمی بحث کنند مناسبت اگرچه قوت منفعله نداشت اما چون دلیلش نماند ذلیل شد درین اثنا پدرم رقعه حدیث احتضار حضرت سید مختار ص را که ذکر آن در صدر صحیفه سمت گذارش یافته بخط داعی بدیشان داد و التماس جواب نمود او خواست ملاحظه نماید بنده بحکم آنکه نویسنده داند که در نامه چیست مبادرت نموده بی توقف گفتم عزیز من شما یکساعت در مطالعه این رقعه توقف فرمایید که حقیر دو کلمه زبانی سؤال کند گفت بگو گفتم در منطوق آیه وما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی چه میفرمایید آیا از جمله محکمات است و یا متشابهات یا ناسخ یا منسوخ جواب داد که از جمله محکمات است گفتم آن در شریعت غرا تا روز قیامت جاری خواهد بود گفتم پس بحکم این آیه قول و فعل حضرت پیغمبر ص از ابتدای عمر تا انتهای نفس موجب وحی الهی باشد گفت هر گرا درین باب شکی باشد کافر مطلق و ملعون ابدی است گفتم العیاذ بالله اگر کسی بر بعضی اقوال حضرت پیغمبر ص اعتبار ننمود رای و اجتهاد خود را معتبر داند در باره او چه میگوئی گفت گویا او رد وحی کرده و هر که رد وحی نماید نزد جمیع فرق اسلام کافر و مرتد است و واجب اللعن است و توبه او عند الله مقبول نیست و جای او درک اسفل است گفتم خواه قریب العهد باشد و خواه بعید العهد یا آنکه قریب العهد دیگر است و حکم بعید العهد دیگر گفت در ما نحن فیه حکم هر دو صنف یکی است گفتم آنچه حق بود بیان کردید لعنت خدا و نفرین رسول بر کسی که ازین عقیده بر گردد و حضار مجلس را بعضی گواه گرفته سوگند دادم که اگر آخوند صاحب ازین حرف عدول نماید و از راه مداهنه تلبیس حق بباطل کند شما از جاده انصاف نگذشته بحکم ولا تکتموا الشهادة لوجه الله کتمان حق نخواهید نمود بعد از تاکید و توکید ایمان بسیار اشاره بمطالعه آن رقعه نموده گفتم اقرأ کتابک کفی بنفسک الیوم علیک حسیبا وقتی که صحیفه را باز کرد نامه اعمال پیر خود را دید زهر خند کرد چون آب از سر گذشته بود و تقیه کردن عبث نمود بنابر آن دست از دهن برداشته گفتم ملاذ من شما عاقبت اندیشی را از دست نداده آن گریه را در نظر داشته باشد که در عقب این خنده ایست گفت من که بنسبت علما و سابق بی بضاعتم سه جواب برای حدیث نوشته ام گفتم مرتکب جواب کسی وقتی میشود که قایل بصحت این حدیث بوده باشد آیا شما بصحت این حدیث قایل هستید گفت بلی اما جوابها دارم گفتم جواب این حدیث پیش از مطالعه افاده فرمودید احتیاج بتکرار نیست حضار مجلس همه شاهد اند گفت حاشا که من در باده عمر عقیده فاسده داشته باشم چه لازم که کلام حضرت سید الانام ص در مرض موت بمنزله وحی باشد گفتم از کجا که وحی نبود مگر باعتقاد شما حضرت رسول ص دران حالت واجب الاطاعه و مرجع ضمیر منوی در وما ینطق نبود حال آنکه حقتعالی در محکم کتاب خود از آنکه کلام آنحضرت با کلام غیر او در یک مرتبه داشتن و خواندن او را مثل خواندن غیر او تصور کردن نهی فرموده و از مخالفت امر آن سرور تحذیر و تخویف و تهدید بعد از آن

در صحاب پیغمبر را بد گفتن قبیح است و مآل [illegible] در صحیح و لایح است که صحابه با هم کمال خصومت و منازعت داشتند و یکدیگر را بد میگفتند چنانچه در کتب [illegible] منقولست که عباس عم پیغمبر در حضور [illegible] در بعضی مکالمات بعمر بن خطاب فرمود که اعضک الله بظر امک یعنی خدا چنان کند که فرج مادر خود را بدندان بگیری پس اگر بمحوای حدیث اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم کسی در باب عباس که از زمره صحابه بلکه اقارب جناب رسالت مآب بوده اقتدا نموده نسبت [illegible] بزبان آرد [illegible] دارد عجب است که از لعن کردن عمر [illegible] حدیث را که دلالت بر [illegible] در ذلت عمر دارد و در کتب احادیث شما آمده این نیز [illegible] از دلایل [illegible] که با وجود [illegible] عمر و سلطنت و ریاست بوده لیکن [illegible] بوده

رساله شریفه الموسوم

الیم بوده قوله تعالی لا تجعلوا دعاء الرسول بینکم کدعاء بعضکم بعضا قد یعلم الله الذین یتسللون منکم لواذا فلیحذر
الذین یخالفون عن امره ان تصیبهم فتنة او یصیبهم عذاب الیم انگاه اهل مجلس را مخاطب ساخته گفتم ای یاران بفحوای
کریمه واقیموا الشهادة لله اقامت شهادت بر شما واجب است چرا از گفتن کلمه حق خاموش مانده اید و مضمون کلام معجز نظام
وحی الهام حضرت سید الانام ص و جواب با صواب عمر خطاب تامل نمائید از جمله حضار مجلس یکی پیش دستی کرده استفسار و استخبار این نقد عهد
نمود گفتم بحث من درین است که چون باعتراف جامع احادیث صحیح بخاری و مسلم و غیرهما حضرت سید الثقلین ص از غایت شفقت و نهایت
رافت نسبت بامت هنگام رحلت از دار محنت فرمودند ائتونی بقرطاس اکتب لکم کتابا لن تضلوا بعدی ابدا عمر خطاب را این
خطاب مستطاب خوش نیامد و ملایم طبع او نبود ازین جهة آنحضرت را بهذیان منسوب ساخته مانع نوشتن وصیت و احضار کاغذ و دوات
و آلات کتابت گشت بنابران کسی بسخن آنحضرت التفات ننمود تا آنکه آنسرور ازین معنی برنجیدند که باوجود خلق عظیم ایشان را از حجره
طاهره خود اخراج فرمودند از شما انصاف مطلوبست آیا این کلام هدایت انجام رشادت فرجام در نفس الامر بهذیان میماند که عمر گفته
بود یا دلالت بر کمال عقل و شعور آنحضرت میکند همه باتفاق گفتند حاشا و کلا که این قسم کلام آبدار را بهذیان نسبت کنیم گفتم ای مسلمانان
عتبه بن ربیعه کافر بود و باوجود شرک و عناد و عداوتی که باحضرت رسالت پناهی داشت از آنجا که سخن دان و سخن فهم بود هرچند
خواست که کلام آنجناب را بشعر و سحر و کهانت و امثال آن نسبت کند نه از خوف خدا بلکه از ترس تشنیع سخن سنجان روزگار نتوانست
جسارت کرد و میگفت که شان کلام محمد ص ارفع از آنست که کسی بامثال این خرافات و مزخرفات نسبت دهد بخلاف خلیفه ثانی پس یکی
از انجمله منفعل گشته از آن بعض استعلام نمود که محذور و منشا در واقع عمر چرا مانع آن وصیت شد آنچه بنفس الامر باشد افاده فرمایید تا تشفی
خاطر حاصل گردد جواب دادم که چون حضرت ختمی مآب ص بحکم آیه کریمه قل انما انا بشر مثلکم از جمله بشر است و لازمه نفس بشری آنست که
در حالت احتضار تغیر در مزاج و تبدیل در ارکان بدن و جوارح و حواس و قوی راه مییابد و از حالی بحالی میگردد ترسید که مبادا در
اثنای کتابت وصیت نامه حضرت رسول را نیز آن حالت عارض شود و چیزی چند بنویسد که دور از مصلحت باشد و موجب فتنه و فساد امت
گردد لهذا گفت بالفعل کتاب خدا که مصداق کریمه و لا رطب و لا یابس الا فی کتاب مبین جمیع ما یحتاج الیه در آن موجود است ما را
کافی است پس نوشتن وصیت نامه را تحصیل حاصل دانسته منع نمود گفتم غلط کرده بلکه از معنی ترسید که مبادا آنحضرت مقدمه یوم غدیر را
اعاده فرموده ولایت و وصایت و امامت حضرت امیر المؤمنین ع و وجوب طاعت کتاب الله و عترت طاهره خود را در ابر دو منه
کبیر و صغیر ثابت نموده موکد سازد لهذا او ازین معنی اعراض نموده از راه انکار اطاعت کتاب الله الناطق در آمده گفت ما را کتاب
صامت بس است باین وصیت احتیاج نداریم گفتند و اکثر اوقات بنابر مصلحت وقت پیغمبر ص را از افشای بعضی اسرار مانع میشد چنانچه
در اظهار حدیث من قال لا اله الا الله دخل الجنة دخل نموده حضرت را معارض میشد که مبادا مردم بهمین کلمه مغرور شوند و دیگر عبادات
نکنند و حضرت پیغمبر ص بگفته عمر مکرر متنبه شده بنده درین مقام مجال یافته گفتم الحمد لله که خود مقر آمدید و بر مخالفت عمر قایل شدید و تا بهمین معنی
شهادت دادید که عمر پیوسته بموجب ظن فاسد خود در اقوال و افعال و اعمال بلکه در نبوت رسول فرخنده فال در شک بوده
صاحب صحیح مسلم و غیره بتصریح باین معنی نموده اند که او در نبوت رسول ص همیشه در شک بود چنانچه نقل کرده که قال عمر ما شککت
فی نبوة محمد منذ اسلمت کشکی یوم حدیبیه و ظن بد نسبت برسول مستلزم ظن فاسد است بخدا و آن نفاق محض شرک

[illegible] بکلام قرآن [illegible] دیده و [illegible] منفعل [illegible] نقض [illegible] وضع شده [illegible] خلعت [illegible] احادیث [illegible] امیر المؤمنین [illegible] امام [illegible] اهل سنت [illegible] حضرات [illegible] از آن کلام [illegible] دلایل [illegible] امام [illegible] شیعه [illegible] علیه [illegible] آنست که [illegible] تفضیل [illegible] خلفای ثلثه [illegible]

وبحت موجب غضب وسخط ولعن ودخول نیران وسوء خاتمه ووخامت عاقبت امر است بمصداق قول باری تعالی وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ
وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّانِّينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا
واز حاصل تقریر شما چنان ظاهر شد که هنگام طلب قرطاس هدایت اساس ذات بی بدیل وعنصر بی عدیل آن دلیل خیر السبیل و بادی جلیل صاحب
صبر جمیل از استیلای شده مرض متبرا بود وپس در مخالفت قبول قول آنحضرت نکردن ودر موافقت مراسم در از وقوع فتنه ترسیدن تصدیق
آیه تحذیر نمودن وخیر البشر را کسایر الناس تصور کردن وخود را مامور امر آنحضرت ندانستن واتش را محکوم حکم خود گردانیدن وخلایق
در فتنه انداختن وکلام حضرت را بمیزان عقل سنجیدن واز تبلیغ احکام الهی رنجیدن وبر قصور فهم خود حمل نکردن بلکه وحی را بهجر وهذیان نسبت
دادن واعتماد بر قول وفعل آنحضرت نمودن وباوامر ونواهی اعتبار نکردن وظن مستهجن خود را مستحسن دانستن وآیه ان بعض الظن اثم را نشنیده
انگاشتن وسود وزیان را از هم فرق نکردن وپی هوای نفس ناقص خود راه رفتن دلیلی است بر عدم ایمان او اعوان او نعوذ بالله من
ذلک فاعتبروا یا اولی الابصار قال الله تعالی وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ دیگر
انکه در مقام استدلال شما بآیه شریفه قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ توجیهی است ناموجه بنابر آنکه عمر بعد از واقعه بائله حضرت رسالت پناه
قریب سیزده سال که عهد نحس است زنده بود چرا او در ان مدت خود این توجیهات نکرد وگفت هر چند اظهار نکرد اما این معنی منوی او
بود گفتیم بر سر ایر ضمایر او شما را از کجا وقوف حاصل شد وحال آنکه حضرت رسالت پناه که بهترین کاینات است بر طبق کریمه وَإِنْ يَقُولُوا
تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ بر باقی الضمیر بعضی منافقین کما ینبغی اطلاع نداشت گفت پس آیه إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ باعتقاد شما چه معنی دارد جوابش گفتیم
أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ
الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ گفت معنا میگوئی کدام آیه قرآن کفران ورزیدیم گفتیم آیه
قل انما انا بشر مثلکم را گوش کردن واز یوحی الی فراموش نمودن ووحی ما ینطق عن الهوی را یاد نیاوردن وخطاب خدا را برعایت این
خطاب منظور نداشتن وکلام الهی را بعقول واهی عمر ساهی منسوخ داشتن واز جاده صراط مستقیم شرع لغزیدن واز حضرت رسول صلی الله علیه واله
منحرف شدن وراه مخالفت او پیمودن واز اولاد کرامش بریدن وبعمر پیوستن وقول او را بر قول رسول الله ترجیح دادن وقباحت
این معنی را نفهمیدن ودر استهلاک نفس خود کوشیدن از شما که میان فضیحت وفضیلت فرق نکرده اید بعید وبدیع نیست بیت
انحیال دیو در دلهای کج میرود چون کفش کج برپای کج وبیچاره عمر را از غایت جهل وگمراهی ونهایت غفلت وبیراهی خود بکلمات
باطله ممغوره وتمویهات عاطله بی اصل رسوای عام وخاص گردیده واین دوستی نشناس است نه نوع ناس دشمن دانا که پی جان بود
بهتر از ان دوست که نادان بود باز از شاخی بشاخی پرواز کرده گفت چون عمر وزیر رسول بی نظیر صلعم بود پس در این امر خطیر در منع
تحریر وصیت دیده باشد گفتیم اگر پای تعصب از میان برخیزد ولطافت طبع بالطافت نفس در آمیزد وهوش بدامن ادراک
در آویزد ودر هر عصبیت از کام مار اد بار فرو ریزد در رتبه جلیل القدر وزارت آنحضرت نیز بحکم آیه کریمه واجعل لی وزیرا
من اهلی هرون اخی هرون در باره حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام که بمصداق حدیث صحیح یا علی انت منی بمنزلة هرون من موسی صاحب مرتبه
هرونی است محقق است حدیهای شما عمر را از جمله ندمای حضرت رسول الله صلعم شمرده اند بلکه از عبارت صحیحین چنان مستفاد میشود
که باعتقاد عبد الله بن عباس این تدبیر خالی از مکر وتدبیر بود بلکه او نوشتن این وصیت را مصیبتی عظیم واذیتی وخیم میدانست

بر وعده منکر وعید بدانا با آیات کتاب مبین واحادیث خیر المرسلین را ثابت واد اورده ایم و کفی بالله شهیدا و قطع نظر ازین باخبار اهل سنت بر مطلب را ثابت کرده ایم و الفضل ما شهدت به الاعداء پس کسیکه منصب خلافتی بیش نداشته باشد میداند که حق بطرف کیست ومناسب این مقام رو بکار نیست که بعد الیجف این رساله در اصفهان ی رو داده و نقلش درین محل افتاده

سؤالات سید اسمعیل از مولوی حفیظ علی سلامت

سؤال محمدیان چند فرقه اند جواب هفتاد و دو فرقه سؤال درین فرقه ها کدام یکی بهتر دیگرست اند جواب سنت جماعت و اثنا عشری سؤال امام و معتقد ادعا را ایشه که موجب انجا و ارشاد ذات وکتاب آنها حق بجانب شد از هر فرقه کدام اند و چند

رسالهٔ شریفه الموسوم

وسیاق کلام اهل خرد ارباب اثر و اصحاب سیر شعر بر آنست که اول فتنه که در اسلام حادث شد مخالفت عمر بود و محمد شهرستانی صاحب
کتاب ملل و نحل مؤید مقصود است پس باتفاق جمهور متقدمین و متأخرین ثابت شد که عمر باعث ایقاع فتنهٔ عظیمه گردید قال الله تعالی
وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وقال النبی صلعم الفتنة نائمة لعن الله من ایقظها پس طبع سلیم منفر باید که فتنهٔ خفته را بیدار کردن
فعلی است قبیح نه محمود عقلاً و نقلاً وَزُيِّنَ ذٰلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ وَظَنَنْتُمْ ظَنَّ السَّوْءِ وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا گفت قصد دل معتبر است
و درین باب ارادهٔ عمر هدایت خلق بود نه غوایت پس اگر باقتضای قضا و قدر خلایق در ضلالت افتاده باشند تقصیر او چیست
بلکه او بمقتضای حدیث انما الاعمال بالنیات از ثواب اجتهاد محروم نخواهد بود گفتم اعتقاد اهل حق آنست که اگر عمر و تبعه
او مانع نمیشدند و حضرت را بحال خود میگذاشتند و از اجتهاد دیگر که در مقابل نص باطل و زهر قاتل است احتراز میکردند و جمیع امت
بحکم کریمهٔ مَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا انقیاد امر و امتثال مثال آنحضرت نموده بموجب آن
نوشته عمل میکردند دران صورت هرچند بقول او مبادی اجتهاد و باطل اعتقاد باطل عمر همه امت در فتنه و فساد و ضلالت
می افتادند مع هذا امید نجات میداشتند چه دران سرگشتگی عند الله معذور میبودند بنابر آنکه باطاعت آنحضرت مأمور بودند و اگر عمر
خود را باطاعت مخبر صادق صلعم مکلف میدانست قدم بخت خود در وادی خلاف آنحضرت نمی افشرد گفت شاید که از راه شفقت
و رافت بتصدیع پیغمبر راضی نشده باشد گفتم آن مدفوع است بقول او که گفت ان الرجل غلبه الوجع و یهذو و گفت لا نسلم که هجر بمعنی
هذیان باشد بلکه بمعنی هجرتست که مفارقت باشد گفتم اهل لغت در هیچ کتاب هجر را بمعنی مهاجر تعبیر نکرده اند مگر آنکه آنها از
جهت این لفظ امروز وضع فرمایند و مخفی نیست که این قسم توجیهات رکیکه را در اصطلاح عرفا عذر بدتر از گناه گویند و عجب از
بعضی فقها که جهت اصلاح سفاهت بعضی سفها که اهتمام بلیغ نمایند و ناتمام نگذارند و با تمام نرسانند و بعبث خود را در معرض
انفعال در آورند وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ويحسبون انهم علی شیء الا انهم هم الکاذبون استحوذ علیهم الشیطان
فانساهم ذکر الله اولئك حزب الشیطان الا ان حزب الشیطان هم الخاسرون پس بفحوای کلمهٔ الغریق یتشبث بکل
حشیش از جا در آمد و گفت از غایت عناد که رفضه را با عمر جبلی است تتمهٔ کلام او را که دلالت بر نهایت حسن عقیدت او میکند
نمیخوانند و آن اینست که عندنا کتاب الله حسبنا گفتم ضرری که باعتراف خصم از مسائل ضروری آگاه نباشد و در جواب عجوزه
عاجز آید و مکرر بر بالای منبر علی رؤس الاشهاد پیش جمعی بآواز بلند بگوید کل الناس افقه من عمر حتی المخدرات فی الحجال او را نمیرسد که
دم از آیهٔ عندنا کتاب الله حسبنا زند و اگر قوت منفعله نداشته باشد چیز دیگر است جواب داد که این کلام را از راه تواضع و کسر نفس
گفته باشد گفتم شاید را درین بحث مدخلی نیست بنابر آنکه از ابتدای آفرینش عالم تا انقراض آن هیچکس متواضع تر از حضرت رسول صلعم
نبوده و نخواهد بود و هرگاه آنحضرت در مدت عمر شریف این قسم تواضع و کسر نفس نفرموده باشند پس عمر بسنت کدام پیغمبر عمل نمود
گفت مگر درشکست نفس گناه است گفتم آیا کفران نعمت الهی بموجب آیه و لئن کفرتم ان عذابی لشدید موصل بعذاب شدید است
یا نه گفت بلی گفتم چرا عمر بخلاف آیه و اما بنعمة ربك فحدث بکتمان نعمت علوم خود که فاضلترین نعمای الهی است اقدام نمود جواب
چیست گفت عدم علم بالعلوم او مستلزم جهل او نیست گفتم بر تقدیر تسلیم اگر خصم بگوید که دعوی بی بینه و برهان معقول نیست چه
هرگاه باعتقاد شما او دانشمند بود پس بر شماست که بر وفق دعوای خود دلیلی بگذرانید و از علوم او شمه بیان فرمایید و دقا

بالبصار المستبصرین

ومناجاتی که از ملفوظ او منقول باشد ظاهر سازید تا بر همگنان واضح شود که علوم او در چه درجه است و آنچه از کتب تواریخ مفهوم میشود
آنست که در مدت عمر خود میخواست که سوره البقره را حفظ کند چون بالقوه اش نبود نتوانست پس بر وجود علم او از چه راه استدلال
توان کرد وقتی که سلسله مذاکره باینجا رسیده مبهوت مطلق شد رنگ روی را باخت چون دیدم که آثار انفعال از چهره اش
ظاهر شد زبان خود بکلمه السکوت موجب الرضا جاری ساخته باز بر سر سخن رفتم و مناظره را از سر گرفتم گفتم راست بگوئید و بداهته
نکنید آیا حدیث صحیح ائتونی بقرطاس چنانچه از پیش گذشت باعتقاد شما منزله وحی بود یا نعوذ بالله بگواه و بیدلیل یاوه در وادی خطرناک غوایت
افشرده تصدیق قول عمر نموده استغفر الله حمل بهذیان پیغمبر خود صلعم مینمایید از تصدیق یکی تکذیب دیگری لازم می آید پس اگر تصدیق قول
عمر مینمایید تکذیب رسول خدا صلعم که مستلزم کفر است کرده باشید و در صورت شق ثانی مدعای ما ثابت است مگر آنکه شما حضرت پیغمبر صلعم
دران حالت بخلاف عقاید جمهور اهل اسلام مسلوب النبوه قرار بدهید چون کلام باینجا رسید باز در جواب فرو ماند بعد از تفکر و تدبر بسیار
سر آورد و گفت چون نزد ما در شان عمر الذی کان رایه موافقا بالوحی والکتاب وارد است اقل مرتبه خالی از اجتهاد نخواهد بود و صواب
در اندید که آلات کتابت حاضر نسازد گفتم هرگاه باعتقاد شما رای او با وحی و قرآن موافق بود پس چرا باعتقاد فضلای شما هفتاد و
دو مرتبه در مسائل شرعیه غلط کرده و بعد از آن هر بار که حضرت امیر المومنین علی علیه السلام که آگاهش میکرد میگفت لولا علی لهلک عمر
مگر آنکه قایل بغلط بعضی از وحی هم شده باشید گفت لازم نیست که رای مجتهد همه جا صایب باشد مقرر است المجتهد یخطی و یصیب
ممکن است که خلیفه در این محل فیه خطا نکرده باشد گفتم اجتهاد مفید ظن است یا اجتهاد که ظن صرف است جز بظن بر نمی گردد و حق تعالی
در قرآن مجید فرموده ان الظن لا یغنی من الحق شیئا گفت بتفضیل صحابه نمودن و ایشان را از خطا مبرا دانستن ضلالت محض است حال آنکه
اهل قبله را قاطبه بغوایت منسوب ساختن غوایت بحت است گفتم کیف صحابه کبار حضرت سید مختار از مهاجر و انصار گفتم از ادای
حسن تقریر شما کفر الجماعت ثابت میشود که از کمال بیباکی اهل پاکی طایفه شیعه امامیه را که مذهب ایشان منسوب باهلبیت حضرت سید المرسلین
است اقلا از اهل قبله هم نشمرده واجب القتل و الاحراق میدانند و شارح عقاید نسفی که یکی از علمای معتبر اهل سنت است با آنکه تابع
عمر بوده آن فریق سالک خیر الطریق را از کبار فرق اسلام شمرده است و چرا تکفیر کننده شاربان شراب رحیق روضات الجنات
محبت اهلبیت سید کائنات علیهم افضل الصلوه و اشرف التسلیمات کافر نباشد بنا بر آنکه این قوم عالی درجات بحکم حدیث متفق
علیه مثل اهل بیتی کمثل سفینة نوح من رکب فیها نجی و من تخلف عنها غرق راکبان سفینه نجات و تابعان ائمه هدی اند
گفت قول بعض محققین بر مجتهدین سند و حجت نمی تواند شد گفتم عزیز من هرچند این جواب مطابق سوال من نیست اما هرگاه شما با جهت رضای
مقتدای خود نص آیه و ما ینطق عن الهوی را تصدیق نمیکنید و ما هم اگر این مبطلات و مزخرفات شما را تعظیما لنفس الرسول تکذیب
کنیم باکی نخواهد بود و چون نزد جمهور اهل اسلام اجتهاد جمیع علمای کامل و فضلای فاضل در مقابل نص باطل باشد پس اجتهاد شخصی که مگر
درین مجلس لسان حال بجهل او اعتراف نموده اید در کدام حساب و شمار است و هرکه خلاف نص قرآن در امور مسائل شرعیه حکم نماید موجب
آیه و من لم یحکم بما انزل الله فاولئک هم الکافرون کافر است جواب آن چیست گفت شرذمه قلیله را این رسد که تکفیر جم غفیر
و طعن در عقاید جمعی کثیر طایفه اهل سنت و جماعت که طنطنه صیت اسلام ایشان بکره اثیر رسیده بلکه دبدبه کوس عقیدت ایشان
از چرخ دوار گذشته است بکنند که کفر است حال آنکه نور بیضه اسلام و نقد گوهر ایمان چون ضیاء بیضا در شرق و غرب بوجود

بر یکی یک امام را از امامان
خود اختیار کرده اند و آنکه
بر یکی دوازده امام را امام
خود و واجب الاطاعت
میدانند سوال اهل سنت
بکدام علت در میان چهار امام
قول یکی را بر دیگری ترجیح داده
و واجب الاطاعت دانسته
از آنجا قبول کرده و اثنا عشری
چنین نکرده و همه را واجب
الاطاعت دانسته کرامان
اهل سنت در اقوال و کتاب
خود اختلاف دارند که یکی دیگری
را اعتبار نکنند جواب البته
اختلاف در کتاب دارند سوال
از همین ثابت میشود که اهل
سنت چهار امام بجای چهار
گواه بر ولی که از نزد ایشان
پیغمبر خود نشسته و نزد
اینها اختلاف کلی است و اثنا
عشری دوازده امام بجای
دوازده گواه چنانکه از نزد
خود و اوقایان پیغمبر خود علم تحقیق
القول کرده در اجتهاد اینها
اختلاف نیست و در بینه
لهذا اثبات اجتماع
عقلا از گواهی گواهان دوازده
٢٦١

رسالهٔ شریفه الموسوم

ایشان رونق و رواج کرفته کفتم در حقیقت و نفس الامر کافر کسی میتواند بود که تصدیق براهین باهره فرقانی که در محمدت و منقبت قلت و مذمت و منقصت کثرت نزول یافته نکند مثل قوله تعالی وَقَلِیلٌ مِنْ عِبَادِیَ الشَّکُورُ وَقَلِیلٌ مَا هُمْ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِیلٌ وغیر ذلک وقوله عز وجل وَإِنَّ کَثِیرًا مِنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ وَلَکِنَّ أَکْثَرَهُمْ یَجْهَلُونَ وَلَا خَیْرَ فِی کَثِیرٍ و نظایر ها مما لا یعد ولا یحصی ولا یمکن انکارها و اقتباس انوار حقایق حدایق معانی آن موافق مدعای سبحانی از مشکوة نبوة نموده بمحض تسویلات شیطانی و تلبیسات نفسانی و تمویهات نعمانی مغرور شود کفت آیا اهل قبله را بی دلیل و برهان میتوان در سلک کفار شمرد کفتم معارض میتوانند کفر ایشان را بدلیل قرآن و حدیث ثابت کنند اما از قرآن آنکه تهدید و وعید بدخول درک الاسفل و وعده بعدم قبول معذرت منافقین در قیامت مقرر است و کفره یهود و فجره نصاری بحکم کریمه أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِینَ نَافَقُوا یَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِینَ کَفَرُوا برادران کوچک ایشانند هیچکدام از ایشان بلکه هیچیک از بغات و طغات چون ثمود و عاد بلکه فرعون و هامان و نمرود و شداد و امثال اینها با وجود دعوی الوهیت در عذاب درک اسفل و سجن سجین با ایشان شریک و سهیم نخواهد بود و این دولتمندان با اتباع و اقران و اعالی و اماثل خود بآن منازل مبارکه مخصوص اند و اما از احادیث بحکم حدیث متواتر کلهم فی النار إلا واحدة هفتاد و دو گروه که هر یکی در دین و ملت حق باعتقاد خود خود را برگزیده تر از دیگری میدانند و همه قرآن خوان و حدیث دان و اهل قبله اند معذب و مخلد فی النار خواهند بود و دعوی صحابیت و فضیلت بدون تقوی و طهارت و خوف و خشیت کافی نیست و ایمان تحقق نمی یابد الا با طاعت برگزیدگان بارگاه احدیت و معتکفان درگاه صمدیت و حدیث حوض که در صحیحین و غیرهما بچندین طریق منقولست مؤید معضود است پس از حاصل کلام مفهوم شد که معنی کفر در امتناع امر واجب الاتباع پادشاه مطاع یعنی صاحب شریعت و اوصیای کرام آنحضرت سلام الله علیهم اجمعین است چون سررشته مناظره باینجا رسید اند کی تنزل نموده کفت آیا روا باشد که عمر که عمر عزیز خود را صرف خدمتکاری آنحضرت کرده باشد بهمین یک کلمه استغفر الله او را کافر دانست کفتم مانع چیست هرگاه ابلیس لعین با وجود آن تقرب بارگاه احدیت و وفور علم و کثرت عبادت بترک یک امر الهی و گفتن کلمه انا خیر منه مردود و مطرود و ملعون درگاه حضرت اله گشت پس اگر عمر نیز بر تقدیر یکه در مدت عمر یکبار ترک فرمان برداری نموده مخالفت قول حضرت رسول صلعم که اطاعت الهی را برطبق کریمه مَنْ یُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ با آن طاعت منوط و مربوط است کرده و بگفتن یک کلمه بی ادب نسبت بجناب حضرت پیغمبر صلعم کافر شده باشد تعجب نیست چه هرگاه بحکم آیه فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُوکُمْ بِأَلْسِنَةٍ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَیْرِ أُولَئِکَ لَمْ یُؤْمِنُوا فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ حضرت باریتعالی بعدم و سلب ایمان جمعی که در عهد آنحضرت بحسب ظاهر مسلمان بودند و مؤمنان را بسخن زشت و کلمات ناشایست میگزیدند گواهی داده باشد پس کسیکه با رسول صلعم بکلام باطل و لاطایل پیش آمده باشد شک و اشتن در کفر او کفر است و این مسلم الثبوتست که اگر عمر هزار عمر شاگردی ابلیس کند باو نمیرسد مگر در شیطنت استاد و معلم او هم میتواند شد کفت پس باعتقاد تو در ایشان احتمال گمراهی میرفت کفتم باعتقاد حضرت پیغمبر صلعم کفت بکدام حجت کفتم اگر احتمال گمراهی و کمال بیراهی در ایشان نمیرفت حضرت رسول صلعم با ایشان مخاطب داشته چرا میفرمود که أَکْتُبْ لَکُمْ کِتَابًا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدِی أَبَدًا پس اگر قول حضرت پیغمبر صلعم را معتبر میدانید لازم بلکه واجبست که ایشان را گمراه دانید که مانع نوشتن وصیت شدند چه عدم ضلالت ایشان منحصر در نوشتن و معمول داشتن آن وصیت نامه بود که نوشتن نداد نه هر اعتراض که وارد باید بر پیغمبر صلعم نکنید اگر کسی در مضمون آیه

وارد

امام علیه السلام و دین اثنا عشری بهر نوع اولی و فضل کرده کلام دوازده گواه ... اختلافات میان اقوال خود با دین اختراعی ثابت ... خاتمه ... الحمد که جناب مولی الیه بعد از مطالعه این اوراق ... [illegible]

وافی بهدایه فان مات او قتل انقلبتم علی اعقابکم از روی انصاف تامل نماید حقیقت حال بعضی صحابه بسر این حدیث بر او منکشف میگردد گفت مارا امید بود که اعتراض بر افعال و اقوال اصحاب کبار نمائیم گفتم اذا لم تستحی فاصنع ما شئتم بمجرد شنیدن این سخن شوی و غوغای انگیخت گفتم مخدوم من اگر فریاد در افلاک برسانی اثر نخواهد بخشید وقتیکه مردم عارف برین مقدمات کماینبغی واقف شوند باعث خفت و فضیحت و رسوائی شما خواهد بود و دران اثنا والد فقیر پرسید که آخر اختلاف صحابه بکجا منجر شده بود جواب دادم که چون حضرت پیغمبر صلعم کاغذ طلبید بعضی صحابه ازین نوید جنات جاوید یافته خوشدل شدند و در حاضر کردن آلات کتابت همت گماشتند و جمعی راضی نبودند خصوصا عمر در منع مبالغه بسیار کرد که پیغمبر را درینوقت ضعف دارید تا آنکه از هر طرف آوازها بلند شد و حضرت پیغمبر صلعم ازین معنی بمثابه رنجیدند که فرمودند برخیزید که پیش من نزاع سزاوار نیست و همه را اخراج فرمود دیگر علی و فضل و عباس ماندند گفتم کل دیگر شگفت ازین تقریر ثابت شد که ایشان ایمان بخدا نداشتند و اگر داشتند گذاشتند چون حقتعالی اهل ایمان را از رفع اصوات بر جهر اقوال نزد رسول خود بمبالغه تمام نهی و زجر فرموده کما قال جل شانه یا ایها الذین آمنوا لا ترفعوا اصواتکم فوق صوت النبی و لا تجهروا له بالقول کجهر بعضکم لبعض ان تحبط اعمالکم و انتم لا تشعرون و ایشان باعتراف شما مرتکب منهی عنه شدند نه از خدا ترسیدند و نه از رسول خدا شرم داشتند و نه از ملامت خلق اندیشیدند و نه از احباط اعمال که نداشتند احتراز کردند جواب چیست گفت از فحوای قول تو معلوم شد که جمیع صحابه خصوصا اصحاب کبار از قبل وحی پروردگار بخطاب یا ایها الذین آمنوا مخاطب بوده اند پس شک داشتن در ایمان جمیع پاک طینت که شرف اندوز خدمت و زینت افروز صحبت و معاشرت حضرت رسالت پناه صلعم گردیده اند بحدیکه بعضی از آنها از کثرت ملازمت انقایه قافله فتوت و قافله سالار مراحل نبوت راه طی کرده ابوت و بنوت که عبارت از مصاهرت و قرابت آنحضرت باشد بهم رسانیده چهره بنگر دین همین و آیین متین کوه تمکین خود را بهدایت تلقین و محبت صاحب شریعت و پیشوای طبقه طریقت پشت و پناه تمام امت جهر تزئین نموده باشد کمال جهل و غوایت است غوایت نسبت بایشان دادن و حال آنکه شرف آن دولت صحبت آنجناب بکرات از جانب حضرت رب الارباب در هر باب بخطاب مستطاب یا ایها الذین آمنوا مخاطب بوده اند گفتم رموز و انان کنوز جواهر معانی و آیات قرآنی از آنجا که بتائید ربانی و فضل یزدانی و توفیق سبحانی بر مبانی حکم فرقانی کماینبغی اطلاع دارند حیث مؤمن خالص الاعتقاد و منافق ظاهر الفساد و باهر العناد در سلک مخاطب داشتن منافی عدالت منهج خالق العباد میدانند جز بحسب ظاهر این کار حکمت آمیز در خطاب هر دو طایفه یعنی مومن و منافق بیک اسلوب واقع شده اما جماعت اولو الالباب یعنی معصومان مضامین فصل الخطاب بمصداق سوق هر خطاب که در کتاب خدا هست بقرینه مقام تغییر کرده اند که نه مخلت بحکمت بالغه الهی و نه مخالفت آیه و لو کان من عند غیر الله لوجدوا فیه اختلافا کثیرا و درین خطاب گروه صادقین را از احزاب منافقین اخوان الشیاطین باین طریق امتیاز داده اند که حضرت سمیع و بصیر باوصف آنکه بر ضمیر هر صغیر و کبیر عالم و خبیر است هر چند بحکم آیه ذلک بان الله مولی الذین آمنوا و ان الکافرین لا مولی لهم نصیر و ظهیر کفار و منافقین نیست اما جهت اتمام حجت و اسباغ نعمت بموجب کریمه کتب علی نفسه الرحمة و رحمتی وسعت کل شیء کافه اهل اسلام بخطاب یا ایها الذین آمنوا مخاطب داشته از اوامر و نواهی خود آگاهی داده از گمراهی باز داشت چنانچه نسبت بعضی فرموده یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم و یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله حق تقاته و یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله و

امام حسین علیه السلام در [illegible] گرفته و امام حسن و فاطمه زهرا را با خود داشته [illegible] عبا را بر آنحضرت [illegible] همچنین [illegible] علی ثابت شده و حدیث من کنت مولاه فعلی مولاه در اثبات مطلب کافیست چه هرگاه آنجناب مولای هر کسی بوده باشد پس دیگران را چه همسری او خواهد بود و عمر که خود میگفت لولا علی لهلک عمر پس خاک بر فرق کسی که پای مردی دیگری [illegible] و لیکن اظهار این مذهب را صلاح وقت خود ندیده ام ازینجا مختص کلام آنجناب [illegible] و من یهدی الله فهو المهتد تم بعنایه و ختم اختتامه للعاشر من صفر المظفر سنة ستة و ستین بعد الالف و مائتین من هجرة سید البشر صلی الله علیه و آله الاطهر ما [illegible] العندلیب علی الشجر و حصل منه [illegible] من تالیف اخونا المعظم و صنونا المکرم

رساله شریفه الموسوم

وَابتَغُوا الَیهِ الوَسیلَة وَیا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَکُونُوا مَعَ الصّادِقینَ و نسبت بکروهی میفرماید یا ایها الذین
آمَنُوا لاتاکلوا الرّبوا اَضعافاً مُضاعِفَة وَیا اَیُّهَا الَّذینَ لاتَخونُوا اللهَ وَالرَّسولَ وَلاتَخونُوا اَماناتِکُم وَاَنتُم تَعلَمون
واشباه لها وجمعی ناقص ونا تمام بنصوص اسلام که از غایت شقاوت ونهایت دنا بنصوص کلام الهی اعتنا ننموده از ترس صدمه تیغ
بغلاف خار انکاف ضرغام اجام آل عبد مناف در دایره اسلام از راه استهزا در آمدند و باظهار کلمه نشهد انک لرسول الله لب
گشودند حال آنکه دلهای پر ضغاین وسینه های پر کینه وحسدهای پر حسد ایشان بمضمون آیه وَمِنَ الَّذینَ قالوا آمَنّا بِاَفواهِهِم وَلَم تُؤمِن
قُلوبُهُم نه از ایمان خبر داشته ونه از ایمان وپیمان وهمین جماعت است که بخطاب یا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنوا بالله وَرَسُولِه
مخصوص اند پس چه عارم مساوات میان مؤمنین بالغیب و ارباب شک وریب پر ظاهر است پس اگر این خطاب باهل ایمان کامل است
لازم می آید که تکلیف تحصیل حاصل کرده امر بیت لغو وبی حاصل مامور شده باشد و آن باطل است باتفاق چه بحکم کلمه جامعه فعل الحکیم
لایخلوا من الحکمة فعل عبث از حکیم مطلق صدور نمی یابد واگر این خطاب بمنافقین است فثبت المدعی وحضرت علام الغیوب چون
ستار عیوب اهل ذنوبست با آنکه دانای اسرار واخبار آن اشرار بود هیچکدام را بنام رسوای خاص وعام ننمود بلکه هر کدام را بسبیل ابهام
وابهام تمام تهدیدات نمود وآیات دال بر وصول این قوم بار دترین نیخ را بدرکات دوزخ فرستاد تا دیگران بوسیله
تنبیهات خود را از مهلکات نجات دهند واما ایشان بمقتضای آیه لَو نَشاءُ لَاَرَیناکَهُم فَلَعَرَفتَهُم بِسیماهُم وکریمه وَلَتَعرِفَنَّهُم فی لَحنِ القَولِ این قسم
حرکات وسکنات یعنی رفع اصوات که نزد حضرت سید کاینات صلعم کرده بودند ودر سرکشی ونافرمانی آنحضرت بیداد نموده
خود را رسوای اهل عالم کردند وباین علامت شناخته شدند نعوذ بالله من ذلک شعر کلیم بخت کسی را که بافتند سیاه بآب زمزم وکوثر
سفید نتوان کرد بعد از شنیدن این کلمه بحکم آنکه برو ومیخ آهنی در سنگ ساعتی متامل شده نفس واپسین بر آورد وگفت آیا اکابر
صحابه از جمله عشره مبشره وداخل بیعة الرضوان که آیه رضوان در حق آنها نازل شده نبودند گفتم سلمنا اما چون ایشان باعتراف
شما درین مقدمه ومقدمه جیش اسامه وغیرها سر از اطاعت حضرت رسول صلعم بر تافته نکث بیعه رضوان نمودند لاجرم در تحت حکم
آیه شریفه فَمَن نَکَثَ فَاِنَّما یَنکُثُ عَلی نَفسِه وکریمه ذلِکَ بِاَنَّهُمُ اتَّبَعوا ما اَسخَطَ اللهَ وَکَرِهوا رِضوانَه فَاَحبَطَ اَعمالَهُم در آمدند
واگر ایشان از جمله مؤمنان میبودند حضرت خیر البشر ایشان را بمصداق کریمه وَلاتَطرُدِ الَّذینَ یَدعونَ رَبَّهُم بِالغَداةِ وَالعَشیّ
فَتَطرُدَهُم فَتَکونَ مِنَ الظّالِمینَ از پیش خود نمیراند وبکلمه تخوا عنی از حضور پر نور خود دور نمی نمود بلکه بموجب آیه وَلاتَعدُ عَیناکَ عَنهُم
از ایشان هم اعراض نمیفرمود وچه آیه وما اَنَا بِطارِدِ الَّذینَ آمَنوا وکریمه وما اَنَا بِطارِدِ المُؤمِنینَ وغیر ذلک که دالست برین مضمون که
در ازمنه جمیع انبیا اهل هدی همیشه در قرین خدا از عزت جدا نبودند وچرا چنین نباشد که حضرت رب العزت شرف وعزت وتمکین فرقه
مؤمنین صادق الیقین را بمصداق آیه وَلِلّهِ العِزَّةُ وَلِرَسولِه وَلِلمُؤمِنینَ قرین عزت بی قرین خود وحضرت سید المرسلین وخاتم النبیین صلعم گردانیده
وآنحضرت نیز باقتدای سنن انبیا بحکم آیه اُولئِکَ الَّذینَ هَدَی اللهُ فَبِهُداهُمُ اقتَدِه محکم است ومخالفت کلام واقتدا از حضرت رسول صلعم که
بامر جلیل القدر فَاستَقِم کَما اُمِرتَ مامور است اصلا وقطعا متصور نیست بلکه چون این قوم مضر را بر مخالفت مرخود مصر یافت بموجب آیه بَیَّتَ طائِفَةٌ
مِنهُم غَیرَ الَّذی تَقولُ وَاللهُ یَکتُبُ ما یُبَیِّتونَ فَاَعرِض عَنهُم روی توجه از ایشان بر تافت بجواب ثانی همتا فرمایید گفت این طرد
نیست بلکه ایشان اطاعت آنحضرت نموده از اینجا برخواستند گفتم کدام کلام ازین هردو کلام وحی انضمام بر یکدیگر استقدام داشت

اللوذعی البلیغی والالمعی
المعنی صاحب الفکر
السلیم ومالک العقل
المستقیم الفاضل الفصیح
المحقق والکامل البلیغ
المدقق الفارس فی
مضمار الفصاحة والنّاقد
فی دامان البلاغة الفقیر
سید محمد عباس لا
زال المقتدا للناس وبنا
بیح مصونا عن شر
الناس شعر
فاقتد تجرس للقومات
نقاوة ومتیع الدنیا
بفضل کالاد علی جب
مفتح الاخوالذهین و
الصنو الفطین ناظم
درر المعقول والمنقول
الواقف من اسرار
الفروع والاصول
السید محمد تا تعلیه الله
الصمد فکتبتها امتثالا
لامره الرفیع والطاعة
لحکمه المنیع وقوله
والهموم وهجوم
المصائب والغموم

بابصار المستبصرین

یعنی حدیث ائتونی بقرطاس مقدم یا تخواعنی که بروایت صاحب مشکوة عوضی واقع است گفت کلام اخیر یعنی که موخر بود گفتم پس چرا عمر کلام اول
آنحضرت که نسبت بکلام اخیر ابعد من الموت بود بسمع قبول اصغا نمود ولی تاخیر یا جمیع تبعه دلخقه رجاست ظاهر اصرفه انصراف قوم دیده باشد
تا کسی بوصیت آنحضرت التفات نماید و همه سرگشته تیه ضلالت کردند کدام دلیل بر شناعت و عدم ایمان قومی که از اطاعت صاحب شریعت
وشفاعت آنحضرت انحراف ورزیده بر قول عمر قناعت کرده طاعت الهی منحصر دران دانند بهتر از آیه فلا وربک لا یؤمنون حتی یحکموک فیما
شجر بینهم ثم لا یجدوا فی انفسهم حرجا مما قضیت ویسلموا تسلیما تواند بود پس چون مصداق آیه فبهت الذی کفر و در جواب عاجز
و مضطر ماند و مبهوت و منقطع شد خطاب بپدر خود کرده گفتم که حالا دانستید و حقیقت حقیت مذهب خود معلوم کردید فرمود از جوابهای
رکیکه مخدوم تشفی نشد بلکه بیشتر در شک افتادم آنگاه مخدوم الانامی دامن افشانده برخاست و گفت اوقات عزیز شریف از آنست که کسی
باین قسم مهملات ضایع کند وقت نماز تنگ شده باید ادا نمود بنده از شوخی طبع دامن گیر شده بدامنش آویخته گفتم مخدوما اگرچه نماز
بر ذمه جمیع مکلفین واجبست اما صحیح از مؤمن است شما اول ایمان خود را ثابت کنید بعد از ان نماز گذارید درین اثنا یکی از شاگردان
رشیدش از عرق حمیت جاهلیت بحرکت آمده زبان بنا سزا گفتن گشود و گفت تشنیع صحابه کرام کردی بس نیست که حالا استخفاف علما هم میکنی
گفتم بتعریف اخوان بگنید که کیست که صحابه را ترقی معکوس میفرماید گفتند هم طالب علم و هم سید صحیح النسبت گفتم ملا دامعذور دارید که
بنده از حسب و نسب شما آگاه نبودم حالا تبریک آید که فقیر با شما کار تبریک دارم چون پیش آید گفتم بفرمایید که سادات عظام از اولاد
کیستند گفت از اولاد حضرت پیغمبر گفتم از نسل کیستند گفت از نسل مرتضی علی گفتم شکر خدا که با اتحاد مصطفی و مرتضی قایل شدید باری بفرمایید
که چه مذهب دارید گفت حنفی مذهبم گفتم آیا حضرت مرتضی علی هم حنفی بودند خجل شده و نفس نکشید متفکر شد باز گفتم مطعون النسب مجهول الحسب
قلیل الادب خود را با صلاب بزرگوار و اعصاب نامدار حضرت سید ابرار و ائمه اطهار علیهم السلام اتصال و انتساب داده اند قال رسول الله
ان من دخل النیا بلا النسب ظاهرا و خرج بلا انتساب فهو ملعون اگر شما در دعوی سیادت صادقید و خود را از اولاد آنحضرت میشمارید پس حال از
دو وجه بیرون نیست یا اینست که طریقه آبا و اجداد امجاد بطنا بعد بطن بشما رسیده است و شما دانسته آن صراط مستقیم و منهج قویم را ترک
نموده مذهب معوج حنفی را ترجیح داده اختیار کرده اید برین تقدیر لازم می آید که استخفاف دین پیغمبر و هم استخفاف مذهب خلفا آنسرور و هم
استخفاف مسلک آبا عظام خود که نزدیک بکفر بلکه عین کفر است کرده باشید و یا آنست که آن مذهب حنیف پشت بپشت و دست بدست
اصلا بشما نرسیده برین تقدیر پس میگوییم دعوی شما باید مسموع نیست بسا باشد که نطفه هم نرسیده باشد و نعم ما قیل اذا العلوی تابع ناصبیاً
بمذهبه فما هو من ابیه فان الکلب اکرم منه طبعا لان الکلب طبع ابیه فیه از ین سخن مخدوم رنجیدند و اهل مجلس بی اختیار خندیدند درین
اثنا سفره در میان آوردند و طعام کشیدند لنگری پیش مخدوم الانام وضع نمودند و طبقهای کوچک پیش مردم دیگر چون طعام من کم بود
زود آخر شد از لنگری آخوند کفچه پر کرده بطریق تبرک بر گرفتم جمیع اهل مجلس صرفه خود دران دیدند هر کدام یکیک مشت برسم تبرک
ربودند چنانچه پیش مولوی طعام نماند بنده گفتم حکایت غریب مناسب حال بخاطرم رسیده اگر اجازت باشد نقل کنم گفتند بشنویم
گفتم شنیدم که حضرت شیخ سعدی را بر قریه از قریهای شام اتفاق عبور افتاد در انجا جمعی را در حوالی یا بوی نشسته دید پرسید که
انتظار چیست معلم ایشان گفت انتظار یک گوسفند میکشیم بتعجب زیاد کرد در کشف آن الحاح نموده جواب داد که در کتاب فقه دیدیم که جنابت
باید که چهار گوسفند بر دارند و درین بقعه هر چند تفحص کردیم سه گوسفند بهم رسیده چهارم را خدا برساند شیخ منشا غلط او را دریافت که

اقل العباد و احقرهم
فؤاد المتمسک بتربة
القوی سید علی نقی
الموسوی غفر الله
ذنوبی و ستر عیوبی
لا نظاد عمدة الامجاد
صاحب العز والوقار
المشهور فی العرب والعجم
والمخلوق بخلق الکرم
آقا محمود صاحب التجار
ما زال ظله تا یوم التناد
وبلغه الله فی اقصاء
النفسانی
[illegible] میرزا محمد
محمد اسمعیل شیرازی ۲۵
شهر ربیع الاول سنه ۱۲۸۵
تحریر

رساله شریفه الموسوم

چون در حمل جنازه تربیع سنت است و چهار گوشه را اشتباه کرده چهار گوسه فهمیده است پیش آمده گفت دیشب حضرت رسالت پناه را در
خواب دیدم آنحضرت مرا گفت که اگر کسی یک موی از محاسن آخوند همراه خود بقبر برد از عذاب قبر ایمن گردد حالا التماس چند موی ریش
شما دارم که برسم تیمن و تبرک پیش اعزه و اقربای خود ببرم آخوند ملتمس او را مبذول داشته بی مضایقه ریش خود را بدست شیخ داد چون
شیخ چند موی از ان نتف نموده در جنازه گذاشت و پاره خود برداشت حضار مجلس از کیفیت واقعه شیخ اطلاع یافته طوعا و کرها جبرا
و قهرا در طرفة العین ریش او را مانند حشیش کندند و بر وصف اخر من رشیش اثری نگذاشتند بعد از ان شیخ فرمود حالا چهار گوسه بهم رسیدند
نعش را زود بردارید از استماع این حکایت سپند آسا از روی آتش برخواستند و بی آنکه دست بشویند چون بنات النعش از هم پاشیدند
و مانند جمال لوا ان بعقال بر اعقاب خود شتافتند الحمد لله الذی نجانا من هولاء القوم الذین لا یکادون یفقهون حدیثا دران مجلس یکدم
از دو کس معکوس قطع شد نصف اول از ابوی و نصف آخر از رفیق لقصیلی ذلک فضل الله یوتیه من یشاء والله ذو الفضل العظیم کیفیت
خواب مرتبه اول که مرا از خواب ضلالت بیدار کرد آنکه شب سیم از وعده مباهله که ذکر آن سابقا در داستان انقطاع مجادله گذشت
از شواهمه ظالم آزاری مباهله بر من طاری شد و در دو زخم کاری تیغ ملاعنه در اعضای من ساری و در رگ و ریشه قالب من جاری
گشت از خوف خواری خوردن الزام که مستلزم بیزاری از شیوه اسلام است بر اندیشیدم خود را از کسوت ایمان عاری و از
زمره کافران زناری یافتم پس از بیم التهاب عذاب ناری شیوه جهل و جبار را فرو گذاشته در اندیشه بی اعتباری مجاری احکام دفاتر
عمر لیلی و نهاری که چون اوراق گلهای بهاری پا در رکاب مرکب بی مداری و باد سواری خزان ناپایدار است تعب شب بیداری
کشیدم و زهر بیقراری و بی صبری چشیدم و از بد هنجاری اقوال مختلفه مدعیان شیوه دینداری نخلیان قطاری عمر آینده سرباری گمانهای
شتران مهاری ایام گذشته انگاشته از نهایت تذلل خاکساری شروع در تضرع و زاری نمودم و از قطرات گلگون اشک باری کنار و
دامان از خون خواری گلگون گلناری کردم و بمدد کاری تایید توفیق در طلب حق هدایت از درگاه حضرت باری عز اسمه یاری جستم و باعانت
و بردباری حکم کردگاری استعفای عصیان گذشته نمودم در غلوای این تمنا اهتزاز دلم تجلیات مهر اجابت دعا رام شد و دیده باطن لبریز
ضیا و شرم گشت در کش مکش شکنجه بین الخوف و الرجا چشمم بخواب گرم شد در واقعه دیدم که خروسی زیبا تر از عروسی که تاجش مراتب
از افسر شاهان بهتر و خوشتر شمایل موزون و بر رنگ بوقلمون عنقا و فار کبک رفتار بلبل منقار کبوتر خوش خبر طاوس خوش منظر تذرو
خوش کمر هزاران فصاحت طوطی صباحت عندلیب ملاحت مایه هدهد پایه همای سایه چون مرغ زرین خوش خرام بسرعت تمام از پیش
من عبور نمود چنانچه در عالم خواب بخاطرم گذشت که هرگز زمانه مرغی بدین خوبی در بیضه چرخ و چشم روزگار شکلش بخواب ندیده حیف
که این شکار مفت از دست بدر رود پس بخواهش تمام از عقب آن همایون طایر دویدم چون رسیدم بدمش چسپیدم از من رمید
و مشت پری در دستم ماند پرها را دور انداخته باز بدنبال او دویدم غیر از چند پر دیگر حاصل نکردم باز تعاقب نمودم همان کردم
و همان دیدم انگشت حیرت بدندان حسرت گزیدم و از فقدان آن نعمت و قلت حیلت خود سراسیمه شدم ناگاه بهمین طالع مسعود
و بعنایت ملک معبود از جانب یمین خود جوانی ملکه جانی قوی هیکلی مبارک منظری گندم گونی نورانی که کهنه عبارت از رفعت
کاخ محامد و محاسن او قاصر است دیدم که بنماز مشغول است چون مرا متفکر دید متوجه شده ارشاد فرمود که اگر همت تو همگی مصروف
بصید این خروس است پس هر دو پای او را محکم بگیر که پر پر بیحاصل است ثبات ندارد و دل بتنگی را نشاید این مرتبه بصحبت آن ناصح

نه پرورده

بابصار المستبصرین

صید

این مشفق را بسمع قبول و رضا اصغا نموده باز بقصد آن همای اوج سعادت تعاقب کردم و بجهت بسیار نزدیکش رسیده جهت شکار انجم و پروین
مرا و دست دراز کردم رسیده بجو السماء خرامیده من نیز بال همت پرواز کرده خود را آن رشک طیور اولی اجنحه رسانیده شاهین صفت بزمین
فرود آوردم و در درة التاج چون ملاحظه کردم دیدم که کاتب صنع بخط سفید نام ذات کامل الصفات الله نگاشته بود و در بازوی
راست اسم سامی محمد رسول الله صلی الله علیه و آله و در بال چپ نام علی ولی الله بهمان اسلوب مکتوب بود و بین الجناحین در پنج کردن
لقب حضرت فاطمه زهرا علیها السلام و پشت و سینه او با سامی و القاب حضرات ائمه هدی علیهم السلام منقش و مزین بود بعد از مشاهده اسامی
مذکوره چندان بهجت و انتعاش بمن روی داد که از شرح و بیان مستغنی است پس ردائی که بر دوش داشتم بر بالای آن پوشیده بوثاق
خود شتافتم که مبادا کسی برین دولت عظمی و نعمت کبری که هیچ پادشاه ندارد مطلع گردد در این اثنا همان جوان مصلی و دستار سفید نقره
باف بر دست مبارک خود پیچیده بر سر من گذاشت و فرمود این نیز ترا بخشیدم چون موهبت دیگر با آن منضم شد فرحت بر فرحت افزود و از غایت
نشاط بیدار شدم الحمد لله الذی اسبغ علینا نعمه ظاهرة و باطنة حافظ بشی کرشمه وصلش بخواب میدیدم زهی مراتب خوابی که به ز بیداریست
شبی از شبها که سوادش رشک بیاض چهره لیلة البدر رو در کرامت و شرف لیلة القدر بود یعنی شب جمعه از مبابله در واقعه دیدم که گویا
بر سر کوهی عظیم که چند میل از منزل من دور بود نزدیک بغروب آفتاب واقع شدم و آنکوه با شکوه جادهای مختلفه داشت و از انبوهی اشجار
وحشت پژوه و بیم سباع خوف گروه لصوص بر من طاری گشت و دلم در زیر کوه اندوه خون شد بخاطر پر ستوه احقر رسید پیش از آنکه کحیل روز
پر شود و میر شب خیل و سپاه خود را چون سیل سیاه بر سلطان روز کسیل کند و ذیل وسیع لیل آفاق را محیط شود و سهیل یمانی نهار میل بسفر شام نماید
باید که از ذیل ضلالت بر آمده بنیل مقصود هدایت گرایم چون چون شاه راهی که موصل بمنزل باشد موجود نبود ناکام در جادهای
مختلفه کام برداشتم از راهی که راهی بشیدم از خوف گمراهی بر میگشتم لهذا خلل در کاخ دماغ و رخنه در سد محکم اساس صبر و انهدام در بنیان
طاق دلم راه بیافت و امواج واهمه در شهرستان ارکان بدن بمرتبه ریخت که سلطان پای قرار در رکیب مرکب بی آرامی کرده
نهیب داد و از صولت و صعوبت آن مراحل گریخت خاک غم و گرد هم بر فرق این درهم برهم ریخت و دست اعتصام از رشته رجا و حبل
امید و وسایل مجازی بکلی گسیخت پس چون خود را حریق نیران حیرت و غریق باران حسرت و سیلاب لجه مصیبت دیدم از کمال سرگردانی
و تشویش خاطر گویا در عالم خواب گریه بسیاری کردم و التجا بدرگاه هادی المضلین نموده گفتم یا غیاث المستغیثین و یا دلیل المتحیرین یکی از
بندگان خود پیدا کن که خضر راه من شده از غرقاب غم بساحل منزل مرا در سانیده از تیه حیرت نجات بخشد که حل مشکلات درماندگان
تو میکنی متعال این مقال هنوز دستم در مناجات بالا بود که تیر دعا بهدف اجابت رسید ناگاه از جانب مشرق مردی را دیدم بطرف غرب
بشکل تمکین و وقار تمام می آید و فرق مبارکش تا آسمان نوری مانند برق براق کشیده شده و عالم را از تیرگی مبرا ساخته بدل اندیشیدم
که غیر از فرق همایون حضرت خیر البشر کسی باین تاج سزاوار نیست بالجزم دانستم که این مرد پیغمبر آخر الزمانست پس بی تحاشی بقصد آنکه پای
عرش سای آن تاجور لولاک لما خلقت الافلاک روی سیاه خود بمالم دویدم چون نزدیک رسیدم از غایت دهشت جرات نشد
که یکقدم پیش بروم پا از رفتار و زبان از گفتار باز ایستاد اشک ریزان و لال چون مرغ شکسته بال گنگ و اخرس ایستاده شدم تا آنکه آنحضرت
بعد از تامل بسیار از روی عنایت تبسم فرموده در عقب خود او آواز داد و ندا باین عبارت که یا علی یا علی تعال تعال خذ بیده شخصی لبیک گویان
پیش آمد چون در جبهه مبارک و سیمای آنسرور نیک نگاه کردم شناختم که همان مرشد است که بصید خروس اشاره فرموده بود

دست راست مرا گرفت و بطرف قبله کشان کشانم میبرد در اثنای راه رفتن درختی یا غاری که فرا پیشم می آمد خود بخود دور میشد و زمین هموار
میگشت از مشاهدهٔ این معجزات گویا وقع آنحضرت در دل من جا گرفت تا آنکه در دامن کوهی رسید که مغارات بیشمار پهلوی هم داشت در هر
غاری که میرسید میفرمود که ادخل یدک فی هذا الغار چون حسب الامر دست در غار میکردم چند انگشت بدستم می افتاد باز باشارهٔ آنحضرت
بر آورده دور می انداختم تا آنکه بر همین منوال مرا بر ابواب جمیع غارها عبور فرمود و بزبان فارسی تکلم فرمود که صاحبان هر یک ازین مغاک
و دو غار بقیاس آنکه کیمیاگر بودند عمرهای خود در تافتن آتش صرف کردند تا آنکه اجل موعود بایشان رسید بغیر ازین و غال اثری از کیمیا
ندیدند و بحسرت مردند بواسطه آنکه نسخهٔ ایشان سقیم بود باز قدری راه مرا پیش برد در دروازه بهم رسید بقفل بموم مهر کرده بود فرمود نقش
این مهر را بخوان چون ملاحظه کردم نوشته بودند که الٰهی علی را رضا کن زما قضارا آن سجع مهر حاجی علی رضا بود و من واقف نبودم
اما این عبارت در خاطرم مرتسم شد پس دست خیر گشا را دراز کرده فتح باب فرمود خانه دیدم پر از طلای احمر آنگاه فرمود که اگر خواهی
که کیمیاگر شوی کمر خدمت صاحب این مهر را بر میان جان خود به بند که نسخهٔ او صحیح است و این همه طلا که دیدی از اعمال اوست حالا
بر خیز و پیش او برو و هر چه بگوید بر آن عمل کن فی الحال بیدار شده حسب الحکم واجب الاتباع بخدمت آن کریم النفس عدیم المثال شتافته صورت
واقعه را در میان نهادم و تولا را با تبرا جمع کرده از حضیض سجین ضلالت بستام حمام زده از عصیان گذشته پاک شدم و بحبل ملک با وج
علیین هدایت رسیدم و ما توفیقی الا بالله توکلت و الیه انیب رقعه که بفضیلت بل فضیحت پناه رکن عالم در جواب رقعهٔ
احقر العباد عبد الوهاب در رنگ بهار نوشته آنکه وهاب حقیقی که کاشف مشکلات هر جزو کل است پای یقین آن واهب الفضیلة
والمجة والعزت را بر صراط مستقیم جمهور انام و اکثر اهل اسلام قائم داشته از وساوس عالم اختلافات محفوظ دارد و بعد ها بر ضمیر ظلمت
زدو مخفی نماناد که چون جواب رقعهٔ گرامی آن عزیز العصر بر ذمهٔ این قلیل الاستطاعه بحکم المامور معذور لازم گشته از مجرآن بر خاطر صفا گستر
آن محب پرنور ظهور رسید به علاوه من علمی بود که از جملهٔ هفتاد و سه فرقه یکفرقه ناجی است و از سلوک سبل سوای سبیل الله نهی صریح واقع
است پس باعث اختلاف ائمه اربعه در استخراج فروعات از کلام مجید و از حدیث خیر البشر چیست و متابعت ایشان از چه
رهگذر ثبت شده جواب مقدمه اولی آنکه اختلاف ایشان محض رحمت حق است بر طبق حدیث نبوی که اختلاف العلماء رحمة و یقین دانند که طلب
اهم اربعه از اختلاف وصول سبیل الله بوجه احسن اقرب و اصوب است از وجوه دیگر پس ظاهر شد که در حقیقت ایشان قاصد یک طریق اند
که راه روان طریقه یک فرقه ناجیه است جواب مقدمه دیگر علاوه من متابعت ائمه اربعه مصداق این آیات است اطیعوا الله
واطیعوا الرسول واولی الامر منکم و شهد الله انه لا اله الا هو والملئکة واولوا العلم قائما بالقسط و لا یعلم
تاویله الا الله والراسخون فی العلم و مطابق حدیث پیغمبر من صلی خلف عالم تقی من العلماء فکانما صلی خلف نبی من
الانبیاء و حصر متابعت ائمه اربعه بعلت آنکه در علم و دانش و ریاضت اکل حلال و صدق مقال همتای خود نداشتند هر گاه چنین باشد پس متابعت
ایشان که در نفس الامر متابعت قال الله و قال الرسول است لازم بر اهل سنت و جماعت شده و باین اعتقاد دوازده ائمه معصومین
و اصحاب کبار و صغار پیغمبر را بکمال احترام و لله الحمد و المنة که بنای مذهب اهل سنت و جماعت بر سبب محبت دوستداران پیغمبر را تنها
که خود دوست میدانند مطلقا نیست و علاوه من ورد کلام ربانی تصریح باسامی اربعه چه لازم باشد اما اعتقاد این عزیزان از فحوای
کلام مجید و از مضمون دلالت احادیث نبویه و تصور کنند که مطلب ازین چهار مذهب نزدیک صاحب هوش آنست که عمل بر اقوال حق

پیغمبر ص نمایند پس عمل بر طبق آن ائمه اربعه بر باطن نمیکنند و دیگر نوشته بودند که نقیض یکدیگر است علاوه من اکثر در کلام مجید و حدیث که یکیک جواب
ایشان عبور فرمایند اهتمام نقیض شان نیست که آدمی درمانده میگردد دلیلی باید و آن نقیض را جواب فرمایند بعد از آن ز اعمال و افعال ائمه اربعه سخن
کنند زیاده جسارت قلم را نشاید الهی همگنان را براه صواب ثابت قدم دارد ایضا جواب خط مذکوره که بنده قبیل لا استطاعت عبد الله باب
نوشته اینست شمائل الطافی که از مهب طبع آن زبده ارباب محبت و خلاصه اصحاب مودت دل را شگفته گردانید و مضمون آن باعث ازدیاد
تصدیع گردید پوشیده نماند که مخلص را از پرسیدن بعضی مسائل سوای تحقیق مطلب نبود اما چون عادت بحث رسم معهود این زمان از قدیم الایام
متعارف شده و نقل کفر کفر نیست باشد لهذا گستاخی مینماید که اگر مدعی در جواب مقدمه اولی که در رقعه آن مخدوم مسطور بود که اختلاف ائمه
اربعه بر طبق حدیث اختلاف العلماء رحمة محض رحمت حق است بگوید لانسلم که این حدیث صحیح باشد و بر تقدیر تسلیم این معنی ندارد که آن چهار امام
علاوه توهم کرده اند چه از آن لازم می آید که اختلاف علمای جمیع ملل بر حق و رحمت حق بوده باشد و این محال است بلکه معنی حدیث این باشد
که آمد شد علماء جهة تحصیل علوم دینی رحمت است امتثالا لامر الله تعالی لقوله تعالی فاسئلوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون و لقوله تعالی
وما کان المؤمنون لینفروا کافة فلولا نفر من کل فرقة منهم طائفة لیتفقهوا فی الدین و لینذروا قومهم اذا
رجعوا الیهم لعلهم یحذرون یا آمد و رفت ایشان در بیوت مردم و مجالس برکت است چه صاحب مهذب الاسماء
معنی اختلاف را بدین نحو بیان نموده الاختلاف نزدیک شدن و آمد کردن پس علماء اسلام را لازم است که صراط مستقیم شرع را
بنهجی که شارع قرار داده است کما ینبغی سلوک داشته از اجتهاد دیگر در اصول و فروع منافات بجاده شریعت غرا داشته باشد
و از حدیثی که راوی آن غیر عادل باشد یا حدیثی که بتاویل موافق بکتاب الله نگردد محترز باشند و کلام آنحضرت را بمصداق کریمه
و ما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی بمنزله وحی دانسته مطابق حدیث صحیح متفق علیه انی تارک فیکم الثقلین ما ان تمسکتم
به لن تضلوا بعدی کتاب الله و عترتی اهل بیتی و انهما لن یفترقا حتی یردا علی الحوض متابعت عترت طاهره آن
سرور که امامت و خلافت ایشان بنص قرآن و احادیث نبوی صلی الله علیه و آله عند الفریقین ثابت است نموده از قول و فعل
ایشان تخلف و انحراف ننمایند تا بموجب آیه شریفه و من یطع الله و رسوله فقد فاز فوزا عظیما فایز و اهل صلاح و فلاح
باشند و ایشانند که بفحوای آیه انما یخشی الله من عباده العلماء بصفت خشیة الله موصوفند نه مراد از اختلاف جمعی که با وجود
نص امامت اهل بیت علیهم السلام از خلافت ایشان اغماض نموده از روی تعصب و عناد بقیاس و اجتهاد عاطل که آن در مقابل
نص اتفاق باطل است بی آنکه دلیلی بر امامت داشته باشند در مسائل شرعی تصرف کرده مذاهب مختلفه احداث نمایند و گویند هذا
من عند الله و حال آنکه در قرآن مجید واقع است و ما کان لمؤمن و لا مؤمنة اذا قضی الله و رسوله امرا ان یکون
لهم الخیرة من امرهم و من یعص الله و رسوله فقد ضل ضلالا مبینا و خدام آن علاوه از کجا تحقیق کرده اند که
حدیث مذکور اختصاص به فقهاء اربعه دارد و در آنچه مرقوم بود که مطلب هم ائمه اربعه از اختلاف وصول بسبیل الله بوجه احسن
و اقرب است از وجوه دیگر پس ظاهر شد که هر چهار قاصد یک طریقند اگر مدعی گوید که هرگاه ارباب مذاهب اربعه قاصد
یک طریقند پس موجب تناقض و باعث اختلاف در طرق مختلفه ایشان چیست مثل آنکه ابو حنیفه باجتهاد خود حکم بحرمت بعضی
چیزها کرده چون میمون و غراب و سوسمار و نحو ذلک شافعی بتغییر اجتهاد او بلکه تکفیر او نموده امر بحلیت آنها کرده و حکم بنجاست بعضی

رسالهٔ شریفه الموسوم

چیزها کرده که در مذهب او حکم طهارت دارد مثل پوست سگ که او فرموده بدباغت طاهر میگردد بحیثیتی که از جای نماز میتوان ساخت و نزد مالک
طاهر پوست خنزیر بدباغت پاک میشود و ابو حنیفه شرب خمر مثلث را جایز داشته برخلاف هر سه مجتهد و مالک و احمد بقیاس خود بخلاف هر دو
مجتهد گوشت سگ و لواطه و خوردن نبیذ را حلال دانسته اند علاء المخلصین سلامت اینچنین اجتهاد در ترازوی عقل هیچ عاقل منصف نسنجد که
یک طریق باشد و این قسم اختلاف لائم که رحمت حق بوده باشد حال آنکه نص قرآن یا ایها الذین امنوا لا تحرموا طیبات ما احل الله
لکم ناطق است برخلاف جواب آن حیثیت دیگر آنکه قطعی بود که متابعت ائمه اربعه مصداق آیاتست یعنی اطیعوا الله و اطیعوا الرسول
و اولی الامر منکم و لا یعلم تأویله الا الله و الراسخون فی العلم مخدوم من سلامت چرا نتوانند بود که اولو الامر و اولو العزم و الراسخون
فی العلم جماعتی باشند که در اقوال و افعال مختلف نباشند نه در فروع و نه در اصول چنانچه انبیا و اوصیای انبیا علیهم السلام و در امت پیغمبر ما
صلی الله علیه و آله چون ائمه اثنا عشر باین صفات مرضیه موصوفند نزد علمای فرقه ناجیه امامیه این معنی بثبوت پیوسته لهذا ایشان را ائمه
دین مبین متین و اوصیای حضرت سید المرسلین صلوات الله علیهم اجمعین میخوانند و متابعت ایشان بر خود و بر جمیع مکلفین واجب میدانند و الحق
خلاف حکم ایشان خلاف حکم خدا و رسول است نه جماعتی که اختلاف در اجتهاد ایشان بمرتبه باشد که بعضی حکم کنند بتحلیل قمار و لواطه و
جمعی بتحریم آن بلکه تکفیر یکدیگر کنند و چون مقتدای ائمه اربعه یعنی ابو حنیفه خمر مثلث را باجتهاد ناقص خود حلال دانسته بتحلیله انکه با
تمروجت تحت شلیته ست بآن مسئله که روزی شخصی از فقیهی که قبای قطنی پوشیده بود سؤال نمود که هرگاه شما میفرمائید که حریر پوشیدن
بر مردان حرام است خود چرا میپوشید جواب داد که حریر محض ممنوعست و در قطنی پنبه ممزوج است آن شخص نیز بنگ بسیار سائیده
و پاره نباتات و گیاهها که خوردن آن مباح است ممزوج ساخته گفت این نیز قطنی شد علاء من این قسم اختلاف محال است که رحمت
حق بوده باشد ضلالت محض را هدایت تصور کردن از فهمیدگی دور است و قطع نظر از این هر یک آیه شان نزولی دارد و در تفاسیر
ملاحظه فرموده اصحاب این آیات را معلوم کنند و التماس مخدوم آنست که بمجرد ابهام لفظ بلا تأمل در معنی استدلال نفرمایند که علمای
حق سبحانه و تعالی در قرآن بسه قسم یاد فرموده قوله تعالی ثم اورثنا الکتاب الذین اصطفینا من عبادنا فمنهم ظالم لنفسه و منهم
مقتصد و منهم سابق بالخیرات باذن الله و قال عز و جل ما یجحد بآیاتنا الا ختال کفور و مخفی نماند که مذهب علماء
جایز الخطا نیز در قرآن بسیار جا واقع است مثل انکه و الذین اتیناهم الکتاب یعلمون انه منزل من ربک بالحق الآیه و ان فریقا
منهم لیکتمون الحق و هم یعلمون و نحو ذلک و قوی ترین دلایل بر بطلان امامت غیر معصوم نص صریح است قوله تعالی لا ینال عهدی الظالمین
و اغماض نظر از مقدمات که شبهه بخاطر احقر رسید که چون باعتقاد اهل سنت و جماعت این اقوال ائمه اربعه بر یک طریق است که از
سبیل الله و شرع رسالت پناه است پس معتقد و مذهب ایشان مرضی و تابع ایشان است و منکر یکی از ایشان در کمال گمراهی و نزد لا ان مخدوم
من سلامت برین تقدیر لازم می آید که تکلیف مکلف حقیقی که بر ذمه افراد انسان واجب الاتباع است از جمیع راه روان طرق اربعه
ساقط باشد بنابر انکه هر مقلد را تقلید مجتهد واجب و لازم است پس مقلد یک بحقیقت چهار مجتهد قائل بوده باشد و بعضی تکالیف او را
تقلید هر چهار رعایت منافی است خصوصا در مسئله مختلف فیها تکلیف ما لا یطاق چه اگر بقول ابو حنیفه عمل نموده شراب مثلث را حلال داند
بمذهب سه مجتهد دیگر عاصی میگردد و اگر بفقه شافعی گوشت یربوع و سوسمار و قمار و غیرها حلال داند بمذهب حنفی و غیره محرم میشود
و علی هذا القیاس در باقی مذاهب غور خواهند فرمود که در راه شریعت که حکم بر ظاهر است لفظ حقیقت بیدلیل دلیل نمی شود و عقل

بالصار المستبصرین

و تفاوت

تجویز نمی کنند که دو شخص مثلاً در هر یک از نقیضین یکدیگر بگویند و هر دو در دعوی خود صادق القول باشند بجواب شافی ممتاز فرمایند که مدعی این شبهه
غلط است و دیگر آنچه نوشته بودند که حصر متابعت بر ائمهٔ اربعه بعلت آنکه در علم و دانش و ریاضت و اکل حلال و صدق مقال ممتاز خود
نداشتند اگر خصم در جواب گوید که راقم این مقدمه از دو حال بیرون نیست یا این است که از احوال امامان خود با خبر است تا عمداً از روی
تعصب و عناد حق را بباطل پوشیده بر این تقدیر مفتری و آثم است که آیه و نزعنا من کل امة شهیدا فقلنا هاتوا برهانکم فعلموا ان الحق لله و
ضل عنهم ما کانوا یفترون و آیه و لا تلبسوا الحق بالباطل و تکتموا الحق و انتم تعلمون نص بوده بلکه مصداق یعرفون نعمت الله ثم ینکرونها و اکثرهم
الکافرون کافر است و حال آنکه ابوحنیفه در زمان حضرت امام جعفر صادق علیه السلام بود که باتفاق و اجماع معصوم است و از تلامذه
آنجناب است پس اگر در اکل حلال و صدق مقال و ریاضت شخصی را که باتفاق جایز الخطا است دانسته بر معصوم ترجیح داده عداوت
او نسبت باهل البیت علیهم السلام ظاهر شده و آن موجب کفر است نعوذ بالله من ذلک الاعتقاد و یا آنست که اصلا از احوال ائمه
خود خبر ندارد و این مقدمه را بقیاس خود نوشته بر این تقدیر نیز عاصی است که بقیاس عمل نموده چه خبر اول من قاس ابلیس السنة جمهور
مذکور است و قطع نظر از عصمت امام جعفر صادق علیه السلام اگر نعوذ بالله بمذهب شما که قایل بعصمت آنحضرت نیستند و آنجناب را
یکی از مجتهدین میدانید اعتراف کنیم بنا بر این تقدیر نیز میگوییم که هرگاه بصحبت پیوسته که اعظم ائمهٔ اربعه اصغر و احقر شاگردان حضرت
بوده باشد پس فضلیت آنجناب و مفضولیت ائمهٔ اربعه ثابت شد و اجماع امت بر این است که مادام در قومی ارجحی باشد اقتدا بمرجوح
جایز نیست و عقل هم حکم باین میکند ملازمهٔ من هرگاه باجماع چنین مقرر شده باشد پس آنچه در حقیقت مذاهب اربعه و بطلان مذهب
حنیف امامیه بخاطر شریف رسیده بنا بر مقدمه گذشته خلاف اجماع اهل اسلام است عذر خواهند فرمود که تعصب محض دلیل اثبات
اربعه نشود جواب آن چیست گستاخی دیگر آنکه اگر بجای لفظ تفاوت کلمه تقوی را تقویت میفرمودند بی تفاوت بالفظ قرآنی موافق
میکرد و آنچه نوشته بودند که اهل سنت و جماعت معتقد ائمهٔ اثنی عشر و اصحاب کبار و صغار پیغمبر اند اگر معارض در جواب گوید که محبت
ایشان منحصر در متابعت ایشان است بنا بر آیه قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله او را بچه حجت ملزم توان نمود و آنچه مرقوم
بود و تعدد الحمد که بنا و مذهب اهل سنت و جماعت بر حب پیغمبر مبنی دوستدار آن پیغمبر و اتبار را که خود دوست میداشته مطلقا نیست
جوابش آنست که این مقدمه را گویا از زبان داعی نوشته اند یقین حاصل است کسی را که آنحضرت از جان و دل دوست میداشته است
کدام کافر و زندیق و مرتد و ملعونست که بغض ایشان را در دل داشته باشد زانکه تحقیق شد این مسئله در باب فدک اما چون کلمه نسبت
بحرف صاد نوشته بودند از شما که دعوی ادراک دقایق قرآنی و حقایق معانی آن دارید بغایت مستبعد نمود اگر چشم صاد را بدندان
سین میکنید بسبب تحقق و املا درست تر میشد و همچنین لفظ تفاوت و قال الله و قال الرسول آری از این مقدمه آن مخدوم را و مرا
میتوان معذور داشت از جهة آنکه رئیس ثالث قوم شما باعتقاد امام فخر الدین رازی که یکی از فضلای اهل سنت و جماعت است
در املا دستگاهی نداشت چنانکه گفته کان سیدنا عثمان قتیل المعرقه بالاملا محمد و ما بهر حال اگر حدیث غیر صحیح اختلاف العلماء رحمة
دلیل امامت ائمهٔ اربعه ساخته فرموده که عمل بر اقوال و افعال ایشان بر ما ضرر میکند جواب آن ظاهر شد اگر چیز دیگر افاده
فرمایند مستفید گردیم و آنچه نوشته بودند که اگر در کلام مجید و قایل حدیث یکمیک وجود ندارد این قسم نقیض شایع است و استدعا
جواب این مقدمه نیز فرموده ند معلوم شد ملازمهٔ من حدیثی که موافق نص قرآن نبوده باشد آن حدیث بحکم حدیث فاضربوا بکتاب الله

فما وافق بکتاب الله فخذوه وما خالف فارفضوه موضوع ومصنوع وافترای محض است وراوی آن غیر عادل ومفتری وکذابست وچون آیات قرآنی بحد تواتر رسیده لهذا انحکم لا تبدیل لکلمات الله کلمات آن از تحریف اهل شقاق ونفاق مصون ومحفوظ مانده وانکار آن میسر نشد پس اگر راوی بعضی آیات غیر عادل بوده باشد امکان دارد وآن دلیل صحت احادیث موضوعه ایشان نمی شود همچنانکه بعضی آیات واحادیث صحیحه که فریقین بصحت آنها قایل اند دلالت صریح بر ذمایم اخلاق نکوهیده وافعال وبطلان خلافت خلفای ثلثه دارد ومحبان این مشایخ انکار آنها از جمله محالات دانسته اند لاعلاج در کتب معتبره خود مذکور ساختند چه آفتاب را بگل نتوان پوشید ودر محو آن نتوان کوشید اما فریاد از جفای آن مخذوم که بواسطه میل وعناد باحادیث موضوعه شرع ودین را ضایع ساخته آنرا شایع نام کردند اندکی پیش تو گفتم غم دل ترسیدم که دل آزرده شوی ورنه سخن بسیار است بهمه حال انصاف مطلوبست علمای طایفه شیعه امامیه در اثبات مذهب واقامه مدعای خود ونفی مذاهب مذکوره چندان دلیل معقول ومنقول دارند که احصای آنها امکان متعذر باشد واین صحیفه گنجایش آن ندارد والله یحق الحق وهو یهدی السبیل پیر گلرنگ من اندر حق ازرق پوشان رخصت بحث نداد ارنه حکایتها بود دیگر واضح بوده باشد که چرمی را که از آن غربال ساخته باشند اگر خواهند که آنرا بهم پیوندند وبحال اول کنند ممکن نیست ومحال عقل است که سوراخهای بیشمار آن برهم رسد ودرست شود وبصورت آید هر چند رفوکار استاد دانا باشد مگر آنکه آنرا باطل نمایند فافهم والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم ومخفی نماناد که هر گاه حق سبحانه وتعالی در ماده حضرت سید المرسلین صلعم که حبیب اوست ودارین بطفیل او آفریده بسبیل تهدید فرموده باشد ولو تقول علینا بعض الاقاویل لاخذنا منه بالیمین ثم لقطعنا منه الوتین فما منکم من احد عنه حاجزین اگر دیگری را در امری غلطی واقع شود چگونه از جواب آن بیرون آید امید که در آیات بینات یعنی ومن لم یحکم بما انزل الله فاولئک هم الکافرون وآیه ومن یشاقق الرسول من بعد ما تبین له الهدی ویتبع غیر سبیل المؤمنین نوله ما تولی ونصله جهنم وساءت مصیرا وکریمه ومن یبتغ غیر الاسلام دینا فلن یقبل منه وهو فی الاخرة من الخاسرین از روی انصاف که لازمه اهل علم است تامل نموده جواب آنرا بوجه احسن جواب اعلام بخشند شاید که راه حق بر ایشان ظاهر گردد والسلام علی من اتبع الهدی ثبتنا الله بعون الله از جمله ظرایف آنکه شخصی از صلحای مومنین در مجلس مخالفین لعنهم الله وارد شده واعمی نیز حاضر بود اتفاقا آن مومن شعر یحیی بن حبیب را خواند فرد زهی نقش پایی که بر دوش احمد زمهر نبوت مقدم نشیند یکی از آن ملاحده از روی شقاق وعناد نه جهت تحقیق ورشاد استفسار نمود آن مومن معنی ساده چون براطوار آن کفار اطلاع نداشت واشاره بفتح نمودن مکه معظمه وپاک کردن بیت الله الحرام از لوث اصنام از بدایت اسلام بدست حضرت خیر الانام ووصی الامام علیهما السلام بطریقی که در عوام شیعه امامیه مشهور است مذکور نمود باین دستور که چون حضرت امیر المؤمنین علیه السلام دست اهل اسلام را از شکستن بعضی اصنام که مرتفع بودند کوتاه دید لاجرم بعرض حضرت رسول صلعم رسانید که اگر بر دو قدم شریف مانند دو فرشته لطیف بر سر دو کتف من گذاشته بنفس نفیس خود مباشر کسر اصنام شوند باشد که بعزت خاک پای عزیز تو که کبریت احمر است عیار کیمیای سعادت من کامل تر گردد وخطاب حضرت رسالت پناه صلعم فرمودند که یا علی تو قوت حمل نبوت نداری ومن تاب برداشت ولایت تو دارم پس بپا مانند خورشید انور برج اشرف دوش اطهر من برآمده بکسر اصنام اقدام نمای چون سلسله سخن باینجا رسید آن خارجی اعمی بی تاب استماع فضایل آن جناب نیاورده گفت از قول تو

معلوم شد که ابی بکر قوی‌تر از علی بود بنا بر آنکه چون حضرت رسالت پناه صلعم بجانب غار میرفتند در راه مانده شدند یار غار چون دید که حضرت قوت راه رفتن ندارد نه طوعاً و کرهاً آنحضرت را پاره راه بر پشت خود برداشته بود چنانچه در صحیحین مسطور است وقتیکه آن مومن آن مزخرفات را از آن خارجی شنید خاموش شد و آن قدوة الخوارج و النواصب غالی از کمال خرمی و بهجت و افتخار پیش اخوان الشیاطین میگفت رافضی را بیک کلمه چنان ملزم کردم که یارای حرف زدن ندارد و بنده چون مخاطب را دیدم که از ایذای پور کلاب ذوی الاذناب کارد بجان رسیده و آرام از دل طپیده اش رمیده و از غایت غصه غرق عرق گشته اما چون بغیر از تقیه مصلحت نمی بیند و در جواب سخت سست میجنبید دانستم که اضطراب او بواسطه تنهائی با عدم جوابست ازین جهة آتش غیرت چنان شهرستان سینه ام مشتعل و ملتهب شد که خانه طاقت بامتناع صبر تمام پاک بسوخت و دود حمیت بانفس گرم چون بسرم صعود نمود مهر خموشی در هم آب شد پس دست حسرت بدامن کریمهٔ والله یعصمک من الناس استوار کرده و قصد را بذیل حدیث من ابغض الله توسل داده گفتم یار عزیز این تفاخر تو شخصی می ماند که تنها بقاضی رود و راضی آید و آن معتبر نیست گفت اگر جواب شافی دارد چرا نمی گوید گفتم چون او در رفض منسوب کردی تقیه اش دامنگیر شد و اگر نه او صاحب اینقدر قدرت هست که ترا بر سر اینقدر مه گوشمالی بدهد که تا قیام قیامت از عهدهٔ جواب بیرون نتوانی آمد و چه گنجایش دارد که او در جواب اینقسم مسئله سهل عاجز شود چون این دو کلمه از زبان داعی شنید سوق بحث بسوی من گردانیده گفت درین جا چه جواب میتوان داد گفتم خدا نکرده من رافضی نیستم که درین باب گفتگو کنم اما چون می بینم که این تعصب ترا بضلالت میکشد لهذا حرفی میگویم که اگر مدعی گوید باعتقاد جمهور اسلام هر پیغمبری که مبعوث شد اقل مرتبه قوت چهل مرد جوان داشت و پیغمبر ما صلعم که در جمیع فضایل بر رسل ما تقدم افضل و اکمل بود خصوصاً در علم و قوت و شجاعت پس تو چگونه ابو بکر پیر پنجاه ساله فرتوت را بر آنحضرت در قوت و بنیه تفوق میدهی و خبر نداری که ازین تعصب و جهل مرکب حفظ ابو بکر را نه از مرتضی تنها بلکه از مصطفی نیز قوی‌تر میدانی و باین اعتقاد فاسد نزد جمهور کافر میشوی حالا که این مسئله را شرعاً و عقلاً جوابی نیست پس اگر جواب معقول ندهی دعوی مدعی ثابت میشود و تو کاذب و منفعل و خجل میگردی و حدیث صحیحین غیر صحیح بلکه موضوع بر می آید وقتیکه من این سخن را تمام کردم آن خارجی چنان مبهوت شد که از خجالت دم نزد اما منافق دیگر را دیدم که بطلب علم متهم و بحماقت و جهل و تعصب معروف بود از گوشهٔ برخاست و پیش فقیر آمد و گفت درین باب تو چه اعتقاد داری گفتم اگر جهل را بگذاری و بدانسته نگیری بی تکلف آنچه بخاطر میرسد بگویم گفت بگو گفتم قطع نظر از مقدمات گذشته که اعتقاد بعضی رفضه است بر تقدیری که احادیث صحیح بخاری و مسلم مسلم داشته باشیم باز معارض امیرسد که اعجاز حرفی در نقل نبوت و ولایت میرود نه در جسم شریف ایشان چرا که آنحضرت اکثر اوقات بر ناقه و گاهی بر خر سواری میفرمود چنانچه در آثار و اخبار مذکور است پس هرگاه جسم آنحضرت را شتر و خر میتوانست برداشت اگر ابو بکر برداشته باشد عجب نیست چون این تیغ بی دریغ بر فرق فرقه اهل زیغ زدم سر بادریش انداخته هیچ حرف در کل نماند آن مجروح اول نفس آخرین کشید و گفت او که رافضی است حرفی نمیگوید و تو که دعوی تسنن داری اینقدر نامعقول میگوئی لعنت خدای برین تسنن گفتم پیش با دو کم مباد بمجرد شنیدن در صدد این شدند که بمن آزاری رسانند ناگاه همین توجه باطن حضرات ائمه معصومین ع آتشی در گرفت چگونه آتشی که در طرفة العین بود و نابود آن زنادقه را با خاکستر یکسان کرد و اسباب طرب و انبساط و عیش و عشرت و نشاط ایشان با هم و غم مبدل ساخت اشتعال و التهاب آن آتش حین اطفای تیغ

رساله شریفه الموسوم

فتنه گشت والله الهادی الموفق والمعین دست در دامن حیدر زن و اندیشه مکن هر که با نوح نشیند چه غم از طوفانش از جمله طرایف
آنکه روزی در کنار حلقه بعضی فضلای مخالفین نشسته بودم و ایشان در دفتر اول از کتاب روضة الاحباب ذکر آمد و اضراری چند
که از کفره مکه و صنادید قریش در بدایت اسلام نسبت بحضرت سید الانام ع رسیده بود میخواندند قصه را بجائی رسانیدند که چون ابوبکر
خواست که آن گروه ضال بدمآل از آزار کتاب آن فعل شنیع باز دارد زبان را تیغ ملامت ساخته تشنیع آغاز نهاد و کفار تاب شنیدن
کلمات او نیاورده جمله یکبارگی بروی حمله کردند چندانکه ریشش بدست ایشان افتاد مانند حشیش کندند و چندانکه توانستند نعلین
بر سر و روی و پشت و پهلویش زدند که بیهوش شد بنده مجال یافته گفتم دستشان مریزاد بمجرد این کلمه صواب جمیع ذوی الاذناب
چون ذباب مانند کلاب شوری انگیختند و در دامنم آویختند سر بگریبان بیچارگی کشیدم و بغیر از تقیه چاره ندیدم بانگ بر ایشان
زدم که این همه حماقت را چرا بر خود قرار داده اید غور سخن نمیکنید و تعصب کفره میکشید و این عتاب را باعث ثواب میدانید
هرگاه شیخ ابوبکر نصرت حضرت پیغمبر ص نموده کفار را نعلین زده باشند و من گفته باشم دستش مریزاد مگر از این گفتن کفر لازم می آید
جمیع ملاحین از غایت سفاهت بگناه خود معترف شده بکریمه فاعترف بذنوبنا قایل شدند و از تندی خود پشیمان شدند و معذرت
خواستند حالا معلوم شد که تو بر عکس فهمیدی گفتم چگونه گفتند شیخ ابوبکر مضروب بود نه ضارب گفتم سبحان الله در مبادی اسلام
خود چه قدر شجاعت داشت که جهة نصرت دین حق خود را تنها در صف کفار میزده با آنکه در آن زمان هم چندان بهره از علوم
نداشت و اسلام هنوز قوت نگرفته بود اما چون مفسرین و مورخین در فرار او از بعضی غزوات مثل احد و خیبر و حنین و تبوک
و غیر ذلک متفقند محل تعجب است چه هرگاه شخصی مبتدی الاسلام صاحب این قسم غیرت و شجاعت که مذکور شده بوده باشد
از شان او نشمرد که حضرت خیر البشر را صلی الله علیه و آله که بطفیل او نعمت اسلام رسیده باشد در صف اعدا گذاشته فرار
اختیار کند و جان خود را فدای او نکند و من گمان ندارم که از وی این قسم امور شنیعه صدور یافته باشد و چه گنجایش دارد که او
در حین قوت اسلام و بعد تحصیل علوم دینیه و استماع آیه شریفه قل لن ینفعکم الفرار ان فررتم من الموت او القتل عیبا از جنگ
فرار نماید وقوع این معنی از غیرت او مستبعد مینماید چون این مقدمه را شنیدند مبهوت شده سکوت اختیار نمودند اما از جهة ایشان
شد که از نهایت تعصب متغیر و متلاشی میشوند لاجرم جهة تسلی معاندان گفتم بعید نیست که حرص یار غار بر کارزار با کفار در عنفوان
جوانی و غرور نفسانی و قبل از اکتساب علوم دینی بوده باشد و بعد از تحصیل علوم و معارف و استماع اخباری که در باب
تقیه و حفظ بدن وارد شده با موانع دیگر مثل ضعف بدن و پیری و هرم و کسر نفس مباشر حرب نشده باشد بلکه چون بحکم
کریمه و لا تلقوا بایدیکم الی التهلکة خود را در مواضع مخوفه و تهلکه انداختن منهی عنه و نوعی از جنون و جهل است و حفظ بدن
بر جمیع خلق الله واجب او نیز متمسک بآیه مذکور شده رعایت امر واجبی نموده از منهی عنه اجتناب کرده باشد چون
این کلمات مسخرآمیز که عین جواب ناصواب آن ذوی الاذناب بود شنیدند دیدم که رنگ در روی ایشان باز
بحال آمد و تحسین نمودند بگریزند از هر کنار آفرین که بر عقل و طبعت هزار آفرین وقتی که خاک ادبار یعنی فرار آن قدوة
الاشرار از پیکاه تخت سید مختار را بر این طور بر فرق فرقه اهل نجبه ثبوت رسانیده راه گریز آن کلاب لایق العذاب
از جمیع ممر مسدود ساختم بخود اسم که مرا نیز از جمله دواب شمارند لهذا گفتم با یاران تکلیف بر طرف که پیش من جهل او خوش

معض و محض غلط

تا علم او و فریفتهٔ انیم باید بود که هرکه شرف صحبت رسولﷺ دریافته البته از نیکان خواهد بود و نه این غلط است چه اگر نور آفتاب بر تربیت
بر جمیع عالم بالسویه است اما هر چیز فراخور قابلیت ذات خود از وی فیضی میبرد و دلیلش ظاهر است مثل آنکه جرم ماه از وی نور اقتباس
میکند و لعل و عقیق نیز بدستور بخلاف جیفه که از اثر او بدبو و مردار و کثیف‌تر میگردد و النعم ما قال با نقص علی رحمت رحمان چکند
با جان پر از نفاق ایمان چکند   ناکس نشود به تربیت هرگز کس   انگاره چو بد فتاد سوهان چکند   گر جان بکند سنگ سیه لعل نگردد   با طینت
اصلی چه کند بدگوهر افتاد گفتم یاران وجه دیگر وجیه و معقول بخاطرم رسیده اگر اجازت باشد نقل کنم گفتند بگوئید گفتم یار غار گزیده مار
در ابتدای اسلام از دست کفار آزار بسیار کشیده بود لاجرم جرأت نقتال اهل ضلال میکرد و هرچند اسلام قوت گرفته مقرر است
که مار گزیده از ریسمان ابلق بترسد و الله اعلم البعضی خلاف بجان بخندیدند بنده موتوا بغیظکم گویان از مجلس آن ملاحده برخواستم
اما بعد از انصراف از شخصی شنیدم که با فسوس میگفتند که سستی طالع ما حاکم این بقعه رافضی است و اگر نه فلانی واجب الاحراق
است حیف که آن صید بغت از دست ما جست و تا قیامت خار ندامت در دل ما شکست و لله الحمد اولا و آخرا   از جملهٔ لطایف
آنکه یکی از نواصب که خالی از انصاف نبود از داعی پرسید که دلیل شیعهٔ امامیه بر نفی ثلثه از نص قرآن چیست گفتم نص آیه صریح و لا
تقولوا ثلثة انتهوا خیرا لکم فتبسم ضاحکا من قولی و گذشت   از جملهٔ طرایف   آنکه بعد از توفیق بهدایت ایمان و آداب داعی
چنین شده بود که هرگاه مخالفی یا کافری دوچار شدی و سلام کردی در جواب او هداک الله گفتمی اتفاقا روزی با یکی از اهل نفاق
ملاقات افتاد او بسلام مبادرت نمود گفتم هداک الله انجارجی ضلالت خود را هدایت تصور کرده راه سخن یافته فریاد
آغاز کرد که راه ما را ضلالت میدانی پس باعتقاد تو هدایت کدام است چون دیدم که گویا آیه ان یروا سبیل الرشد لا یتخذوه
سبیلا در شان این طایفه نازل شده و درین ایام طشت این داعی از بام افتاده بود لهذا التقیه دامن گیر شد هرچند راه مدارا
پیش میگرفتم سود نمی‌کرد بلکه آتش جاهلیت آن سنگ چنین مشتعل شده بود که تسکین نمی‌یافت چون خود را در چنین ورطه بلا که دیدم
استعانت از ائمه معصومین جستم فی الفور باستعانت ایشان زبانم باین مقدمه ناطق گشت که مراد از هدایت از لفظ هداک
این هدایت بود که هر یک از شبانروز در نماز پنجگانه هفده مرتبه از حق سبحانه مسئلت مینمائید که اهدنا الصراط المستقیم مگر رسوخ
بر اعتقاد دیگر دارید ندارید و این محل تعجب است هرگاه اعتقاد کامل بر هدایت خود بشما به دارید که از استماع کلمهٔ هداک الله
آزرده شدید پس کدام هدایت از خدا میجوئید هر وجهیکه برای آن هدایت کنجد جهت این هدایت کافیست چون این قلاده
بگردن آن سنگ انداختم مانند مرده دم فرو بست و بفکر فرو رفته مبهوت شد عذر ها خواست که بر خطا بودم از غایت انفعال
بگوشه رفت والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم   از جملهٔ ظرایف آنکه روزی با جمعی از مومنین کثرهم الله بجهت تفرج
ترتیب دماغ بباغی رفتیم یکی از ابرار چون مجلس را از اغیار خالی یافت شمه از ذمایم اخلاق رئیس اهل ضلال یعنی سگ اول بیان
نمود بنده گفتم چه بد ذات بود و قضارا اسکی در عقب درختی میشنید و ما همه از و غافل چون لفظ بد ذات بگوش آن بد ذات
رسید بطیش تمام پیش بنده آمده چنانکه عیش را بر ما منغص ساخت و گفت در مجلس شما چه مذکور میشد من هم مستفید شدم بخاطر این
قاصر رسید که انکار محض مستلزم قباحت است مبادا شنیده باشد پس مصلحت در آن است که همان مذکور را بتقیه آراسته بنظر
نامبارک او جلوه داده بشرح و بسط دیگر بیان کنم تا دفع کرد گفتم حکایت حضرت ابوبکر در میان بود که او در ایام امارت

وخلافت از ورعی که داشت از بیت المال حق مساکین و مستحقین بصرف میکرد بلکه قوت خود و عیال از کسب حلال خود بهم رسانیده عزیزی
از من پرسید که آنحضرت بچه شغل مشغول بود گفتم بزاز بود آتش غضب آن سنگ فرو نشست و عذر ما خواست و برفت و ربنا الرحمن
المستعان علی ما تصفون استغفر الله ربی من کل ذنب و اتوب الیه   از جمله طرایف   آنکه شخصی از طلبه اهل خلاف که در ایام حسن
داعی دوستی فوق الحد داشت چندانکه از اطوار و اوضاع بنده اطلاعی یافت که محبت حضرت اهل البیت ع در دلم متمکن شده
همگی همت خود در این مصروف داشت که شاید بلطایف الحیل از جاده مستقیم منحرف سازد بنا علی ذلک روزی بتقریبی ذکر
ثروت ابن عفان باین تقریب مذکور ساخت که خلیفه ثالث توانگرترین صحابه بود و بر خریدن اسب و شتر و استر که آلات حرب بود
حرص بسیار داشت برای آنکه روز جنگ بغازیان لشکر اسلام بدهد تا غزا نمایند گفتم باین حرص که در کارزار داشت در هیچ تاریخ نظر
شریف رسیده که در یک غزوه از غزوات در رکاب سید کائنات ص یک کافر مغلوب گشته باشد گفت ندیده ام گفتم حالا
راست بگو در تفاسیر و تواریخ دیده اید که در چند موضع شیخین و ذوالنورین و جمعی دیگر از اصحاب حضرت پیغمبر را در میان صف
اعدا گذاشته فرار نموده بودند جواب داد که در غزوه احد و حنین و خیبر خود مشهور است گفتم حالا دانستی که عثمان بواسطه چه
دواب را فربه میکرد گفت نه گفتم للفرار من الزحف گفت لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم رفضه تر اخبثیتی که گمراه کرده اند
که باز براه آوردن نزد عقل کمال تعذر دارد گفتم همچنانکه ترا از جهل مرکب برآوردن که عقل تو نیز فهم کند جهل را از علم که چشم کور
خاک شناسد زر توتیا   الحمد لله الذی نصر عبده و اعز جنده و هزم الاحزاب وحده لا شریک له و لا اله غیره   از جمله طرایف
روزی در خدمت عم خود که تفضیلی مشرب هداه الله نشسته بودم که دو مخالف از در درآمدند نام یکی علی و نام دیگری ابوبکر
علی چون در پیر رسید از سر ظرافتی با او خطاب کرد که باعث تشریف نیاوردن شما بود دیگرم که با چشم تو زیاده صفائی نداریم اما بنده
اسم تو هستیم قربان این نام شوی گفت راه خانه شما را نمی دانستم و امروز بدلالت ابوبکر آمده ام گفت محال عقل و نقل است که ابوبکر
دلیل راه علی شود مگر آنکه همراهی با او باکراه واقع شده باشد علی بخندید و ابوبکر نخندید اتفاقا عمر نام شخصی در آن مجلس حاضر بود
از غایت تعصب چهره زردش سیاه شد و حرفهای خشونت آمیز گفتن گرفت بنده گفتم مکابر اشناس تکیه درویشان را
سقیفه بنی ساعده انگاشتن و بغلظت پیش آمدن معنی ندارد آتش مجالس افتاد و هر رطب و یابسی که بزبان شومش جاری شد
نیشافت من کرد اهل مجلس بلطایف الحیل تسکینش داد و بدو دلتنگ شده بگوشه نشست چون وقت نماز عصر رسید باتفاق برخواستند
که بجماعت نماز گذارند عمر را خواهش آن شد که از روی خوش آمد پیش نماز گردند عم من راحت و تنگ باشد گفت ابوبکر خود منصوب
زنده است عمر را چگونه امامت رسید بنده گفتم با وجود علی ابوبکر و عمر چکاره اند که متصدی امر امامت شوند اگر چه این حرف
گوشمال از دکردند اما چه آنکه با عم من کاری داشتند جسارت بر بی حیائی ننمودند گرد ابواب فضایح بر روی من کشودند
که حرفهای بی صرفه ترا در معرض تلف خواهد انداخت گفتم خاطر جمع است که حق تعالی در قرآن مجید میفرماید الذین لم یلبسوا
ایمانهم بظلم اولئک لهم الامن و هم مهتدون اهل حق همیشه اهل باطل را دندان شکسته اند چه ناصر و معین اهل ایمان خدا
از معامله عثمان و محمد بن ابی بکر قیاس باید کرد گفتند مثل ابن رفضی که رفض را از سر و ابیان کند زائیده است نماز نمیتوان کرد
همچون بنات النعش از هم پاشیدند و مانند جماعت اهل پاشیدند خود و شما شیدند اولئک حزب الشیطان الا ان حزب الشیطان هم الخاسرون

فالله خیر حافظا و هو ارحم الراحمین   از جمله طرایف آنکه مخالفی که در تعصب و جهل مرکب عدیل نداشت خواست که پیش فقیر بدلایل
لاطایل امارت خلفای ثلثه ثابت کند از مکالمه بمناظره بهنگام جدل و مکابره بموارکه هم اشرف امیرالمؤمنین ع را باضافه شاه مردان مخاطب
میساخت چون باعتقاد خود مباحثه را باثبات مدعای خود باقصی الغایه رسانید فقیر در جوابش کریمه یریدون لیطفؤا نور الله بافواههم
والله متم نوره ولو کره الکافرون فرو خواندم گفت نفهمیدم گفتم زبانت بر وفق دعوی من بخلاف قصد و تقدیر دولت تقریر میکند
و آن بر اثبات خلافت و نیابت حضرت امیر ع و بطلان خلافت خلفای ثلثه شاهد عادلست گفت واضح تر بگو گفتم آیا لقب شاه مردان
بغیر از حضرت مرتضی علی بکسی دیگر هم اطلاق میتوان کرد گفت نه بلکه این لقب مخصوص بآنحضرت است بی مشارکت احدی گفتم آیا خلفاء ثلثه باعتقاد تو
نصیبی از مردی داشتند یا نه اگر بگوئی همه مرد بودند بدین تقدیر حضرت امیرالمؤمنین ع باعتراف شما شاه ایشان باشد و اگر نفی مردی ایشان میکنید
عین مدعی ماست پس متابعت نامردان بر امت پیغمبر لازم نیست و نقد در من قال اگر او شاه مردانست یدوست هر آنکس مرد باشد شاه او است
چو خود گفتی مرا او شاه مردان اگر زن نیستی بیعت مگردان چون سخن باین مقام رسید در جواب فرو ماند و آثار عجز و خجالت از جبهه بخشش لایح شد
بحث را بوقت دیگر انداخته برفت   از جمله طرایف آنکه داعی را با جمعی از اخیار در عنفوان فصل بهار سیاحت اقطاع بقاع ملک بهار اختیار افتاد
روزی در اثنای سیران اوقات هنگام نصف النهار از حدت آفتاب شده اضطراب ناچار بسایه اشجار بر کنار بعضی از انهار که گویا از جویبار چشمه
کوثر منشعب بود در بردیم زبان ناطقه در تعریف هوای آن ندارد و توصیف نوای مرغان شیرین گفتار تخفیف عنادل که بر شاخسار لاله زار با ناله زار
هزار نغمه سنج بودند قاصرات تحجر و انکسار خود خصار نموده ناگاه در سواد قریه که در آن حوالی بود و بیاض گنبدی که کهنه تر از گنبد دوار بود
نمودار شد بعد از استفسار معلوم کردم که مسجد جامع است نفار اوران مرغزار توقف نموده جهة تماشای آن بقعه رفتیم قضا را روز جمعه بود
اهل آن قریه همه ناصبی جهة نماز جمعه در مسجد حاضر آمده صفوف بسته انتظار خطیب میکشیدند و او را هر چند مشتری جستند کمتر پیدا نمودند و فوت نماز جمعه
کفر انگاشته از نبودن خطیب سراسیمه بودند چون بیاضی در دست بنده دیدند براری در آمدند که جهة ما خطبه بخوانید هر چند عذر خواستم مفید نشد
لاعلاج قبول کرده از راه احتیاط عیار هر کس ز حضار را بمحک امتحان زدم همه کالانعام یافتم چه در آن جمع کسی بزبان فارسی هم آشنا نبود
تا بعربی چه رسد وجود ایشان کالعدم شمرده بخاطر جمع بر منبر بر آمدم و در خطبه بعد از ثنای الهی و درود حضرت رسالت پناهی لعنه بالشیخ
بهاء الدین محمد عاملی رحمه الله که حاضر بود شروع کردم برین نهج که اللهم العن من اذل الدین و اخافه و وضع التکبیر و التلاوة فاعث
النفاق و الخلافة المردود و قبیح العیافه اللعین بن اللعین فلان بن فلان   وقتیکه نام شوم آنسگ مشوم استماع نمودند همه آواز
بلند گفتند رضی الله عنه خنده را ضبط نموده باز شروع کردم والعن النحس الرجس لکتاب عمدة الحاذبو والکلاب اخس المناهیر
المرتاب مجس المنبر و المحراب محرف التنزیل و الکتاب الذی لیس له الا اللعنة و العذاب اللعین بن اللعین فلان بن فلان
علیه السخط و العقاب جمیع مردم در آن دم از خوشوقتی بآواز بلند گفتند رضی الله عنه بار در نوبت ثالث گفتم اللهم العن
اخا الشیطان مجمع الزور و البهتان باعث الظلم و العدوان بانی الفسق و العصیان محرق التنزیل و القرآن غاصب
حق اهل بیت النبی بالجور و الطغیان الذی لیس فی قلبه مثقال ذرة من الایمان الکافر الفاسق المنافق الولد
المرتد من بنی المروان اللعین بن اللعین فلان بن فلان علیه اللعنة و الغضب با بهجت تمام گفتند رضی الله عنه
آنگاه شمه از منقبت امیرالمؤمنین و امام المتقین و سایر ائمه معصومین صلوات الله علیهم اجمعین از تالیف خواجه نصیر الدین طوسی اعلی الله

انجامید

رساله البصار المستبصرين

خوانده از منبر فرود آمده بهانه آنکه جراحتی دارم امامت نمیتوانم کرد مظفر و منصور برآمدم بعد از آن از عزیزی شنیدم که تحسین بسیار میکردند
که هرگز باین فصاحت خطبه نشنیده بودیم الحمد لله الذی نجانا من القوم الظالمین از جمله سوانح آنکه یکی از نواصب که در تعصب بی نظیر بود
در بازار بلده طیبه مدینه کفش فروشی کردی چند آنکه بر اطوار این خاکسار اطلاع یافت از غایت شیطنت پیش نایب قاضی شهر اظهار کرد که شخصی
در جوار من پیوسته صدیق و فاروق را ناسزا میگوید سزاوار آنست که بسزای خود برسد مفتی باحضار من مثال داد امتثال امر او نموده
حاضر شدم شرایط استفسار بجای آورد جواب دادم که هر که نسبت بحضرت صدیق اکبر و فاروق اعظم حرفی که منافی شان جناب ایشان
بوده باشد بر زبان آرد یا بخاطر بگذراند زندیق خارجی و کافر حربی خواهد بود بعد از آن از ناصبی گواه طلبید گفت سبحان الله این
قضیه بر عکس مینماید چه از تقریر مدعی رایحه تحقیر شیخین استشمام نمودم و مدعی علیه با آنکه متهم برفض است بصدیق و فاروق تنها اکتفا نکرده حضرت
صدیق اکبر و فاروق اعظم میگوید و چون مدعی کذاب بی گواه این مرد گناه را بمحکمه آورده است بر ما لازم شد بمقتضای حدیث نحن
نحکم بالظاهر مفتری را سیاست کنیم و حد افترای بزنیم پس تا پیدا حضرت صدیق اکبر و فاروق اعظم حقیقی آن زندیق را با آنکه بعذاب روحانی
معذب بود بعذاب جسمانی نیز نمود بساخته از دار القضا بخفت و خواری تمام اخراج نمود و از داعی عذر باخواست
و آن شقی اگر چه بمنجوای کریمه و لا یحیق المکر السیئ الا باهله فی الجمله بسزای خود رسیده بود اما بنده از عالم بشریت و اقتضای نفسانیت
در صدد انتقام شده و پیوسته در کمین بودم تا آنکه آن ملعون روزی دکان خود را باعتماد طفلی که قوه ممیزه نداشت گذاشته جائی
رفته بود فقیر فرصت را غنیمت شمرده آن طفل را غافل کرده در ته کفش او اسامی ثلثه نوشتم و کر نخیم و جهة تماشای باسیایی علیه من
العذاب الادنی دون العذاب الاکبر در موضعی مخفی نشستم از اتفاقات حسنه بمجرد رسیدن او یکی از ترکمان اهل توران بر دکانش رسید
و بقصد خریدن کفشی را برداشت چون احتیاط کرد نوشته مذکور بنظرش در آمد آتش بجانش مشتعل شد و دود از دماغش بر آمد بی
آنکه حرفی بگوید ریشش در ازش را گرفته فرو کشید و بر زمینش زد و تا توانست مانند بهند زیر لگد گرفت و متردین بازار از کیفیت
حال اطلاع یافته او را البقد معذور داشت رسانیده از حسن حرکتش در آمد اخیشند تا آنکه نیم مرده پیش کوتوالش بردند و کوتوال
مردی بود مؤمن پاک طینت و ذکی و در عقل و کیاست و فهم و فراست یگانه روزگار بود بفراست معلوم کرد که ظاهرا این ناصبی
البته کسی از مؤمن این جنبه بر و گماشته است لهذا افترا الی الله بر سر کوشش چپیده و صد تازیانه نواخته حبس نمود در روزی دیگر
فرمود که او را با این کفش پیش قاضی باید فرستاد برادران و خویشانش ترسیدند که اگر این معنی بسمع قاضی خواهد رسید مزید علت
مقدمه سابقه گشته برفض او تیقن خواهد شد البته حکم بسوختن و افنای او خواهد کرد بنا بر آن مبلغی بکوتوال رشوه داده از
چنگ اجلش رها کردند بعد از آن آن معذب بسیار مهذب با تمام چنانچه از عصب مراحل میکرد بحیث الحمد لله الذی اذهب عنا الحزن ان
ربنا لغفور شکور از جمله سوانح روزگار و تقلب اوضاع لیل و نهار و سبب فرار این خاکسار از دار البوار حسن القرار ریل آنکه داعی را
خاله ایست بسیار خوش نام عایشه نام شوهری دارد متعصب تر از معویه در آن هنگام که حضرت ملک علام این کمنام غلام اولاد
توطیه کرده بخم ساخته‌اند که این معنی را از بنده و اکشیده معلوم کنند از قضا و قدر فقیر بآن ساعت جهة امری بخانه ایشان رفتم آن
زندیق از راه امتحان پیش آمده گفت شنیدیم که تو معویه را سب میکنی گفتم سب نمیکنم اما هر گاه دماغی را داشته باشم طعن و لعنش میکنم از این
سخن پیرده گوشش پاره شده در روی و سیاهی دل گشت و طرفه حالتی پیدا کرده و در آن اثنا خاله ولمحراشم بانگ بر من زد و گفت

قایم

ای پسر از خدا بترس تو با این همه فهمید کی چرا راه باطل افتادی ازین گفتار استغفار کن گفتم ای عایشه خاموش باش تا از
معایب معویه فارغ شوم بعد از ان بتو پردازم که بتحقیق بحکم الکلمة البادی اظلم خرمن فساد تو نی معاویه یکی از
کمترین خوشه چینان است ازین گفتگو گریه در گلوی آن ملعونه گره گردیده و نفس نکشید باز با شوهرش شورش
ازمن پرسید که باعتقاد تو بعد از حضرت رسول صلعم هریکی از خلفای اربعه چه منزلت داشته اند گفتم بمقتضای
حدیث انت منی بمنزلة هرون من موسی حضرت امیر المؤمنین علی ع در امت پیغمبر صلعم بمنزله حضرت هارون
بن عمران بود در قوم موسی ع و ابو بکر بمنزله عجل و عمر بمنزله سامری و عثمان بمنزله گوساله پرستان ازین تقریر
عجب شوری انگیخت اما چون توجه باطن حضرات ائمه معصومین علیهم السلام شامل حال این شکسته بال بود و او
گواه نداشت عاجز شد و بنده بحث نکرده ازان موضع مخوف برآمدم اگر چه بعنایت الهی کاری نتوانست
کرد اما جمیع قبیله را از همین اطلاع داد و از من در سینه ایشان کینه نهاد بلکه بسعایت او همه کمر عداوت
بستند حتی والده و غیرها و هریکی سوهان روح من شدند لاجرم لابتغاء مرضات الله مطابق کریمه ومن
یهاجر فی سبیل الله یجد فی الارض مراغما کثیرا وسعة ومن یخرج من بیته مهاجرا الی الله ورسوله
ثم یدرکه الموت فقد وقع اجره علی الله از ایشان بکلی انقطاع نموده بمقتضای الفرار مما لا یطاق
من سنن المرسلین بقصد زیارت عتبات عالیات علیه راقده بها السلام کرنجیم انشاء الله توفیق رفیق
گردد که باین نعمت عظمی و موهبت کبری و دولت علیا فایز شوم بمنه وکماله فالله خیر حافظا وهو ارحم
الراحمین هزار دشمنم ار میکنند قصد هلاک گرم تو دوستی از دشمنان ندارم باک از سوانح
آنکه روزی در مسئله خیر و شر در خدمت والد خود هداه الله گفتگوی می کردم تا آنکه گفت درین مسئله حق بـ
جانب اهل سنت است بنابرآن که آلات وادوات فسق و فجور را حق تعالی آفریده بالضروره معلوم
شد که هر عاصی که مرتکب معاصی میشود بامداد و اعانت باری تعالی بوده باشد پس ببدیهه عقل ثابت شد
که فاعل جمیع افعال از خیر و شر در حقیقت اوست گفتم تعالی شانه عن ذلک اگر چه این شبهه وای
قابل جواب نیست اما پاره کاغذ و دوات و قلم عنایت کنید که آیه قران که مشعر بر جواب این
مقدمه باشد بنویسم چون کاغذ و قلم مرحمت فرمود دو سه فقره از اول دعای صنمی قریش نوشته بدستش
دادم ساعتی مطالعه کرده استفسار نمود که مراد از صنمی قریش چیست گفتم شیخین قاسطین بمجرد شنیدن این
سخن کاغذ را پاره نموده طیش بسیار کرد گفتم طیش شما بسیار بیجا است چه هرگاه آلات کتابت و تعلیم
خط که اعظم اسباب کتابت است تمامه مرا از شما حاصل شده در صورت موجب توهم و عقیده شما لازم
می آید که تحریر این کلمات رفض سمات در بعض الامر از شما ناشی شده باشد پس در حقیقت بعلت این امداد و
این اعانت شما نیز از درجه رفضه باشید ابا و امتناع شما از رفض معنی ندارد گفت من بقصد نوشتن آیه
قران بقلم و کاغذ و مداد امداد کردم و ازین کلمات رفض آیات که تو نوشتی بیزارم گفتم چرا باین زودی